

Heidi Tuomela

## **Uuden kirjanpitolain vaikutus tilitoimisto ympäristöön**

Case KMV-Tilitaito Oy

Opinnäytetyö

Syksy 2016

SeAMK Liiketoiminta ja kulttuuri

Tradenomi (AMK, Pk-yrittäjyys)

**SeAMK** 

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU  
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

## Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Liiketoiminta ja kulttuuri

Tutkinto-ohjelma: Pk-yrittäjyys

Suuntautumisvaihtoehto: Yritysjuridiikka

Tekijä: Tuomela Heidi

Työn nimi: Uuden kirjanpitolain vaikutus tilitoimistoympäristöön: Case KMV-Tilitaito Oy

Ohjaaja: Erkki Kytönen

Vuosi: 2016 Sivumäärä: 65 Liitteiden lukumäärä: 3

---

Vuoden 2016 alussa voimaan tulleet kirjanpitolain muutokset vaikuttavat konkreettisesti kirjanpitäjän arkipäivään. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, mitä kirjanpitolaissa muuttui ja kuinka muutokset tulisi ottaa huomioon tilitoimistoympäristössä. Lisäksi selvitettiin, mitä mahdollisia muutoksia tilitoimiston kirjanpito-ohjelmiin tuli tehdä lakimuutosten myötä.

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä, joka sisältää teoriapohjan, lyhyen selvityksen kirjanpitolain muutoksista kohdetilitoimiston henkilökunnalle sekä toimintaohjeen kirjanpito-ohjelmassa tehtäviä muutoksia varten. Teoriaosuudessa käydään lyhyesti läpi tilitoimistoalaa yleisesti, sekä sen palveluita ja kehittämistarpeita. Kattavammin teoriaosuudessa käydään läpi kirjanpitolakia, tarkemmin sitä, mikä laissa muuttui. Kirjanpitoasetus sekä valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista kietoutuvat tiukasti yhteen kirjanpitolain kanssa. Koska opinnäytetyöstä rajattiin suuryritykset pois, käydään teoriaosuudessa läpi vain pien- ja mikroyrityksiä koskevaa asetusta.

Opinnäytetyön teoriapohjaa tehdessä kävi ilmi, että vaikka uusi asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista on jonkin verran helpottanut pienten yritysten hallinnollista taakkaa, on tilinpäätöksen liitetietojen laatimista myös kiristetty. Vaikka liitetietovaatimukset ovat pienten yritysten osalta lähes samankaltaiset kuin aikaisemminkin, muutamia muutoksia on tullut. Uuteen kirjanpitolakiin kirjattu vaatimus oikean ja riittävän kuvan antamisesta koskee myös pienyrityksiä. Mahdolliset liitetietovaatimukset oikean ja riittävän kuvan antamisen osalta ovat erittäin tulokinnanvaraiset, missään ei ole tarkempaa tietoa siitä millaisia tietoja mahdollisesti pitäisi antaa. Tyhjentävän listan antaminen onkin lähes mahdotonta, koska jokaisen yrityksen kohdalla niitä täytyy miettiä juuri kyseisen yrityksen kannalta. Näin ollen tilinpäätöksen laatijalla onkin oltava hyvät tiedot sekä yrityksestä että sen toimialasta, jotta oikea ja riittävä kuva voidaan antaa.

Avainsanat: kirjanpitolaki, kirjanpitoasetus, pienyritykset, mikroyritykset, tilitoimistot

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

## Thesis abstract

Faculty: School of Business and Culture

Degree programme: SME Business Administration

Specialisation: Corporate Law

Author: Tuomela Heidi

Title of thesis: The new Accounting Act and its impact on the accounting environment: Case KMV-Tilitaito Oy

Supervisor: Erkki Kytönen

Year: 2016      Number of pages: 65      Number of appendices: 3

---

The amendments to the Accounting Act, which came into effect at the beginning of the year 2016, will have concrete influence on the bookkeeper's everyday work. The objective of the thesis study was to find out what changed in the Accounting Act and how the changes should be taken into consideration in the accounting environment. Furthermore, it was found out what possible changes had to be made to the bookkeeping software along with the law reform.

The thesis was carried out as a functional thesis, with a theoretical part, a short report on the amendments to the Accounting Act for the staff of the case company, and an instruction on the changes to be made to the bookkeeping software. The theoretical part deals briefly with the accounting environment, its services and needs for development at a general level. In the theoretical part, the Accounting Act is gone through in more detail, focusing on what changed in the law. The Accounting Decree and the government Decree on the Information to be Presented in the Financial Statements of Small and Micro-sized Companies are closely connected with the Accounting Act. Because large-scale enterprises were excluded from the thesis, only the Decree concerning small and micro-sized companies is discussed.

During the writing of the theoretical framework of the thesis, it was found that even though the new Decree has eased the administrative burden of small companies to some extent, the drawing up of the notes of financial statements has also been tightened. Even though the requirements regarding the notes of the financial statement are nearly the same as before for small companies, there have been a few changes. The requirement for providing a true and fair view, included in the new Accounting Act, also applies to the small enterprises. The possible requirements for the notes of financial statements to provide a true and fair view are subject to interpretations to a great deal. It is, indeed, nearly impossible to provide a comprehensive list because, for every company, the notes must be considered from the point of view of the company in question. Thus, the person making the financial statement must have good information on both the company and its branch, in order that a true and fair view can be given.

Keywords: Accounting Act, Accounting Decree, small enterprise, micro-enterprise, accounting company

## SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo.....	5
1 JOHDANTO.....	6
1.1 Aikaisempia tutkimuksia.....	7
1.2 Opinnäytetyön tavoitteet ja rakenne.....	9
2 TILITOIMISTOALA JA SEN KEHITTÄMISTARPEET.....	11
2.1 Tilitoimistoala ja sen palvelut.....	12
2.2 Tilitoimistoalan kehittämistarpeet.....	13
3 KIRJANPITOLAKI SEKÄ MIKRO- JA PIENYRITYSTEN TILINPÄÄTÖS.....	15
3.1 Uusi kirjanpitolaki.....	16
3.2 Lakimuutosten vaikutus tilitoimistoympäristöön.....	33
3.3 Asetus mikro- ja pienyritysten tilinpäätöksestä.....	40
3.4 Asetuksen vaikutukset tilitoimistoympäristöön.....	45
4 OPPAIDEN LAATIMINEN.....	49
4.1 Kohdetilitoimiston esittely.....	50
4.2 Kohdetilitoimiston kehittämistarpeet.....	51
4.3 Oppaiden laatimisen vaiheet.....	52
4.4 Johtopäätökset.....	58
5 YHTEENVETO.....	60
LÄHTEET.....	63
LIITTEET.....	66

## **Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo**

Taulukko 1. Yritysten kokoluokkien mukaiset raja-arvot (L 30.12.1997/1336, 1 luku, 4a–4c §). .....	17
Taulukko 2. Kohdetilitoimiston asiakasjakauma kokoluokittain. ....	55

## 1 JOHDANTO

Kirjanpidon ja tilinpäätöksen laatiminen perustuvat kirjanpitolakiin (L 30.12.1997/1336) ja -asetukseen (A 30.12.1997/1339). 30.12.2015 uudistettu kirjanpitolaki on kokenut monia muutoksia. Lain uudistuksen myötä myös kirjanpitoasetusta on muutettu laajasti, se on jaettu kokonaan kahteen eri osioon. Osioista toinen, edelleen kirjanpitoasetuksen nimellä kulkeva, on suunnattu keskisuurten ja suurten kirjanpitovelvollisten tarkoitukseen. Vastaavasti taas toinen osio, uusi asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (A 30.12.2015/1753), koskee nimensä mukaisesti vain pieniä ja mikroyrityksiä. Kirjanpitolain muutoksen perustana on EU:n laatima niin sanottu tilinpäätösdirektiivi, jonka pitää sisältyä kaikkien EU:n jäsenmaiden lakeihin viimeistään 20.7.2015 (D 2013/34EU). Direktiivin mukaan sitä voidaan kuitenkin alkaa noudattamaan viimeistään sellaisella tilikaudella joka alkaa 1.1.2016 tai sen jälkeen. Suomessa uusi kirjanpitolaki ja -asetukset tulevat pakollisesti voimaan tämän viimeisen mahdollisen ajankohdan mukaan, vapaaehtoisesti kirjanpitovelvollinen voi ottaa ne käyttöönsä jo aikaisemminkin.

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) ja uusien asetusten (A 30.12.1997/1339; A30.12.2015/1753) tarkasteleminen on tällä hetkellä hyvin ajankohtaista. Jokainen kirjanpitovelvollinen on joutunut ottamaan juoksevaa kirjanpitoa koskevat säännökset käyttöönsä jo vuoden 2016 alusta alkaen, ja uusien määräysten mukainen tilinpäätös täytyy laatia viimeistään keväällä 2017. Laki- ja asetusmuutokset uudistivat käytännössä varsinkin tilinpäätöksen laatimisen, erilaisia raja-arvoja muutettiin liittyen esimerkiksi tilinpäätöksen liitetietojen laajuuteen. Työ on edellä mainituista syistä erittäin ajankohtainen myös toimeksiantajalle. Kirjanpitolain ja -asetusten muutosten selvittäminen on toimeksiantajalle eilinehto, yhteisöt antavat kirjanpitoonsa tilitoimiston hoidettavaksi juuri siitä syystä, että tilitoimisto ottaa selvää heidän toimintaansa liittyvistä lakimuutoksista ja informoi näistä kirjanpitovelvollista sen mukaan, mitkä muutokset kyseiseen asiakkaaseen mahdollisesti vaikuttavat. Kirjanpitovelvollisella itsellään on harvemmin syvempää tietämystä esimerkiksi kirjanpidon tai tilinpäätöksen laatimisesta, eikä hänellä yleensä ole halua tai aikaa kyseisiä asioita selvittää. Uudet tilinpäätöksen liitetietovaatimukset ja vaatimusten erilaisuus eri

kokoisille yhtiöille ja eri yhtiömuodoille vaativat myös toimeksiantajan käytössä olleen tasekirjapohjan kokonaisvaltaista läpikäymistä ja muuttamista. Tilinpäätöspohjia pitää jatkossa olla useampi eri kokoluokkia ja yhtiömuotoja varten. Koko tilitoimiston yhteneväisen käytännön kannalta oli järkevää antaa kyseinen tehtävä vain yhden ihmisen hoidettavaksi, jolloin voidaan varmistua erityisesti tilinpäätöspohjien yhteneväisestä ulkomuodosta. On myös taloudellisesti kannattavaa antaa muutosten selvittäminen yhden ihmisen tehtäväksi. Jos toimeksiantajan jokainen työntekijä alkaisi itse selvittämään muutoksia, kuluisi jokaiselta tähän paljon työaika, ja säännösten tulkinnat ja käytännöt voisivat erota merkittävästi toisistaan. Nyt, kun yksi ihminen käy muutokset läpi, keskustelee ja tulkitsee lain ja asetusten tulkinnanvaraiset kohdat yhdessä asiantuntevan kollegan kanssa ja tekee näistä lopulta lyhyen yhteenvedon toimeksiantajan henkilökunnalle, on koko toimiston tulkinnat ja käytännöt yhteneväiset.

## 1.1 Aikaisempia tutkimuksia

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) ja -asetusten (A 30.12.1997/1339; A 30.12.2015/1753) muutoksia on ehditty käsittelemään jo useissa teoksissa. Esimerkiksi Leena Rekola-Nieminen on tehnyt aiheesta sekä kirjan ”Kirjanpitolaki Käytännössä” (2016), että artikkelisarjan, ”Kirjanpitokoulu” (2016–2017) Suomen Taloushallintoliitto ry:n julkaisemaan Tilisanomat-lehteen. Sekä kirja että lehtiartikkelit on tarkoitettu taloushallinnon ammattilaisille käsikirjaksi läpi kirjanpitolain ja -asetusten muutoksien. Myös Timo Kaisanlahti ja Jarmo Leppiniemi ovat kirjoittaneet useita teoksia kirjanpitolain uudistuksesta, esimerkiksi ”Kirjanpitolaki: kommentaari” (2016), joka käsittelee kirjanpitolain säädöksiä erittäin syvällisesti, ”Tilinpäätäjän käsikirja” (2016), jossa käsitellään tilinpäätöksen laatimiseen soveltuvia laki- ja asetussäädöksiä sekä kirjanpitolautakunnan ratkaisuja sekä ”Pien- ja mikroyrityksen tilinpäätös” (2016), jossa käydään tarkemmin läpi pelkästään uuden asetuksen vaikutuksia tilinpäätösten laatimiseen.

Kirjanpitolain uudistuksesta on ehditty tekemään myös useampia opinnäytetöitä. Atso Voutilaisen (2015) opinnäytetyö, ”2016 uudistus kirjanpitolakiin ja sen vaikutus

tilitoimistotyöhön”, on tehty vuonna 2015 jolloin lakiuudistus oli vasta työryhmän käsittelyssä. Vaikka opinnäytetyön nimi viittaa samankaltaiseen työhön kuin tämä opinnäytetyö, löytyy töistä eroja. Voutilaisen työ perustuu pitkälti laadulliseen tutkimukseen, jossa kolmen eri tilitoimiston edustajia on haastateltu, ja näin on verrattu hankittua teoriapohjaa haastattelun tuloksiin ja arvioitu niiden pohjalta lakimuutosten vaikutusta tilitoimistotyöhön.

Myös Emmi Palm (2015) on tehnyt opinnäytetyönsä ennen lakimuutoksen valmistumista. Palmin työ, ”Uuden kirjanpitolain vaikutuksia tilitoimiston toimintaan”, vastaa jo tehdyistä opinnäytetöistä eniten tätä työtä. Myös Palmin työn tarkoituksena on ollut selvittää kirjanpitolain muutoksia ja luoda kohdetilitoimistolle lyhyt selvitys lakimuutoksista. Palmin työ eroaa tästä työstä kuitenkin merkittävästi, varsinkin siitä syystä, että Palmin tehdessä omaa opinnäytetyötään kirjanpitolain uudistus ei ollut vielä valmis. Toinen merkittävä ero on siinä, että tämän opinnäytetyön tarkoituksena on luoda myös mallitilinpäätöspohjat kohdetilitoimiston käyttöön, joita Palmin työssä ei ole.

Kuten edellä mainitut opinnäytetyöt, myös Jesse Leppäsalon (2015) opinnäytetyö, ”Uuden kirjanpitolain vaikutukset tilitoimistotyöhön”, on tehty ennen uuden kirjanpitolain voimaan tulemistä. Leppäsalon työn edellä mainittuihin töihin yhdistää laadullisen tutkimuksen tekeminen, joka osaltaan jo erottaa Leppäsalon työn tästä työstä. Leppäsalo on työssään keskittynyt osittain sähköiseen taloushallintoon vaikuttaviin muutoksiin, ja siihen kuinka ne vaikuttavat kohdetilitoimiston prosesseihin.

Oskari Riekin (2016) laatima opinnäytetyö, ”Kirjanpilolaki päivitetty – Mikä muuttui? Katselmus kirjanpitolain muutokseen”, on sen sijaan tehty uuden kirjanpitolain voimaantulon jälkeen. Myös Riekin työ perustuu laadulliseen tutkimukseen, eikä se sisällä varsinaisia oppaita. Tässä työssä on myös käyty läpi valtioneuvoston asetusta pien- ja mikroyritysten tilinpäätöstietojen esittämisestä. Kuitenkin suurena erona tähän opinnäytetyöhön on juurikin oppaiden ja mallien puuttuminen.

Johanna Mäen (2016) tekemä opinnäytetyö, ”Kirjanpitolain ja pien- ja mikroyrityksen tilinpäätösasetuksen tuomat muutokset yksityisen elinkeinonharjoittajan kirjanpitoon ja tilinpäätökseen”, eroaa tästä työstä kaikkein selkeimmin. Vaikka kyseisessä



opinnäytetyössä on käyty läpi sekä kirjanpitolain uudistus, että valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista, keskittyy Mäen työ kuitenkin vain yksityisen elinkeinonharjoittajia koskeviin vaatimuksiin.

## 1.2 Opinnäytetyön tavoitteet ja rakenne

Tämän työn tavoitteena on kehittää kohdetilitoimiston toimintatapoja vastaamaan uutta kirjanpitolakia ja -asetuksia. Työssä selvitetään, miten kirjanpitolaki muuttui ja miten muutokset tulee ottaa huomioon kohdetilitoimistossa. Työssä selvitetään myös se, mitä mahdollisia muutoksia kohdetilitoimiston kirjanpito-ohjelmissa on tehtävä. Työssä laaditaan kohdetilitoimiston henkilökunnalle lyhyet ja ytimekkäät opaat sekä lakimuutoksista, niiden vaikutuksista ja mahdollisista toimenpiteistä, että käytännön opas siitä, mitä muutoksia kirjanpito-ohjelmat vaativat ja kuinka ne tehdään. Työssä laaditaan myös uuden lain ja -asetusten mukaiset tilinpäätöspohjat mikro-, pien- ja ns. keskikokoisyrityksille sekä tase-erittelypohja.

Työstä on rajattu pois yksinkertaista kirjanpitoa pitävät ammatin- ja liikkeen-, maatalouden ja kalastuksen harjoittajat, sekä säätiöt ja yleisen edun kannalta merkittävät yhteisöt, eli niin sanotut PIE-yhteisöt. Edellä mainitut on rajattu opinnäytetyön ulkopuolelle siitä syystä, ettei toimeksiantajalla ole tällaisia yrityksiä asiakkaina. Työssä ei myöskään edellä mainitusta syystä käydä läpi kirjanpitolain ja mahdollisen tilinpäätöksen muutoksia suuryritysten kannalta. Uuden kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) myötä konsernit on jaettu pien- ja suurkonserneihin. Lakimuutoksen jälkeen pienkonsernin ei tarvitse laatia konsernitalinpäätöstä, jos konsernissa ei ole mukana yleisen edun kannalta merkittäviä yhteisöjä. Koska kohdetilitoimistolla ei ole sellaisia konserneja asiakkaina joiden tarvitsisi laatia konsernitalinpäätöstä, päätettiin myös konsernit rajata tämän työn ulkopuolelle. Työn ulkopuolelle on jätetty myös IFRS-standardin käyttämisen mahdollisuus ei-pörssiyhtiöissä. IFRS-tilinpäätös ei ole yhteensopiva elinkeinoverolain kanssa, eli kyseisen standardin mukaan laadittu tilinpäätös ei kelpaa sellaisenaan verotuksen perustaksi. Kohdetilitoimistolla ei ole sellaisia asiakkaita, joiden täytyisi laatia IFRS-tilinpäätös, eivätkä asiakkaat halua vapaaehtoisesti laatia kahta eri tilinpäätöstä.

Työssä on käyty ensin läpi teoriaa ja tilitoimistoalaa yleisesti, sen palveluita sekä kehittämistarpeita, ja syvemmin on keskitytty kirjanpitolain muutoksiin sekä uuteen asetukseen pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista. Näiden kautta on lähdetty rakentamaan oppaita kohdetilitoimistolle. Luvussa 4 on esitelty kohdetilitoimisto, sen palvelut ja kehittämistarpeet, sekä selostettu tarkemmin oppaiden laatimisprosessia.

## 2 TILITOIMISTOALA JA SEN KEHITTÄMISTARPEET

Tilitoimistoala on ollut muutoksen pyörteissä jo pitkään. Alaan liittyvää lainsäädäntöä on muutettu 2000-luvulla runsaasti, uudistuksia ovat kokeneet muun muassa kirjanpitolaki (L 30.12.1997/1336), elinkeinoverolaki (L 24.6.1968/360), osakeyhtiölaki (L 21.7.2006/624), asunto-osakeyhtiölaki (L 22.12.2009/1599) ja yhdistyslaki (L 26.5.1989/530). Osaa laeista on muutettu tämän vuosikymmenen aikana jopa useampaan kertaan. Yleensä lakimuutokset ovat koskeneet yksittäisiä tai muutamia lakipykälää, mutta suuriakin muutoksia on tehty. Tästä esimerkkinä vuonna 2006 tehty osakeyhtiölain muutos, sekä 1.1.2016 voimaan tullut kirjanpitolaki.

Tilitoimistoalan muutosta ajaa tällä hetkellä nopeasti eteenpäin sähköisen taloushallinnon yleistyminen. Kirjanpitäjän työ on muuttumassa tositteiden tallentamisesta enemmän asiantuntijuutta vaativaksi asiakaslähtöiseksi neuvonta- ja konsultointityöksi. Sähköisen taloushallinnon tarkoituksena on automatisoida kirjanpidon rutiinomainen työtehtävät, ja näin vapauttaa kirjanpitäjän aikaa hoitamaan asiakasyrityksen haastavimmat taloushallinnon tehtävät. Myös yrittäjälle sähköistymisestä on runsaasti hyötyä, päätösten tekemisen tueksi yrittäjällä on koko ajan saatavillaan ajantasaista tietoa yrityksen taloudellisesta tilasta.

Vaikka Suomen taloustilanne on jo pidempään ollut epävakaa, on tilitoimistoala kuitenkin kasvanut jatkuvasti, ja sen kasvun odotetaan jatkuvan keskitasoa nopeampana myös tulevaisuudessa. Yritykset tarvitsevat jopa enemmän ohjausta ja neuvonantoa silloin, kun tulevaisuuden talousnäkymät ovat epävarmat. Vaikka tilitoimistoalan kasvu on hidastunut 1990-luvun lopusta ja vuosikymmenen vaihteen alusta, on alan kasvu silti vielä voimakkaampaa kuin muiden toimialojen yleinen kehitys. Alan kasvuun on vaikuttanut myös asenteiden muutos. Siinä missä ennen tilitoimistoala nähtiin vain yrityksen kustannustehokkuuden parantamisena toimintojen ulkoistamisen myötä, nykyisin yritykset ovat alkaneet mieltää tilitoimistoalan myös liiketoiminnan kehittämiseen liittyväksi asiaksi. (Metsä-Tokila 2011, 10–11.)

Vuonna 2015 Suomessa oli laskentatoimen, kirjanpidon ja tilintarkastuksen sekä veroneuvonnan alalla yhteensä 4 865 yritystä, joista 4 314 yritystä on harjoittanut kirjanpito- ja tilinpäätöspalveluita. Taloushallintoalan liikevaihto on kyseisenä vuo-

tena ollut yli 1,4 mrd. euroa ja henkilöstöä alalla on ollut 15 742. Kirjanpito- ja tilinpäätöspalveluita tarjoavien yhtiöiden osuus liikevaihdosta on ollut noin 944 milj. euroa ja henkilöstöä kyseisellä alalla on ollut yli 12 tuhatta. (Tilastokeskus 2016.)

## 2.1 Tilitoimistoala ja sen palvelut

Tilitoimistoalan palveluskaala on suhteellisen laaja. Kuitenkin varsinkin pienemmissä tilitoimistoissa palvelutarjonta kattaa lähinnä taloushallinnon perustehtäviä, kuten kirjanpidon, palkanlaskennan, tilinpäätöksen ja veroilmoitusten laatimisen. Sähköistymisen tullessa yleisemmäksi, palvelutarjontaa täytyy todennäköisesti laajentaa. Tilitoimiston palveluihin voi edellä mainittujen perustehtävien lisäksi kuulua esimerkiksi sisäistä laskentaa, kuten budjettien sekä erilaisten ennusteiden laatimista ja seurantaa, tai yritysjärjestelyiden hoitamista kuten yrityksen perustamis- tai muutosasiakirjojen laatimista, veroneuvontaa sekä omistajan- tai sukupolvenvaihdoksien konsultointeja. Taloushallinnon perustehtävistä palvelun laajentaminen koskemaan myös muita taloushallinnon tehtäviä voi kuitenkin olla haasteellista. Eri-laiset johdon laskentatoimen tehtävät ja konsultointitehtävät edellyttävät palveluiden tuottajalta laaja-alaista osaamista, jota ei kerry pelkästään perustehtäviä tekemällä.

Koska tilitoimistoalalla erilaisia palvelumahdollisuuksia on paljon, on pienempien tilitoimistoyrittäjien mahdollisesti järkevämpää erikoistua johonkin tiettyyn palvelukokonaisuuteen. Tälläkin hetkellä on olemassa tilitoimistoja, jotka ovat erikoistuneet vain joidenkin asiakasryhmien palveluiden tuottamiseen, jotkin tilitoimistot hoitavat pääasiassa vain esimerkiksi maa- ja metsätalouksien taloushallintoa, toiset ovat erikoistuneita kiinteistöjen taloushallintoon ja tarjoavat samalla isännöintipalveluja. Tällainen erikoistuminen voi monessa tilanteessa osoittautua järkeväksi. Vaikka potentiaalisten asiakkaiden määrä palveluiden rajaamisen jälkeen mahdollisesti pienenee, tilitoimiston henkilökunnan osaaminen kyseisen asiakasryhmän palvelemissa todennäköisesti paranee, kun osaamisen voi keskittää yhden tietyn asiakasryhmän palvelukokonaisuuteen. Jos tilitoimisto sen sijaan haluaakin laajentaa palveluitaan koskemaan kaikkia asiakasryhmiä, voi olla järkevää ottaa palveluita mukaan tarjontaan vähitellen, aloittaen ensin esimerkiksi yritysten perustamis- ja muutosasiakirjojen laatimisesta ja ottaa vähitellen mukaan muita yritysjärjestelyitä, tai

lisätä palveluihin johdon laskentatoimen tehtäviä aloittaen pelkästään esimerkiksi budjettien laatimisesta. Kokemuksen ja rutiinin karttumisen myötä uusia palveluita voidaan lisätä tilitoimiston tarjontaan vähitellen.

## 2.2 Tilitoimistoalan kehittämistarpeet

Kuten aiemmin on todettu, taloushallinnon ala on tällä hetkellä, ja varsinkin muutamien vuosien päästä todellisessa muutoksen pyörteessä. Taloushallinnon sähköistyminen ja teknologian kehittyminen tulevat muuttamaan alaa. Vielä tälläkin hetkellä yksi tilitoimiston valintakriteereistä varsinkin pienissä yrityksissä on se, että tilitoimisto on suhteellisen lähellä, näin tositteiden toimittaminen on helppoa. Kun sähköinen taloushallinto yleistyy, ei tilitoimiston fyysisellä sijainnilla ole enää niin suurta merkitystä. Sähköisiä pilvipalveluohjelmia voidaan käyttää mistä tahansa, itse yritys voi sijaita esimerkiksi Itäsuomessa, ja heidän asioita hoitava tilitoimisto Länsi-suomessa. Pilvipalveluohjelman avulla yrityksessä voidaan hoitaa myyntilaskujen laatiminen ja ostolaskujen skannaaminen sähköiseen järjestelmään, josta ne siirtyvät suoraan kirjanpitoon joka tehdään jossain muualla. Yhteydenpito voidaan hoitaa puhelimitse tai sähköpostitse, ja käyttää esimerkiksi neuvotteluissa videoneuvottelumahdollisuuksia.

Suurimmat taloushallintoalan muutoksia eteenpäin ajavat asiat ovat niitä koskevat säännökset, digitalisaatio, yritysten odotukset sekä globalisaatio (ACCA 2016, 10). Varsinkin EU:n alueella ollaan selkeästi hakemassa yhtenäistä linjaa kirjanpidon ja tilinpäätöksen hoitamiseen, kuten Suomessakin on huomattavissa kirjanpitolain muutoksesta. Kirjanpitolain (L30.12.1997/1336) muutos perustuu EU säädösten muutoksiin, joiden tarkoituksena on sekä yhtenäistää eri jäsenmaiden käytäntöjä, että huomioida pienyritykset paremmin ja helpottaa niiden hallinnollista taakkaa (HE 89/2015). Lakimuutosten tulo on varmaa jatkossakin, muutospaineita tulee sekä Suomen sisäisesti, että EU:n puoleltakin. Esimerkiksi kirjanpitolaki sallii nyt sellaisia kirjanpidollisia toimia, jotka eivät verolainsäädännössä ole vähennyskelpoisia, tulevaisuudelta voi todennäköisesti odottaa myös näiden lakien yhtenäistymistä. Kirjanpitäjän ammattiin kuuluu myös näiden muutosten seuraaminen, niiden selvittäminen, sisäistäminen ja muutoksista tiedottaminen asiakkaille. Myös tästä syystä on

tärkeä tietää jotain asiakkaiden toimialasta, tällöin kirjanpitäjän on helpompi päätellä mitkä muutokset vaikuttavat mihinkin asiakkaaseen ja millä tavalla.

Digitalisaatio tulee vaikuttamaan erittäin voimakkaasti tilitoimistoalaan, kuten muihinkin palvelualoihin. Ensimmäinen askel on sähköisen taloushallinnon käyttöönotto. Varsinkin pienemmät yritykset ovat vielä kovasti kiinni vanhoissa tavoissa, eivätkä välttämättä ole niin kiinnostuneita sähköisistä taloushallinnon ohjelmista, jotka suuremmille yrityksille ovat jo pitkälti nykypäivää. Kuitenkin kiinnostus sähköistymiseen on selkeästi lisääntymässä, jolloin tilitoimistossakin pitää ymmärtää katsoa tulevaan ja ottaa rohkeasti sähköisiä ohjelmia käyttöön. Jos vanhoista tavoista ja ohjelmista pidetään liian tiukasti kiinni, on riskinä asiakkaiden menettäminen kilpailijoille, jotka ovat kehittäneet palveluitaan ja ohjelmiaan sähköistymisen myötä. Sähköistymisen ja kirjanpidon rutiinitehtävien automatisoinnin myötä tilitoimistot tulevat taas uudenlaisen haasteen eteen. Palvelukonseptia ja henkilöstön osaamista täytyy kehittää uuteen suuntaan. Enää ei riitä pelkästään se, että henkilökunta osaa tehdä kirjanpidon säännösten mukaisesti. Kun kirjanpidon rutiinitehtävät automatisoidaan, jää kirjanpitäjien tehtäväksi hoitaa vaativampien ja erikoisempien kirjausten tekeminen. Kirjanpitäjän työtä ei enää olekaan jo toteutuneiden lukujen kirjaaminen ja menneiden asioiden analysoiminen, vaan huomiota kiinnitetään aina vain enemmän tulevaisuuden arviointiin. Kun asiakkaat voivat seurata yrityksen talustilannetta ajantasaisesti, voidaan myös päätöksiä tehdä toteutuneiden faktojen perusteella. Tulevaisuudessa kirjanpitäjä nähdään entistä enemmän yrityksen kumppanina ja neuvonantajana, kuin vain jonkin lakisääteisen velvoitteen hoitajana (ACCA 2016, 10).

Globalisaatio tuo taloushallinnon alalle ihan uusia haasteita. Tavaroiden, palveluiden sekä sijoitusten helpompi liikkuvuus eri maiden välillä vaikuttaa myös tilitoimistoihin. Vaikka suurilla yrityksillä eri maiden väliset toimet ovat mahdollisesti arkipäiväisiä asioita, pienemmillä yrityksillä ne ovat vasta tulossa. Kun yritys alkaa harjoittaa kansainvälistä kauppaa, lisääntyvät jonkin verran myös hallinnolliset velvoitteet. Ja kun kaikkia asioita ei hoideta samalla tavalla eri maiden välisissä kaupoissa (vrt. EU:n sisäisen kaupan vs. kaupan EU:n ulkopuolelle), tulee kirjanpitäjällä olla tarpeeksi vankka asiantuntemus ulkomaankaupasta, jotta kaikki sujuu kuten pitää.

### 3 KIRJANPITOLAKI SEKÄ MIKRO- JA PIENYRITYSTEN TILINPÄÄTÖS

Kirjanpitolakia (L 30.12.1997/1336) muutettiin suhteellisen paljon vuoden 2015 lopussa. Muutoksen taustalla on Euroopan Unionin (EU) 26.6.2013 voimaan tullut direktiivi tietyntyyppisten yritysten vuositilinpäätöksistä, konsernitilinpäätöksistä ja niihin liittyvistä kertomuksista (D 2013/34/EU), eli niin sanottu tilinpäätösdirektiivi. Aikaisempi, vuonna 1997 voimaan astunut kirjanpitolaki on perustunut pitkälti Euroopan Unionin antamiin vuoden 1978 tilinpäätösdirektiiviin (D 78/660/ETY ja vuoden 1983 konsernitilinpäätösdirektiiviin (D 83/349/ETY). Koska vuonna 2013 annettu uusi tilinpäätösdirektiivi on korvannut aiemmin annetut direktiivit, on kirjanpitolain muuttamiselle ollut selkeä EU-perustainen tarve. (HE 89/2015, kohta 1–2.). Uuden tilinpäätösdirektiivin tarkoituksena on helpottaa pien- ja keskikokoisyriyten, *small and medium-sized enterprises* (SMEs), kirjanpidollista kokonaisuormaa, sekä vähentää byrokratiaa yritysten tuottavuuden parantamiseksi. Direktiivin taustalla on ajatus ”Pienet ensin” (*Think Small First*), ja se herättelee koko EU:n aluetta huomaamaan, kuinka tärkeä rooli pien- ja keskikokoisyriyksillä on EU:n taloudessa. EU:n alueella yhteneväinen kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntö on myös siinä mielessä erittäin tärkeää, että monet yritykset toimivat usean eri jäsenvaltion alueella. (D 213/34/EU). Hallituksen esityksen (HE 89/2015) mukaan kirjanpitolain muutos on perustunut suurimmalta osin juuri Euroopan Unionin antamaan tilinpäätösdirektiiviin. Lisäksi kirjanpitolain muutoksessa on otettu huomioon tietotekniikan kehitys ja sen vaikutus tilikauden aikaiseen kirjanpitoon.

Eri lakien noudattamisjärjestys toimii siten, että yleislait, kuten esimerkiksi kirjanpitolaki (L 30.12.1997/1336), väistyvät erityislakien, esimerkiksi osakeyhtiölain (L 21.7.2006/624) tai elinkeinoverolain (L 24.6.1968/360) edeltä, jos vaatimukset laeissa ovat ristiriidassa keskenään. Näin ollen joidenkin yhtiömuotojen kohdalla erityislaki voi edellyttää laajempia liitetietoja kuin yleislaki. Tällöin esimerkiksi kirjanpitolain lisäksi noudatetaan myös erityislaissa olevia vaatimuksia. Jos erityislakia ei kyseessä olevaan asiaan ole laadittu, noudatetaan kirjanpitolain vaatimuksia. (Rekola-Nieminen 2016, 16).

### 3.1 Uusi kirjanpitolaki

Kirjanpitolaki (L 30.12.1997/1336) on melkein kauttaaltaan uudistunut. Keskeisimmät muutokset koskevat lainsäädännön rakennetta, olennaisuusperiaatetta, pääomalainan merkitsemistä, kirjanpidon menetelmiä, aineistoja ja säilytystä sekä kansainvälisten tilinpäätösstandardien soveltamisen mahdollisuutta (Lydman 2016, 9). Kirjanpitolain 1 luvussa on tehty jo useita muutoksia. Olennaisin muutos on varmasti kirjanpitovelvollisten jakaminen oikeushenkilöihin ja luonnollisiin henkilöihin (Rekola-Nieminen 2016, 19). Luvun 1 §:ssä otetaan kantaa myös siihen, koska kirjanpitovelvollisuus alkaa. Lain mukaan oikeushenkilö on kirjanpitovelvollinen myös ennen kaupparekisteriin tai muuhun rekisteriin merkitsemistä. Luonnollisen henkilön harjoittamasta liike- tai ammattitoiminnan kirjanpitovelvollisuudesta on vapautettu maatilatalouden ja kalastuksen harjoittajat. Ammatin- ja liikkeenharjoittajat on myös vapautettu kahdenkertaisen kirjanpidon tekemisestä, jos laissa mainitut raja-arvot eivät ylitä. (1 luku, 1 a §, 2 mom.). Kyseiset raja-arvot ovat samat kuin tilintarkastusvelvollisuudelle määritellyt raja-arvot (L 18.9.2015/1141, 2 luku, 2§). Ensimmäisessä luvussa on tarkasteltu myös tilikautta. Muuten tilikautta koskevia säännöksiä ei ole muutettu, mutta pykälään on otettu mukaan momentti koskien ammatin- ja liikkeenharjoittajien tilikautta. Pääsääntöisesti näiden tilikausi on kalenterivuosi, mutta jos ammatin- ja liikkeenharjoittaja pitää kahdenkertaista kirjanpitoa ja laatii tilinpäätöksen, voi tilikausi poiketa kalenterivuodesta. (L 30.12.1997/1336, 1 luku, 4§).

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) muutoksessa vanhojen kahden eri yrityskokoluokan (pienet kirjanpitovelvolliset ja tätä suuremmat kirjanpitovelvolliset) menetelmästä on siirrytty käyttämään kolmea kokoluokkaa, mikro-, pien- ja suuryritykset (1 luku, 4 a–4 c §). Laki siis tunnistaa nämä kolme kokoluokkaa, mutta käytännössä luokkia on neljä. Alun perin lakiesityksessä ehdotettiin neljään kokoluokkaan siirtymistä, mutta valmisteluvaiheessa kokoluokista yksi, keskikokoisyrietykset, tiputettiin pois. Koska muiden kokoluokkien raja-arvoja ei kuitenkaan muutettu luokkamäärän muuttuessa, ovat keskikokoisyrietykset mukana kokoluokituksessa, vaikka laki ei näitä tunnistakaan. (Rekola-Nieminen 2016, 33.) Alla havainnollistettu yritysten kokoluokat taulukon (1) avulla.



Taulukko 1. Yritysten kokoluokkien mukaiset raja-arvot (L 30.12.1997/1336, 1 luku, 4a–4c §).

Kokoluokka	Liikevaihto	Taseen lop- pusumma	Henkilöstöä keskim./tili- kausi	Raja-arvojen ylitys
Mikroyri- tys	700 000	350 000	10	Enint. 1 rajoista saa ylittyä päättyneellä sekä sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella
Pienyritys	12 milj.	6 milj.	50	Enint. 1 rajoista saa ylittyä päättyneellä sekä sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella
Suuryritys	40 milj.	20 milj.	250	Väh. 2 rajoista täyttyy päättyneellä sekä sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella.

Suomalaisista yrityksistä pienyrityksiä on noin 97–98 % ja mikroyrityksiä n. 76–85 %. Suurin osa pienyrityksistämme on siis samalla myös mikroyrityksiä. Suuryrityksiä Suomessa on vain noin kaksi prosenttia. Näin ollen pien- ja mikroyrityksiä koskevat kirjanpitolain pykälät ovat merkittävä osa lainsäädäntöämme, ja koskevat suurinta osaa Suomen yrityksistä. Vaikka pienyrityksen säännökset ovat osa pakottavaa EU-sääntelyä, kansallisille tulkinnoille oli jätetty jonkin verran liikkumatilaa. Koska EU-sääntelyn laajimmat mahdolliset liitetietovaatimukset vastaavat pitkälti Suomessa aiemmin käytössä olleita liitetietovaatimuksia, otettiin nämä käyttöön uudessakin laissa.

Koska pienyrityksistä suurin osa on myös mikroyrityksiä, otettiin näiden kokoluokkien osalta käyttöön lähes identtiset tilinpäätössäännökset esittämisen ja sisällön suhteen. Pienyrityssäännöksen pakollisuudesta poiketen, mikroyrityksen ottaminen mukaan lainsäädäntöön oli kansallinen optio. Koska mikroyritykset näyttelevät suurta osaa Suomen yrityksistä, päätettiin tämä kokoluokka ottaa käyttöön Suomessa, ja näin ollen helpottaa kyseisten yritysten taloushallinnon taakkaa. Missään ei kuitenkaan ole kielletty, etteikö mikroyritys voisi omasta halustaan noudattaa myös pienyritystä koskevia säännöksiä. (Rekola-Nieminen 2016, 34–35.)

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) toisen luvun 2 §:ään on lisätty momentti koskien pää- ja osakirjanpitoja. Lain mukaan pääkirjanpidosta johdetaan tilinpäätös, ja osakirjanpidoista viedään tietoja pääkirjanpitoon yhdistelminä. Kirjanpitolautakunta on yleisohjeessaan kirjanpidon menetelmistä ja aineistoista 1.2.2011 (kohta 1.4.) määritellyt tarkemmin mitä tarkoitetaan osakirjanpidolla. KILAn ohjeen mukaan osakirjanpidosta viedään tietoja varsinaiseen kirjanpitoon yhdistelmätositteina tai muina yhteenvetoina. Jos taas tietojärjestelmästä tiedot siirtyvät kirjanpitoon liiketapahtumakohtaisesti, kyseessä ei ole osakirjanpito, vaan pääkirjanpidon osa. Kohdetilitoimistossa on käytössä sekä osakirjanpitoja että pääkirjanpidon osia. Esimerkiksi Asterin ostoreskontrajärjestelmästä muodostetaan kuukausittain yhdistelmätosite ostoista ja maksetuista suorituksista, ja tiedot siirretään pääkirjanpitoon näillä yhdistelmillä. Tässä on selkeästi kyse osakirjanpidosta (ostoreskontra) ja pääkirjanpidosta. Toisin on taas Fivaldissa, jossa ostolaskut skannataan ostolaskujen käsitteilyyn ja kirjataan siellä. Tällöin jokainen kirjaus siirtyy yksittäisenä suoraan kirjanpitoon, ja jokaisella eri tapahtumalajilla on oma tositelaji. Tässä tapauksessa on kyseessä pääkirjanpidon osa.

Toisen luvun 3 §:ssä on kirjanpitolaissa (L 30.12.1997/1336) käsitelty kirjaamisperusteita, joihin on lisätty suoriteperusteen ja maksuperusteen lisäksi myös laskuperuste, jota laissa ei aikaisemmin ollut. Maksu- ja laskuperuste on lain mukaan sallittu juoksevan kirjanpidon hoitamisessa. Maksuperuste on siis ollut jo aiemmassakin kirjanpitolaissa, ja siinä kirjataan vain rahassa tapahtuneet liiketapahtumat. Laskuperusteinen kirjanpito tuli lainvoimaiseksi vasta uuden kirjanpitolain voimaan tullessa, mutta sitä on käytetty pienillä kirjanpitovelvollisilla kuitenkin jo pidempään. Laskuperusteen mukaan kirjataan maksutapahtumien lisäksi vielä maksamattomat saapuneet ostolaskut sekä lähetetyt myyntilaskut. Maksuperusteista kirjanpitoa tehdessä täytyy saamiset ja velat olla jollain muulla tavalla jatkuvasti selvitettävissä. Tällöin kirjanpitovelvollisen on pidettävä esimerkiksi Rekola-Niemisen (2016, 55) ehdottamaa mappireskontraa tai Kaisanlahden ja Leppiniemen (2016a, 52) mainitsemaa velallis- ja velkojalueteloita. Käytännössä tällainen menettely on mahdollista hyvin pienillä kirjanpitovelvollisilla, mutta vähänkään isommilla suoriteperusteinen kirjanpito on varmasti käytännöllisintä ja helpointa. Suoriteperusteisessa kirjanpidossa kirjaukset tehdään tavaran tai palvelun vastaanottamisen tai luovuttamisen

mukaan, eli toimituspäivän mukaan. Näin ollen rahaliikenteellä ja laskutuksella ei ole vaikutusta kirjaushetkeen.

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) 5 luvun 1 §:ssä puhutaan tuottojen, kulujen ja menetysten jaksottamisesta. Tällä luvulla on olennainen vaikutus suoriteperusteeseen. Pykälässä todetaan, että tilikaudelle kuuluvista tuotoista vähennetään kulut, jotka eivät todennäköisesti kerrytä jatkossa enää tuottoa. Tämä on niin sanottu meno tulon kohdalle -periaate. Suoriteperusteinen kirjanpito tarkoittaa siis menojen jaksottamisvelvollisuutta. Jaksottamisessa tulee kuitenkin aina ottaa huomioon myös olennaisuuden periaate. Tilikaudelle kirjattuja tuottoja vastaan kirjataan kuiluina kaikki tuloon kohdistuvat menot, ja jaksotetaan poistot, varastonmuutokset ja palkat sosiaalikuluneen tuoton kanssa samalle tilikaudelle. Vaikka kaikkia kolmea kirjausperiaatetta saadaan soveltaa kirjanpitovelvollisen juoksevassa kirjanpidossa, on suoriteperusteen soveltaminen tilinpäätöksessä olennaisilta osin pakollista kaikille muille paitsi mikroyhdistyksille. (Rekola-Nieminen 2016, 56–57.)

Toisen luvun 4 §:ään on kirjanpitolaissa (L 30.12.1997/1336) tehty suuri muutos koskien kirjausajankohtaa. Käteisellä rahalla suoritettujen maksujen kirjaamiseen ei tehty muutoksia. Aikaisemmin muut kirjaukset on pitänyt tehdä kuukausikohtaisesti tai neljän viikon jaksoissa viimeistään neljä kuukautta kalenterikuukauden tai jakson päättymisestä (Taloushallinnon säädökset 2015, 279).

Uusi kirjanpilaki (L 30.12.1997/1336) sallii kirjausten tekemisen siten, että mahdolliset ilmoitukset esimerkiksi verottajalle tulevat tehdyksi kirjanpidon mukaan, ja että kirjanpidosta vastuussa oleva voi täyttää valvontavelvollisuutensa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että arvonlisäverovelvollisten kirjanpitovelvollisten täytyy tehdä kirjanpitonsa sen mukaan, että kausiveroilmoitusten tiedot voidaan perustaa tehdyn kirjanpidon vienteihin. Vastaavasti taas arvonlisäverovelvollisuuden ulkopuolella olevat, esimerkiksi asunto-osakeyhtiöt ja yhdistykset voivat tehdä kirjanpitonsa kerran vuodessa. (Rekola-Nieminen 2016, 58–59.)

Vaikka yhteisön ei tarvitsisi laatia kirjanpitoaan kuin kerran vuodessa viranomaisille annettavien ilmoitusten perusteella, täytyy kuitenkin tilannekohtaisesti ottaa huomioon valvontavelvollisuuden täytyminen. Tämän lainkohdan huomioon ottaminen on ensiarvoisen tärkeää esimerkiksi silloin, kun yhtiön oman pääoman riittävyys tai

maksuvalmius on vaakalaudalla. Tällöin kirjanpito on syytä pitää ajan tasalla, jotta kirjanpidosta vastuussa olevat saavat tarvitsemansa tiedot yhtiön tilanteesta, ja voivat tarvittaessa täyttää lainsäädännön vaatimukset esimerkiksi oman pääoman negatiivisuudesta. (Rekola-Nieminen 2016, 59–60.)

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) 2 luvun 5 §:ssä ei ole tehty suuria muutoksia. Pykälän ensimmäisestä momentista jätettiin pois tositteeseen epäselvissä tilanteissa vaadittu merkintä käytetyistä kirjanpitotileistä. Todellisuudessa tämä kirjanpitotilien merkitseminen tositteeseen on nykyisin jo vanha käytäntö, jota vain harva on enää toteuttanut. Pykälästä on kokonaan kumottu 6 momentti, joka on käsitellyt korjausmerkintää. (Taloushallinnon säädökset 2015, 279.) Lukuun on lisätty myös kokonaan uusi 5 b §, jossa käsitellään liitetietotositetta. Jatkossa jokaisesta tilinpäätöksen liitetiedosta tulee olla liitetietotosite, jos liitetiedon perusta ei ole muuten ilmeinen. Esimerkiksi jaksotus- ja arvostusperiaatteiden perusta on ilmeinen, joten niistä ei erillistä liitetietotositetta tarvitse olla. Varsinkin pien- ja mikroyritysten kohdalla liitetietotositteista yleisin on varmasti pitkäaikaisia lainoja ja annettuja vastuusitoumuksia koskeva, esimerkiksi pankin antama vastuut ja vakuudet-asiakirja. Liitetietotositteiden tarkoituksena on helpottaa liitetietojen tarkastusta. Vaikka suurimmassa osassa tapauksista tositemite on ulkopuoliselta taholta saatu, voi joissain tapauksissa kyseessä olla myös itse laadittu tositemite. Tällaisia ovat esimerkiksi laskelmat henkilöstön keskimääräisestä lukumäärästä sekä kiinteistöinvestoinnin arvonnlisäveron palautusvastuusta (Rekola-Nieminen 2016, 64–65).

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) toisen luvun 6 §:ssä käsitellään kirjausketjua. Pykälän sisältö on pysynyt ajatukseltaan suhteellisen samana kuin ennenkin, vain sanamuotoja on jonkin verran muutettu. Pykälään on myös lisätty kohta, jonka mukaan kirjausketju on oltava vaikeuksitta todettavissa myös kirjanpidosta tehtyjen vero- ja muiden ilmoitusten kanssa. Vanhan kirjanpitolain pykälässä 7 käsiteltiin kirjanpitoaineiston selväkielisyyttä, jossa vaadittiin kirjanpitoaineistoa kirjallisessa muodossa. Pykälässä 8 oli vanhassa laissa kuitenkin otettu huomioon myös sähköinen kirjanpito niin, että kirjanpitoaineisto täytyi saada tarvittaessa kirjalliseen muotoon (Taloushallinnon säädökset 2015, 279-280).

Uudessa laissa on poistettu pääsääntöinen vaatimus kirjallisesta muodosta ja sallittu säilyttäminen niin, että kirjanpitoaineisto on vaikeuksitta tarkasteltavissa ja tarvittaessa tulostettavissa. Pykälä sallii myös tositteiden muodon muuttamisen tilikauden aikana tai tilinpäätöksen laatimisen jälkeen, mutta tällöin pitää varmistua siitä, että tositteen sisältö ja kirjausketju säilyvät alkuperäisinä. Näin ollen esimerkiksi tilinpäätöksen jälkeen on mahdollista muuttaa tosite- ja muu kirjanpitoaineisto sähköiseen muotoon arkistointia varten. (Rekola-Nieminen 2016, 69–70.)

Myös luvun 9 § koki suuria muutoksia. Aikaisemmin kirjanpitoaineiston vieminen ja säilyttäminen ulkomailla oli tarkkaan rajattua. Aineistoa sai säilyttää ulkomailla vain tilapäisesti, jos se oli kirjanpidon hoitamisen tai tilinpäätöksen laatimisen kannalta välttämätöntä. Myöskin yksittäisen tositteen vieminen Suomesta ulkomaille edellytti lähes poikkeuksetta, että se oli tarpeen ulkomaiselle viranomaiselle. Ainoastaan sähköisen kirjanpitoaineiston säilyttäminen toisen EU:n jäsenvaltion alueella oli sallittua myös pysyvästi, jos tietoihin voitiin saada tosiaikainen tietokoneyhteys. (Taloushallinnon säädökset 2015, 280).

Uusi laki sallii kirjanpitoaineiston säilyttämisen ulkomailla, jos se voidaan saattaa viranomaiselle ja tilintarkastajalle tarkasteluun ilman aiheetonta viivytystä. Kirjanpitoaineiston säilytysaikaa koskevan 10 §:n kieliasua on muutettu, mutta pykälän sisältö on pysynyt samana.

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) 3 luvussa käsitellään tilinpäätöstä ja toimintakertomusta. Rahoituslaskelman ja toimintakertomuksen laatimisen vaativat raja-arvot ovat muuttuneet. Vanhan lain mukaan yksityisen osakeyhtiön ja osuuskunnan täytyi laatia rahoituslaskelma, jos vähintään kaksi seuraavista arvoista ylittyvät:

- 1) liikevaihto tai sitä vastaava tuotto 7,3 milj. €,
- 2) taseen loppusumma 3,65 milj. €, tai
- 3) palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä.

Toimintakertomuksen laatimisen raja-arvot olivat samat kuin rahoituslaskelman, mutta ne koskivat kaikkia kirjanpitovelvollisia (Taloushallinnon säädökset 2015, 280–281). Kun lakimuutoksessa otettiin käyttöön uudet yrityskokoluokat, olisi van-

han lain raja-arvojen mukaan myös joidenkin pienyritysten pitänyt laatia rahoituslaskelma ja toimintakertomus. Kirjanpitolakiin (L 30.12.1997/1336) tehtiin siis muutos, jonka mukaan rahoituslaskelman laatimista vaaditaan vain suuryrityksiltä ja PIE-yhteisöiltä. Tässä kohdassa täytyy huomata, että uuden lain mukaan rahoituslaskelman laatiminen koskeekin kaikkia kirjanpitovelvollisia, toisin kuin vanha laki. Toimintakertomuksen laatimista ei pääsääntöisesti vaadita pien- ja mikroyrityksiltä joka siis tarkoittaa sitä, että toimintakertomus täytyy laatia suuryritysten ja PIE-yhteisöjen lisäksi myös keskikokoisy yrityksissä. Tässäkin tilanteessa lakiin on tehty muutos myös yhtiömuotojen osalta, varsinaisen toimintakertomuksen on jatkossa laadittava kirjanpitolain mukaan vain osakeyhtiöiden ja osuuskuntien.

Toimintakertomuksen sisältö on esitetty kirjanpitolaissa (L 30.12.1997/1336) uudessa 1 a §:ssä. Aikaisemmin voimassa olleeseen kirjanpitolakiin verrattuna toimintakertomuksen sisältö on pysynyt suhteellisen samana, mutta joitakin muutoksia on tullut. Jatkossa taloudelliset ja muut tunnusluvut henkilöstöstä ja ympäristövaikutuksista ovat pakollisia toimintakertomuksessa vain siinä tapauksessa, että ne ovat tarpeen yrityksen taloudellisen tilan ymmärtämiseksi. Uusina asioina toimintakertomuksessa pitää kertoa tiedot sivuliikkeistä, tiedot siitä, jos rahoitusvälineitä on merkitty käypään arvoonsa, tiedot omien osakkeiden ja osuuksien hankinnoista ja luovutuksista sekä mahdollisesti muualla lainsäädännössä edellytetyt tiedot. Pien- ja mikroyritys voi joutua laatimaan toimintakertomuksen tai kertomaan toimintakertomuksessa vaadittavat tiedot tilinpäätöksessä kyseistä yhtiömuotoa koskevan lainsäädännön mukaan, esimerkiksi pien- ja mikro-osuuskunnan tulee laatia toimintakertomus tai kertoa siinä vaadittavat tiedot tilinpäätöksessä osuuskuntalain (L 14.6.2013/421) säädösten mukaisesti. Kokonaan toimintakertomuksen laatimisesta ja siinä vaadittavien tietojen esittämisestä on vapautettu ainoastaan pien- ja mikro-osakeyhtiöt, sekä pien- ja mikrohenkilöyhtiöt, joiden kaikki vastuunalaiset yhtiömiehet ovat osakeyhtiöitä. (KILA 1950/15.3.2016, kohta 2.8.). Tarkemmin tätä asiaa käydään läpi tämän työn kohdassa ”Asetus pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksestä”.

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) kolmannen luvun 2 ja 2 a §:ssä käsitellään oikeaa ja riittävää kuvaa sekä olennaisuutta. 2 §:n mukaan tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta tulee saada oikea ja riittävä kuva yrityksen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Oikean ja riittävän kuvan antamisessa otetaan kuitenkin

huomioon olennaisuus verrattuna kirjanpitovelvollisen harjoittamaan toiminnan laatuun ja laajuuteen. Jos pelkän kirjanpitolain noudattaminen ei saa aikaan oikeaa ja riittävää kuvaa, on sen aikaan saamiseksi tarvittavat tiedot ilmoitettava liitetiedoissa. Toisaalta laissa on myös maininta siitä, että jos jonkin kirjanpitolain säännöksen noudattaminen, pois lukien 3 luvun 3 §, vaarantaa oikean ja riittävän kuvan, sitä ei sovelleta. Kyseinen säännös on tässä tapauksessa kuitenkin yksilöitävä tilinpäätöksen liitetiedoissa, jonka lisäksi on annettava selvitys siitä, miksi kyseistä säännöstä ei sovelleta ja kuinka se vaikuttaa yrityksen toiminnan tulokseen ja taloudelliseen asemaan.

Yleisiä tilinpäätösperiaatteita käsitellään kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) kolmannen luvun 3 §:ssä. Yleisiä noudatettavia tilinpäätösperiaatteita ovat esimerkiksi toiminnan jatkuvuuden oletus, johdonmukaisuus tilinpäätöstä ja toimintakertomusta laatiessa sekä varovaisuuden periaate. Pykälä on lakimuutoksessa säilynyt pääsääntöisesti samana kuin ennen, ainoastaan yksi periaate on lisätty, netottamiskielto. Netottamiskielto tarkoittaa taseen vastaaviin ja vastattaviin, sekä tuloslaskelman tuottojen ja kulujen esittämistä täysimääräisinä omina erillisinä erinä, toisin sanoen niitä ei saa vähentää toisistaan. Kyseisten erien yhdisteleminen on sallittua vain siinä tilanteessa, että se on tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi.

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) 4 §:ään on tullut jonkin verran muutoksia. Aikaisemmin kirjanpitolaki salli vain maksuperusteisen kirjaamisen tilikauden aikana. Nykyisin, kun uusi laki sallii myös laskuperusteisen kirjaamisen, on pykälässä otettu kantaa sekä maksu- että laskuperusteisen kirjanpidon muuttamista suoriteperusteiseksi ennen tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimista. Pääasiassa kirjauksien muuttamista koskeva pykälä on samanlainen, vähäisiä kirjauksia ei tarvitse oikaista suoriteperusteiseksi. Uudessa laissa on kuitenkin laitettu pykälään vielä huomautus siitä, että jos vähäiset kirjaukset ovat yhteisvaikutukseltaan olennaisia, ne on oikaistava suoriteperusteiseksi. Pykälään on otettu myös lisäys mikroyhdistysten tilinpäätöksestä, joka saa laatia maksuperusteisen tilinpäätöksen sillä ehdolla, että se ei ole emoyritys konsernissa, jossa konsernitalinpäätös pitää laatia. Pykälässä on myös määrätty se, että maksuperusteisen tilinpäätöksen liitetiedoissa täytyy kertoa, kuinka kyseinen menettely vaikuttaa tilikauden tulokseen ja taloudelliseen asemaan, ostovelat ja myyntisaamiset, muutokset vaihto-omaisuudessa ja pysyvissä

vastaavissa sekä vieraan pääoman korkojen ja lomapalkkavelkojen suoriteperusteinen määrä.

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) pykälät 5, 6 ja 7 ovat säilyneet muuttumattomina. Lakiin on lisätty 7 a §, jossa on täsmennetty hallituksen ja muun vastaavan toimielimen sekä toimitusjohtajan vastuusta tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. Kyseiset elimet ovat vastuussa myös 2 luvun 7 a §:n mukaisista luetteloista kirjanpidoista ja aineistoista. Tasekirjaa koskeva 8 § on kokonaisuudessaan kumottu. 9 § on säilynyt lähes kokonaan muuttumattomana. Pykälässä kerrotaan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen rekisteröimisestä. Pykälässä on muutettu ainoastaan sitä kohtaa, jossa määritellään muiden kirjanpitovelvollisten tilinpäätöksen ilmoitusvelvollisuus patentti- ja rekisterihallitukselle. Muilla kirjanpitovelvollisilla tässä yhteydessä tarkoitetaan muita kuin seuraavia:

- osakeyhtiö
- avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö, jonka vastuunalaisena yhtiömiehenä on osakeyhtiö
- avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö, jonka vastuunalaisena yhtiömiehenä on edellä mainittu yhtiö
- osuuskunta
- keskinäinen vakuutusyhtiö, tai
- vakuutusyhdistys

Pykälässä muiden kirjanpitovelvollisten ilmoitusvelvollisuuden raja-arvoja on muutettu vastaamaan uuden lain mukaisia raja-arvoja. Nykyisen lain mukaan ilmoitusvelvollisuus on niillä yhtiöillä, jotka ovat pienyritystä suurempia.

Kolmannen luvun 10 §:ssä kirjanpitolaissa (L 30.12.1997/1336) säädetään tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen julkistamisesta. Pykälä on säilynyt muuten entisellään, mutta tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen lyhennelmän julkistamisesta on säädetty uudessa laissa hieman enemmän kuin vanhassa. Vanhan lain mukaan lyhennelmän yhteydessä on esitettävä vain se tieto, että kyseessä on lyhennelmä,



eikä se sisällä kaikkia 1 §:n mukaisia tilinpäätös- ja toimintakertomustietoja (Taloushallinnon säädökset 2015, 282).

Uuden lain mukaan lyhennelmän yhteydessä ei saa olla tilintarkastuskertomusta, mutta mukana täytyy olla tieto siitä, onko tilintarkastuskertomus vakiomuotoinen, ehdollinen vai kielteinen, vai eikö tilintarkastaja ole voinut antaa lausuntoa. Vaikka tilintarkastuskertomus olisi vakiomuotoinen, tulee tilintarkastajan mahdollisesti antama tilintarkastuslain mukainen huomio tai lisätieto ilmoittaa. Kyseinen vaatimus on ollut jo vanhassa laissa, mutta se on aikaisemmin ollut kyseisen luvun pykälässä 12, tilintarkastusta koskevat tiedot (Taloushallinnon säädökset, 282). Lyhennelmän yhteydessä pitää myös antaa tieto siitä, missä tilinpäätös ja toimintakertomus ovat kokonaisuudessaan saatavilla tai tieto siitä, jos tilinpäätöstä ja toimintakertomusta ei ole vielä toimitettu rekisteröitäväksi.

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) pykälään 11 on tehty pieni muutos. Aikaisemmin tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen jäljennöksen antamisvelvollisuus on ollut vain silloin, jos tilinpäätös ja toimintakertomus on vahvistettu kaksi viikkoa ennen pyyntöä, tai jos niitä ei ole vielä toimitettu rekisteröitäväksi (Taloushallinnon säädökset 2015, 282). Uuden lain mukaan ei enää vaadita kahta viikkoa tilinpäätöksen vahvistamisesta, vaan ainoaksi ehdoksi jäljennöksen antamiselle on vaadittu se, ettei kyseisiä asiakirjoja ole vielä toimitettu rekisteröitäväksi. Pykälä 12 on pysynyt muuten ennallaan, mutta aikaisemmin toteamani tilintarkastuskertomuksen tietojen esittäminen tilinpäätöksen lyhennelmässä on kumottu tästä pykälästä ja siirretty uudessa laissa pykälään 10. Myös luvun 13 § on pysynyt muuttumattomana, lähinnä on lain muutoksen myötä tarkennettu missä pykälissä tase-erittelyn laatimisesta on säädetty.

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) 4 luvussa käydään läpi tilinpäätöseriin liittyviä määritelmiä. 1 §:ssä määritellään liikevaihto. Pykälässä on aikaisemmin puhuttu kirjanpitovelvollisen varsinaisen toiminnan myyntituotoista, mutta uudessa laissa tämä kohta on jätetty pois, ja nyt puhutaan vain tuotteiden ja palveluiden myynnistä saaduista tuotoista. Luvun 2 §, jossa määritellään satunnaiset tuotot ja kulut, on kokonaisuudessaan kumottu, koska myös tuloslaskelmakaavoista on poistettu kyseiset erät. Luvun pykälät 3 ja 4 ovat säilyneet muuttumattomina. 5 §:ssä käsitellään han-

kintamenoa. Pykälässä on tehty sekä sanamuotojen muutoksia, että sisältömuutoksia. Aikaisemmin pykälässä puhuttiin muuttuvista ja kiinteistä menoista, uudessa laissa ne on korvattu sanoilla välittömät ja välilliset menot. Käytännössä tämä ei aiheuta minkäänlaista muutosta, vaan siihen vaikuttavat pykälän muut muutokset. Vanhan lain mukaan hyödykkeen hankintaan ja valmistamiseen liittyvät kiinteät menot saatiin lukea hyödykkeen hankintamenoon vain, jos ne olivat olennaisia (Taloushallinnon säädökset 2015, 282). Sama kohtelu koski myös valmistamiseen kohdistuvan lainan korkomenoja. Nykyisin kyseisiltä kuluilta ei enää vaadita olennaisuutta. Hankintaan kohdistuneista välillisistä menoista saadaan hankintamenoon lukea kohtuullinen osuus, korkokulut saadaan lukea hankintamenoon kokonaisuudessaan siltä osin, kun ne hankintaan liittyvät. Pykälään on otettu mukaan myös kokonaan uusi vaatimus siitä, että hankintamenoon luetut välilliset kustannukset on voitava selvittää kustannuslaskelmien avulla. Vaihto-omaisuutta koskeva osuus tästä pykälästä on jätetty ennalleen.

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) pykälät 6 ja 7 ovat säilyneet ennallaan. Lukuun on lisätty kokonaan uusi 8 pykälä, joka koskee omien ja emoyhtiön osakkeiden ja osuuksien merkitsemistä taseeseen. Pykälässä todetaan, että osakeyhtiön omistamia omia osakkeita ei merkitä yhtiön taseeseen. Sama kielto koskee myös osuuskunnan omistamien omien osuuksien merkitsemistä.

Viidennessä luvussa kirjanpitolaissa (L 30.12.1997/1336) käsitellään arvostus- ja jaksotussäännöksiä. Luvun ensimmäiseen pykälään ei ole tehty lainkaan muutoksia. Toisessa pykälässä on käyty läpi saamisten, rahoitusvarojen sekä velkojen arvostussäännöksiä. Pykälän uudistuksessa vanhan pykälän 1 momentin 2 kohtaan on muutettu vain sanamuotoa. Aikaisempi sanamuoto puhui rahoitusomaisuuden todennäköisestä luovutushinnasta, kun taas uudessa laissa puhutaan todennäköisestä käyvästä markkinahinnasta. Kohdan tarkoitus on kuitenkin pysynyt samana. Pykälän loppuun on myös lisätty kokonaan uusia momenteja. Aikaisemmin vain rahoitusomaisuuteen kuuluvat arvopaperit ja muut vastaavat rahoitusvarat oli mahdollista arvostaa muuhun kuin hankintamenoonsa (Taloushallinnon säädökset 2015, 283). Uudessa laissa kyseinen arvostustapa on sallittu kyseisten varojen kohdalla myös pysyvissä vastaavissa.

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) 2 a pykälää on muutettu lakimuutoksen yhteydessä. Aikaisemmin kyseisessä pykälässä on käyty läpi mihin rahoitusvälineiden käyvän arvon muutos kirjataan (Taloushallinnon säädökset 2015, 283). Uudessa laissa kyseinen asia on otettu mukaan jo 2 pykälän viimeiseksi momentiksi. 2 a § on muutettu käsittelemään vielä yksityiskohtaisemmin läpi se, milloin käytetään käyvän arvon rahastoa ja mitä tietoja käypään arvoon merkityistä rahoitusvälineistä tulee ilmoittaa toimintakertomuksessa, jos näitä tietoja ei kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaan muualla liitetiedoissa vaadita. Mikroyrityksillä ei ole oikeutta noudattaa käyvän arvon mukaista rahoitusvälineiden arvostamista, jos se käyttää kirjanpitolain ja sen nojalla annettuja säännöksiä mikroyrityksistä. Lakiin on luotu kokonaan uusi 2 b §, jossa käydään läpi sijoituskiinteistön merkitsemistä käypään arvoon, mitä kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja ja kirjanpitolain pykälien momentteja asiassa noudatetaan. Kuten rahoitusvälineiden kohdalla, mikroyritys joka noudattaa kirjanpitolain ja sen nojalla annettuja säännöksiä mikroyrityksistä, ei saa käyttää käypään arvoon arvostamista sijoituskiinteistöjenkään kohdalla. Lain 3 ja 4 pykälät eivät ole kokeneet muutoksia.

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) viidennen luvun 5 § on kokenut uudistuksia vain sanamuotojen muutoksen kautta. Aikaisemmin laissa puhuttiin pysyvien vastaavien hankintamenon jaksottamisesta (Taloushallinnon säädökset 2015, 283). Nykyisin pykälän sanamuodossa puhutaan useana tilikautena tuloa tuottavan aineellisen omaisuuden hankintamenon jaksottamisesta. Käytännössä pykälä on pysynyt siis samana kuin aiemminkin. 5 a pykälässä taas käsitellään aineettomia oikeuksia. Lain sanamuotoa on tässäkin pykälässä muutettu, mutta myös sisältö on kokenut uudistuksen. Aikaisemmin laissa todettiin, että aineettomaan omaisuuteen kuuluva hankintameno aktivoidaan, eli laissa oli käytetty pakottavaa sanamuotoa. Nykyisin pykälän sanamuoto on muutettu niin, että aineettomaan omaisuuteen kuuluva hankintameno on aktivoitava, jos kyseisen oikeuden arvioidaan tuottavan tuloa useampana tilikautena. Uuden lain sanamuodon mukaan aktivointi ei enää olisi pakollista sellaisissa tapauksissa, joissa arvioidaan omaisuuden tuottavan tuloa vain yhtenä tilikautena.

Edellä mainittuun pykälään on lisätty momentti myös siitä, kuinka kirjanpitovelvollisen itse luoma aineeton oikeus käsitellään. Pykälän mukaan myös se saadaan aktivoida varovaisuutta noudattaen, jos sen odotetaan tuottavan tuloa useana tilikautena. Pykälän viimeisessä momentissa otetaan kantaa aktivoidun aineettoman oikeuden poistoihin, johon on myös tullut muutos. Aikaisemman lain mukaan aineeton omaisuus poistettiin suunnitelman mukaisin poistoin hyödykkeen vaikutusaikana enintään viiden vuoden kuluessa. Pykälä salli kuitenkin poistoajan olevan jopa 20 vuotta, jos sitä voitiin erityisestä syystä pitää hyvän kirjanpitotavan mukaisena. (Taloushallinnon säädökset 2015, 284.) Uudessa laissa ei oteta kantaa poistoaikaan; on vain todettu, että hankintameno poistetaan suunnitelman mukaisin poistoin hyödykkeen vaikutusaikana.

Kirjanpitolakiin (L 30.12.1997/1336) on muutoksen yhteydessä lisätty kokonaan uudet 5 b ja 5 c pykälät. Uudessa 5 b pykälässä käsitellään rahoitusleasingsopimuksia ja niiden kirjaamista. Laki on antanut nyt kirjanpitovelvollisille mahdollisuuden tiettyissä tilanteissa käsitellä rahoitusleasingsopimuksia samalla tavoin kuin omaisuuden kauppaa. Jos rahoitusleasingsopimuksen perusteena olevan hyödykkeen riskit ja edut siirtyvät olennaisilta osin vuokralleottajalle, on vuokralleantajan mahdollista kirjata hyödyke kuten se olisi myyty, ja taas vastaavasti vuokralleottajan kirjata se, kuten se olisi ostettu. Jos tällainen kirjaustapa otetaan käyttöön, on kaikki samantyyppiset sopimukset kirjattava samalla tavalla. Ongelmia tässä asiassa tuo se, että verotus ei hyväksy menettelyä, jossa rahoitusleasingsopimuksia käsitellään kauppana (Rekola-Nieminen 2016, 155). Tästä syystä tällaiset kirjaukset tulee verolaskelmia ja veroilmoitusta laatiessa oikaista käyttäen vuokranomaista käsittelyä.

Kirjanpitolaisissa (L 30.12.1997/1336) käsitellään ensimmäistä kertaa pääomalainan merkitsemistä uudessa 5 c pykälässä. Pykälän mukaan pääomalaina kirjataan, kuten aiemminkin, pääsääntöisesti yhtiön vieraaseen pääomaan. Ainoastaan IAS-asetuksen mukaisesti hyväksytyjen IFRS-standardien ehdot täyttävä pääomalaina saadaan kirjata yrityksen omaan pääomaan. Päätöksen siitä, merkitäänkö pääomalaina vieraaseen vai omaan pääomaan, tekee kirjanpitovelvollinen itse (Rekola-Nieminen 2015, 155). Lydman (2016, 46–47) huomauttaa, että pelkkä velan nimeäminen pääomalainaksi ei vielä kerro lainan oikeasta käsittelystä mitään, tärkeintä on tarkastella lainaehdot. Olennaisimmat ehdot lainan kirjaamiseksi omaan pääomaan

ovat takasijainen takaisinmaksu, eräpäivättömyys sekä se, että lainalle ei voi mak-  
saa tuottoa, jos yhtiön taloudellinen tilanne on sellainen, että osingon jakaminen ei  
ole mahdollista (IAS 32 2012, 4–6).

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) viidennen luvun pykälät 6 ja 7 ovat pysyneet  
muuttumattomina. Luvun 8 pykälä on kokenut uudistuksen. Pykälässä käsitellään  
tutkimus- ja kehittämismenojen jaksottamista. Tutkimusmenojen osalta pykälää ei  
ole muutettu, vaan tutkimusmenot on edelleen kirjattava tilikauden kuluksi. Sen si-  
jaan kehittämismenojen jaksottamiseen on tullut muutoksia. Vanhan lain mukaan  
kehittämismenojen aktivoinnissa tuli noudattaa erityistä varovaisuutta (Taloushallin-  
non säädökset 2015, 284). Uuden lain mukaan kehittämismenot saadaan aktivoida,  
jos niiden odotetaan tuottavan tuloa useampana tilikautena. Myöskin poistoaikaan  
on tehty muutos, aiemmin aktivoidut kehittämismenot piti poistaa enintään viidessä  
vuodessa, jos pidempää poistoaikaa (enintään 20 vuotta) ei voitu pitää hyvän kir-  
janpitotavan mukaisena. Uudessa laissa poistoaikaa on nostettu enintään 10 vuo-  
teen, jollei kirjanpitovelvollinen voi luotettavasti tästä pidempää vaikutusaikaa arvi-  
oida.

Uuden kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) myötä kehittämismenojen aktivoiminen  
vaikuttaa jatkossa myös osakeyhtiölain (L 21.7.2006/624) ja osuuskuntalain (L  
14.6.213/421) alaisiin yrityksiin (5 luku, 8 §, 3 mom.). Pykälän mukaan ne eivät saa  
jakaa tilikauden tuloksesta tai muista jakokelpoisista varoista sitä osaa joka kehittä-  
mismenoista on vielä aktivoituna. Sama muutos on tehty myös osakeyhtiölakiin  
624/20016 (13 luku, 5 §). Myös pykälässä 9 on yhtenäistetty poistoaikaa muihin  
pykäliin verrattuna. Pykälän mukaan liikearvon hankintameno on poistettava vaiku-  
tusaikanaan, joka ilman luotettavaa arviota on maksimissaan 10 vuotta. Aiemmin  
liikearvo piti poistaa viiden vuoden kuluessa, tai jos sen vaikutusaika oli tätä pi-  
dempi, enintään 20 vuodessa (Taloushallinnon säädökset 2015, 284).

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) viidennen luvun 10 §:ssä on tehty ainoastaan  
pieni muutos sanamuodossa. Aikaisemmin pääoma-alennuksen ja lainan liikkee-  
seen laskun menot saatiin aktivoida vain erityistä varovaisuutta noudattaen (Talous-  
hallinnon säädökset 2015, 284). Nykyisin sanamuodossa puhutaan erityisen varo-  
vaisuuden sijaan vain varovaisuudesta. Pykälässä 11 on taas yhtenäistetty muiden

pitkävaikutteisten menojen poistoaikoja kehittämismenojen ja liikearvon poistoaikojen mukaisiksi, eli pitkävaikutteisten menojen poistoaika on enintään 10 vuotta, jos muuta luotettavaa selvitystä ei ole. Lain voimaantulosäännöksissä on kuitenkin todettu, että kirjanpitovelvollinen saa soveltaa ennen lain voimaantuloa aktivoituihin kehittämismenoihin, liikearvoihin ja muihin pitkävaikutteisiin menoihin kirjattaessa voimassa olleita säännöksiä.

Viidennen luvun 12 pykälään, joka käsittelee muita kuin suunnitelman mukaisia poistoja, on kirjanpitolaissa (L 30.12.1997/1336) tehty suhteellisen merkittävä muutos. Suunnitelman ylittävien poistojen osalta kirjaussyy on muuttunut. Aiemmin suunnitelmia ylittäviä poistoja sai kirjata vain, jos siihen oli erityinen syy, nykyisin suunnitelmat ylittävät poistot sallitaan, jos niihin on verotusperusteinen syy. Suurin muutos tässä pykälässä lienee se, mitkä yhtiömuodot saavat jatkossa poistaa pysyviin vastaaviin kuuluvat hyödykkeensä ilman ennalta laadittua suunnitelmaa. Aikaisemmin ammatin- ja liikkeenharjoittajat olivat lain edessä epäoikeudenmukaisessa suhteessa toisiinsa. Ainoastaan ammatinharjoittajat saivat tehdä poistot jotka eivät perustuneet ennalta laadittuihin suunnitelmiin, liikkeenharjoittajilta on sitä vastoin ennalta laadittu poistosuunnitelma vaadittu. Tältä osin lain vaatimuksia on siis yhtenäistetty ammatin- ja liikkeenharjoittajien osalta. Toisaalta uusi laki tekee myös kiristyksiä tässä asiassa. Aikaisemmin ennalta laadittuja poistosuunnitelmia ei ammatinharjoittajan lisäksi vaadittu yhdistykseltä tai muulta vastaavalta yhteisöltä, säätiöltä eikä sellaiselta kirjanpitovelvolliselta jonka toiminta perustui kiinteistön hallintaan (Taloushallinnon säädökset 2015, 284). Uudessa laissa näistä on pykälässä mukana enää kiinteistön hallintaan perustuva kirjanpitovelvollinen. Kuten kehittämismenojen, liikearvojen ja muiden pitkävaikutteisten menojen kohdalla, myös ennalta laadittavan poistosuunnitelman kohdalla kirjanpitovelvollinen saa ennen lain voimaantuloa kirjatuista pysyvien vastaavien hyödykkeistä tehdä jatkossakin poistot ilman ennalta laadittua suunnitelmaa.

Arvonalennuksia koskeva kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) viidennen luvun 13 pykälä on kokenut pienen muutoksen. Nykyisin pysyvän vastaavan hyödykkeeseen tai sijoitukseen tulee kirjata arvonalennus, jos todennäköisen tulevaisuuden tulon arvioidaan olevan poistamatonta hankintamenoa alempi. Aikaisemmin sanamuodossa ei puhuttu arvioidusta tulosta, vain pelkästään tulosta (Taloushallinnon säädökset

2015, 284). Lain 14 pykälä käsittelee vastaisia menoja ja menetyksiä sekä pakollisia varauksia. Lain sisältö ei sinänsä ole muuttunut, mutta sanamuotoja on muutettu ja kirjausten tekemistä hieman täsmennetty. Aikaisemmin laissa puhuttiin tuotoista, nyt samassa yhteydessä puhutaan tuloslaskelmasta. Vanhassa laissa todettiin, että jos menon tai menetyksen täsmällistä määrää tai ajankohtaa ei tiedetä, kirjaus tehdään pakollisiin varauksiin (Taloushallinnon säädökset, 284). Sama tilanne on voimassa edelleen, mutta nyt laissa on täsmennetty myös se, että jos täsmällinen määrä ja ajankohta tiedetään, kirjataan meno tai menetys luonteensa mukaisesti taseeseen joko vieraan pääoman erään tai siirtovelkoihin.

Pykälään 15 on kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) viidennessä luvussa tehty lähinnä sanallinen muutos. Aikaisemmin lain tässä pykälässä puhuttiin vapaaehtoisista varauksista, nykyisin käytetään käsitettä verotusperusteinen varaus. Pykälän sisältö ei kuitenkaan ole muuttunut. Pykälä 16 käsittelee kulukirjausten oikaisuja. Pykälä on yhtä lisäystä lukuun ottamatta pysynyt samana. Lisäyksenä vanhaan pykälään, uudessa laissa on otettu mukaan maininta siitä, että oikaisua ei saa tehdä liikearvoon. Myös 17 pykälään on tehty joitakin muutoksia. Lain yhdenmukaisuuden perusteella aikaisemman lain mukainen erityisen varovaisuuden noudattaminen on muutettu pelkäksi varovaisuuden noudattamiseksi. Kuten aiemminkin, arvonkorotus on merkittävä oman pääoman arvonkorotusrahastoon, uuteen lakiin on kyseiseen asiaan liittyen lisätty vielä huomautus siitä, että arvonkorotusrahaston jakamisesta ja muusta käytöstä on säädetty tarkemmin osakeyhtiö- ja osuuskuntalaissa. Pykälässä on huomautettu vielä siitä, että sekä arvonkorotuksen että -alennuksen tarpeellisuus arvioidaan tilinpäätöshetkellä. Kuten pykälän 17 kohdalla, myös pykälässä 18 on muutettu erityisen varovaisuuden noudattaminen varovaisuuden noudattamiseksi. 19 pykälä on lakimuutoksessa säilynyt ennallaan, kun taas 5 luvun viimeinen, 20 pykälä, on kumottu kokonaisuudessaan.

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) luku 6 koskee konsernitilinpäätöstä. Uuden lain mukaan pienkonsernin ei tarvitse laatia konsernitilinpäätöstä, jos konserniin ei kuulu yleisen edun kannalta merkittävää yhteisöä. Koska konserniin liittyvät asiat on rajattu tämän työn ulkopuolelle, ei tätä lukua käsitellä tämän enempää. Vanha 7 luku, joka käsitteli ammatinharjoittajan kirjanpitoa, on kumottu kokonaisuudessaan. Lain

7 a -pykälässä puhutaan kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti laaditusta tilinpäätöksestä ja konsernitilinpäätöksestä. Myös nämä asiat on rajattu tämän työn ulkopuolelle, joten niitäkään ei tässä työssä käydä läpi.

Luvussa 8 kirjanpitolaissa (L 30.12.1997/1336) käydään läpi erinäisiä säännöksiä. 1 pykälään on tehty muutamia muutoksia. Aikaisemman lain mukaan kauppa- ja teollisuusministeriö on valvonut lain noudattamista (Taloushallinnon säädökset 2015, 289). Nykyisin lain noudattamista valvoo työ- ja elinkeinoministeriön asettama kirjanpitolautakunta. Kirjanpitolautakunta antaa myös ohjeita lain soveltamiseen hyvän kirjanpitotavan mukaisesti. Myös 3 momenttiin on tehty muutoksia, finanssivalvonnan lain noudattamisen valvontaan on tehty lähinnä sanamuodollisia muutoksia. Aikaisemmin momentissa oli mainittu useita eri valvontakohteita, nyt valvontakohteet on määriteltä löydettäväksi Finanssivalvontaa koskevasta laista (L 19.12.2008/878). Luvun 2 pykälä koskee kirjanpitolautakuntaa. Pykälään on tehty muutamia pienehköjä muutoksia. Kirjanpitolautakunnalta on uudessa laissa evätty oikeus myöntää poikkeuksia lain 2 luvun 9 §:n 1 momenttiin. Kyseinen momentti koski aikaisemmin kirjanpitoaineiston säilyttämistä tilapäisesti muualla kuin Suomessa. Koska kyseinen momentti, ja itse asiassa koko 9 pykälä on kokenut suuria muutoksia, ei kyseistä poikkeuslupamahdollisuutta enää tarvittu. Aikaisemman lain mukaan kirjanpitolautakunnassa on kuntajaosto sekä IFRS-jaosto (Taloushallinnon säädökset, 290). Nykyisin kirjanpitolautakunnassa on vain erillinen kuntajaosto. Pykälään on myös vaihdettu vanhan kauppa- ja teollisuusministeriön tilalle uuden lain mukainen työ- ja elinkeinoministeriö, jonka alaisuudessa kirjanpitolautakunta nykyisin toimii.

Kirjanpitolain (L 3.12.1997/1336) luvun 8 pykälät 3 ja 4 ovat säilyneet ennallaan, sen sijaan pykäliin 5 ja 6 on tullut muutoksia. 5 pykälä käsittelee muiden lakien säännöksiä jotka koskevat kirjanpitoa. Vanhassa laissa pykälässä on todettu, että kirjanpidosta, tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta on voimassa se, mitä niistä erikseen muissa laeissa on säädetty (Taloushallinnon säädökset 2015, 290). Sama asia on voimassa myös uudessa laissa, mutta tähän on tullut muutama poikkeus. Osakeyhtiönä toimivaa pienyritystä ei koske muut kuin kirjanpitolaki ja sen perusteella annetut säännökset. Sama poikkeus koskee myös sellaisia avoimia ja kommandiittiyhtiöitä, joiden vastuunalaiset yhtiömiehet ovat osakeyhtiöitä. Kuitenkin pienyritys



voi joissain tilanteissa joutua antamaan tilinpäätöksessään muita kuin kirjanpitolain tai sen perusteella annetun säännöksen tietoja. Jotta tällaisia tietoja voi pienyritykseltä vaatia, edellytetään että tiedot kootaan yhteiseen järjestelmään, vaatimuksen perustana on verolainsäädäntö ja että kyseiset tiedot kerätään ainoastaan veronkantotarkoituksessa.

Kahdeksannen luvun pykälässä 6 kirjanpitolaki (L 30.12.1997/1336) käsittelee sitä, mistä tarkemmat säännökset esimerkiksi tuloslaskelma- ja tasekaavoista, tilinpäätöksen liitetiedoista jne. löytyvät. Pykälässä on tehty lähinnä laki- ja asetusmuutoksia vastaavia sanamuotojen muutoksia. Ensimmäisessä momentissa puhuttiin aikaisemmin vain valtioneuvoston asetuksesta, josta edellä mainitut tarkemmat säännökset löytyvät (Taloushallinnon säädökset 2015, 290). Uudessa laissa on eritelty, että säännökset löytyvät joko pien- ja mikroyrityksiä koskevasta asetuksesta, tai muita kirjanpitovelvollisia koskevasta kirjanpitoasetuksesta. Toiseen momenttiin on korjattu lakimuutoksen yhteydessä paikkaa muuttaneen yritysten kokorajojen kohta, sekä päivitetty oikea lakia valvova työ- ja elinkeinoministeriö vanhan kauppa- ja teollisuusministeriön tilalle.

### **3.2 Lakimuutosten vaikutus tilitoimistoympäristöön**

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) uudistuksella on monia vaikutuksia tilitoimistojen toimintaan. Edellä mainitut yritysten uudet kokoluokitukset tuovat omat muutoksensa, vaikka aikaisemminkin kirjanpitovelvolliset on jaettu koon mukaan eri luokkiin. Uusien kokoluokkien vaikutukset selviävät mielestäni paremmin uudesta asetuksesta pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksestä, jota käydään tarkemmin läpi myöhemmin tässä työssä. Ammatin- ja liikkeenharjoittajien kohtelua on uudessa laissa yhdenmukaistettu. Aikaisemmin vain ammatinharjoittajille oli sallittu yhdenkertaisen kirjanpidon tekeminen, nyt kun myös liikkeenharjoittajille on sallittu yhdenkertainen kirjanpito, on mielestäni enemmän kuin todennäköistä että osa liikkeenharjoittajista siirtyy tätä mahdollisuutta käyttämään (1 luku, 1 a §). Tässä tilanteessa tilitoimiston täytyy miettiä, alkaako se tarjota yhdenkertaisen kirjanpidon laatimista, jotta asiakassuhde tällaisen asiakkaan kanssa säilyisi, vai ei. Kirjanpito-ohjelmat eivät

yleensä taivu yhdenkertaisen kirjanpidon tekemiseen, joten jos tällaista palvelua on ajateltu tarjota, täytyy laatimiseen keksiä jokin muu ratkaisu.

Vaikka yhdenkertainen kirjanpito on yksinkertaisempi laatia kuin kahdenkertainen, voi kahdenkertaisen kirjanpidon laatiminen olla silti järkevämpää. Yleisesti ottaen kahdenkertaisesta kirjanpidosta on helpompi nähdä, kuinka yrityksellä todellisuudessa menee, myös varat ja velat ovat sen perusteella helpompi pitää selvillä. Esimerkiksi lainaneuvotteluissa pankin kanssa on vaikutusta sillä, onko kirjanpito tehty yhden- vai kahdenkertaisena. Loppujen lopuksi kahdenkertaisen kirjanpidon laatiminen tilitoimistossa voi tulla edullisemmaksi kuin yhdenkertaisen. Täytyy myös muistaa, että yhdenkertaisen kirjanpidon sallimisen yksi vaatimuksista on se, että ammatin- tai liikkeenharjoittajan tilikausi on kalenterivuosi (L 30.12.1997/1336, 1 luku, 4 §). Jos kyseessä on niin sanottu murrettu tilikausi, kahdenkertaisen kirjanpidon tekeminen ja tilinpäätöksen laatiminen ovat pakollisia.

Uuden kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) myötä liikkeen- ja ammatinharjoittajat ovat entistä enemmän samalla viivalla toisiinsa nähden, muutenkin kuin yhdenkertaisen kirjanpidon laatimismahdollisuuden myötä. Aikaisemmin kirjanpilolaki on sallinut vain ammatinharjoittajien tehdä poistot ilman ennalta laadittua poistosuunnitelmaa, nyt tämä on sallittua myös liikkeenharjoittajilta (L 30.12.1997/1336, 5 luku, 12 §). Edellä mainitun pykälän mukaan, suunnitelman mukaisiin poistoihin on tullut muutoksia myös muiltakin osin. Jatkossa ilman ennalta laadittua suunnitelmaa saa poistonsa tehdä vain sellainen yhteisö, jonka toiminta perustuu kiinteistön hallintaan. Jatkossa siis myös yhdistysten ja säätiöiden on laadittava poistosuunnitelma. Kirjanpilolakiin on kuitenkin kirjattu siirtymäsäännös, jonka mukaan ennen tämän lain voimaantuloa kirjatut hyödykkeet saadaan poistaa ilman ennalta laadittua suunnitelmaa. Koska laissa ei ole tällä hetkellä tarkempaa määritelmää siitä, minkälaisia yhteisöjä lain poikkeussäännös koskee, on varmasti turvallisinta ottaa asian tulkitsemisen pohjaksi Kirjanpilolautakunnan 7.12.2010 laatima yleisohje asunto-osakeyhtiöille. Kyseisen yleisohjeen kohta 3.3. koskee vanhan lain mukaisia ilman ennalta laadittuja poistoja, mutta koska lautakunta on lausunnossaan 1950/15.3.2016 ottanut kantaa kirjanpilolain muutoksiin ja todennut, että vanhat lausunnot ovat jatkossakin voimassa, jos ne eivät ole ristiriidassa uuden lain kanssa, voidaan yleisohjetta asunto-osakeyhtiöille pitää ainakin tältä osin edelleen voimassa olevana. 7.12.2010

laaditun asunto-osakeyhtiöitä ja keskinäisiä kiinteistöyhtiöitä koskevan yleisohjeen kohdassa 3.3. on määritelty minkälaiset yhteisöt saavat käyttää kirjanpitolain mukaista poistohelpotusta. Yleisohjeen mukaan ilman ennalta laadittua suunnitelmaa saavat poistonsa tehdä vain sellaiset yhtiöt tai yhteisöt, joissa osake tai osuus oikeuttaa tiettyyn yhtiöjärjestyksessä tai muussa yhteisön säännöissä erikseen määriteltyyn huoneistoon tai muuhun tilaan. Näin ollen ainoastaan asunto-osakeyhtiöillä ja keskinäisillä kiinteistöyhtiöillä on jatkossa oikeus tehdä poistonsa ilman ennalta laadittua suunnitelmaa.

Kirjanpitolakiin (L 30.12.1997/1336) on tehty muutamia suuria muutoksia, jotka kuitenkin ovat käytännössä olleet käytössä jo ennen lakimuutosta. Ensimmäinen tällaisista muutoksista on laskuperusteisen kirjanpidon laatimisen salliminen (2 luku, 3 §). Aikaisemmin tilikauden aikainen kirjanpito piti lain mukaan tehdä joko maksu- tai suoriteperusteisesti, nykyisin tilikauden aikainen kirjanpito on mahdollista laatia myös laskuperusteisesti. Tilinpäätös on kuitenkin edelleen laadittava pääsääntöisesti suoriteperusteisesti (L 30.12.1997/1336, 3 luku, 3 §). Laskuperusteisen kirjanpidon tekeminen ei alalla ole mikään uusi asia, varsinkin pienemmillä kirjanpitovelvollisilla se on ollut yleinen käytäntö jo pidempään. Kirjanpidon laatimisessa tulee arvonlisäverovelvollisilla yhteisöillä ottaa huomioon myös arvonlisäverolaki (L 30.12.1993/1501). Arvonlisäverolain 2 luvun 15 §:n mukaan myynnistä suoritettava verovelvollisuus syntyy pääsääntöisesti silloin, kun tavara on toimitettu tai palvelu on suoritettu. Laissa on kuitenkin jo aikaisemmin otettu huomioon laskuperusteen käyttäminen, sillä 13 luvun 136 § sallii veron suorittamisen sinä kuukautena, kun tavaran tai palvelun ostajaa on veloitettu. 1.1.2017 arvonlisäverolakia on muutettu maksuperusteisen kirjanpidon osalta. Aikaisemmin maksuperusteinen kirjanpito oli arvonlisäverolain mukaan sallittua vain sellaisilla verovelvollisilla joihin ei sovellettu kirjanpitolakia, tai jotka olivat oikeutettuja tekemään maksuperusteisen tilinpäätöksen. Vuoden 2017 alusta maksuperusteisuus kirjanpidossa on arvonlisäverolaissa sallittu edellä mainittujen lisäksi myös sellaisille verovelvollisille, joiden tilikauden liikevaihto on enintään 500 000 euroa (13 luku, 137 §). Toinen vastaava muutos koskee kirjanpidon laatimisajankohtaa.

Aikaisemmin voimassa olleen kirjanpitolain mukaan kirjanpito piti laatia viimeistään neljän kuukauden kuluttua, joko kuukauden tai neljän viikon jakson päättymisestä.

Uudessa kirjanpitolaissa (L 30.12.1997/1336, 2 luku, 4 §) kirjausajankohdan vaatimuksia lievennettiin, ja nyt kirjanpito on sallittua tehdä siinä ajassa, että yritykseltä vaadittavat viranomaisilmoitukset perustuvat tehtyyn kirjanpitoon. Tällöin pienen, ei arvonlisäverovelvollisen yrityksen kirjanpito tulee laatia ennen veroilmoituksen laatimista, joka tarkoittaa käytännössä sitä, että kirjanpito saadaan laatia vain kerran vuodessa. Tämäkin tapa on ollut jo pitkään käytössä esimerkiksi pienten osakeyhtiöiden kanssa. Jotta asia ei kuitenkaan olisi ihan näin yksinkertainen, kyseisessä pykälässä on kirjausajankohtaan liittyen vaatimus myös siitä, että kirjanpitovelvollisen täytyy pystyä suorittamaan valvontavelvollisuutensa. Tämä tarkoittaa esimerkiksi osakeyhtiössä sitä, että hallitus pystyy valvomaan yhtiön oman pääoman riittävyttä. Käytännössä kirjausajankohtaan vaikuttaa siis paitsi viranomaisille annettavat ilmoitukset, myös yhtiön taloudellinen tilanne.

Uuden kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) mukaan yhteisön tilinpäätöksen tulee olla suoriteperusteinen. Poikkeuksen tähän tekee mikroyhdistys, joka saa laatia myös maksuperusteisen tilinpäätöksen. Maksuperusteisen tilinpäätöksen laatimisen vaatimuksena on kuitenkin se, että liitetiedoissa on kerrottava, kuinka maksuperusteisen käyttäminen tilinpäätöksen laatimisessa vaikuttaa yhdistyksen tulokseen, ostovelkojen ja myyntisaamisten määrät, vaihto-omaisuuden muutoksen määrä sekä vieraan pääoman korkojen ja lomapalkkavelan suoriteperusteiset määrät (3 luku, 4 §). Tämän tiedon valossa tulee mietittäväksi, onko maksuperusteisen tilinpäätöksen laatiminen kuitenkin järkevää, se voi lopulta osoittautua jopa työläämmäksi kuin suoriteperusteisen tilinpäätöksen laatiminen. Aikaisemmin laissa oli myös vaatimus siitä, että kirjanpidon on täytynyt olla kirjallisessa muodossa. Uudessa laissa on otettu paremmin huomioon sähköisen taloushallinnon yleistymisen, ja kirjallisen muodon vaatimus on poistettu.

Kun yritysten kokorajat ovat laissa muuttuneet, uusia kokorajoja sovelletaan jatkossa myös toimintakertomuksen ja rahoituslaskelman laatimiseen. Aikaisemmin rahoituslaskelman laatimista vaadittiin vain julkiselta osakeyhtiöltä sekä lain mukaisen suuren kirjanpitovelvollisen raja-arvojen ylittäviltä yksityisiltä osakeyhtiöltä ja osuuskunnilta (Taloushallinnon säädökset 2015, 280). Uuden kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336, 3 luku, 1 §) mukaan suuryrityksen ja yleisen edun kannalta merkittävän yrityksen on laadittava rahoituslaskelma. Rahoituslaskelman laatimisen

vaatimukset koskevat näin ollen nykyisin kaikkia yhtiömuotoja jotka ovat suuryrityksiä. Toimintakertomuksen osalta asia meni juuri päinvastoin. Jatkossa julkisen osakeyhtiön, yleisen edun kannalta merkittävän yhteisön sekä pien- ja mikroyritystä suuremman yksityisen osakeyhtiön ja osuuskunnan tulee laatia toimintakertomus.

Ennen uuden kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) voimaantuloa toimintakertomuksen laatimista on vaadittu kaikilta lain raja-arvot ylittäviltä yhtiömuodoilta (Taloushallinnon säädökset 2015, 280). Vaikka toimintakertomusta koskevassa pykälässä määritellään toimintakertomuksen laatijat suhteellisen suppeasta, voi toimintakertomustietojen antaminen tulla kyseeseen myös muille yhtiömuodoille. Jos kyseistä yhtiömuotoa koskevassa laissa on maininta toimintakertomustiedoista, jotka tulee antaa tilinpäätöksessä, pitää tällaiset tiedot esittää esimerkiksi tilinpäätöksen liitetietona. Kokonaan toimintakertomuksen laatimisesta on vapautettu vain pien- ja mikrokokoiset osakeyhtiöt, sekä kyseisten kokoluokkien sellaiset avoimet yhtiöt, joiden kaikki vastuunalaiset yhtiömiehet ovat osakeyhtiöitä. (Kaisanlahti & Leppiniemi 2016a, 20–21.)

Joihinkin jaksotus- ja arvostussäännöksiin on myös tehty huomion arvoisia muutoksia. Hankintamenoon luettavien välittömien kulujen osalta on huomioitava se, että enää kyseisten kulujen ei tarvitse olla olennaisia, jotta ne voidaan lukea mukaan hankintamenoon (L 30.12.1997/1336, 4 luku, 5 §). Jatkossa myös pysyviin vastaviin kuuluvat arvopaperit voidaan arvostaa todennäköiseen käypään markkinahintaan, kun aikaisemmin vain rahoitusvälineet saatiin arvostaa käypään arvoon (L 30.12.1997/1336, 5 luku, 2 a §). Nykyisin myös sijoituskiinteistöt on mahdollista arvostaa käypään arvoonsa (L 30.12.1997/1336, 5 luku, 2 b §). Mikroyritys ei kuitenkaan saa noudattaa kumpaakaan näistä arvostamismenetelmistä, jos se noudattaa mikroyrityssäännöksiä. Uuden kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336, 5 luku, 5 b §) myötä rahoitusleasingsopimukset voidaan kirjata joko niin sanotulla vanhalla tavalla tai uudella, jossa sopimukset käsitellään kuten ostot ja myynnit. Kuitenkin, ainakaan toistaiseksi, verotus ei hyväksy uuden lain mukaista uutta tapaa, eli verolaskelmaa tehdessä täytyy kyseiset kirjaukset oikaista vanhan lain mukaisiksi (Rekola-Niemi 2016, 155). Aktivoitujen kehittämismenojen, liikearvon ja muiden pitkävaikutteisten menojen poistoaikoja on yhdenmukaistettu lakimuutoksessa. Jatkossa kaikkien näiden poistoaika on enintään kymmenen vuotta, jos kirjanpitovelvollinen ei voi

luotettavalla tavalla arvioida todellista vaikutusaikaa. (L 30.12.1997/1336, 5 luku, 8–9 §, 11 §.) Kuten ennalta laaditun poistosuunnitelman kohdalla, myös ennen tämän lain voimaantuloa kirjatut kehittämismenot, liikearvo ja muut pitkävaikutteiset menot saadaan poistaa siten, kun niiden kirjaamishetken säännökset sanovat.

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) uudistuksessa kaikista eniten varmasti puhuttaa pykälä oikeasta ja riittävästä kuvasta (3 luku, 2 §). Pykälä vaatii tilinpäätöksen laatijalta huomattavaa asiantuntemusta ja kokemusta, jotta hän osaa arvioida mitkä tiedot ovat kyseisen yrityksen kannalta olennaisia ja vaikuttavat oikean ja riittävän kuvan saamiseen yrityksen tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Oikean ja riittävän kuvan antamista hankaloittaa myös se, ettei missään ole tyhjentävää listaa siitä mitä tietoja mahdollisesti tulee antaa, on vain vaatimus tällaisten tietojen antamisesta ja niiden esittämisestä liitetietoina. (Rekola-Nieminen 2016, 84.)

Jonkinlaisena ohjenuorana voidaan kuitenkin pitää sitä, että oikean ja riittävän kuvan antamista koskevat liitetiedot ovat yleensä poikkeuksellisiin tapahtumiin liittyviä, ja niiden antaminen korostuu erityisesti silloin, kun yrityksellä on taloudellisia ongelmia (Kaisanlahti & Leppiniemi 2016b, 49). Kirjanpitolain muutos ei siis tuonut pelkästään helpotuksia tilinpäätösten laatimiseen, vaan joiltain osin niiden laatiminen voi olla jopa hankalampaa kuin aiemmin. Uusi asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksestä (A 30.12.2015/1753) tuo kuitenkin helpotusta oikean ja riittävän kuvan antamisen vaatimukseen. Pienyrityksen on annettava tilinpäätöksen liitetietoina sellaiset seikat jotka oikean ja riittävän kuvan antamiseen vaikuttavat, mutta mikroyritykset on kokonaan vapautettu kyseisestä vaatimuksesta. Asetuksen mukaan (1 luku, 3 §) mikroyrityksen tilinpäätös antaa kirjanpitolain mukaisen oikean ja riittävän kuvan silloin, kun siihen sisältyy kyseisessä asetuksessa vaaditut liitetiedot, sekä muiden yhtiömuotojen kuin osakeyhtiön ollessa kyseessä, myös kyseistä yhtiömuotoa koskevan lain mukaiset liitetieto- ja toimintakertomusvaatimukset. Pien- ja mikroyrityksen liitetietovaatimukseen perehdytään enemmän seuraavassa osiossa.

Uusi kirjanpitolaki (L 30.12.1997/1336) ottaa kantaa myös pääomalainan kirjanpidolliseen käsittelyyn, 5 lukuun tehtiin kokonaan uusi 5 c §, jossa pääomalainaa käsitellään. Uuden pykälän laatimisesta huolimatta pääomalainan kirjanpidollinen käsittely on edelleen sama kuin aiemminkin, se on pääsääntöisesti vierasta pääomaa.

Osakeyhtiö- ja osuuskuntalaeissa on aiemmin käsitelty pääomalainaa ja sen lainaehtoja (L 21.7.2006/624, 12 luku; L 14.6.2013/421, 12 luku). Kyseisissä laeissa ei kuitenkaan oteta kantaa siihen, pitäisikö pääomalaina kirjata omaan vai vieraaseen pääomaan. Kirjanpitolaki ottaa nyt selkeän kannan pääomalainojen kirjaamiseen. Kuten aiemmin totesin, pääasiassa pääomalainat ovat edelleen vierasta pääomaa, ja kirjataan taseeseen vieraaseen pääomaan erillisenä eränä. Lain mukaan pääomalainaa voidaan kuitenkin pitää oman pääoman ehtoisena, jos IFRS-standardin mukaiset ehdot täyttyvät. Lakiin ei kyseistä standardia sen tarkemmin määritellä niiden muutosten takia, mutta tällä hetkellä pääomalainoja käsittelevä standardi on IAS 32 (2012). Standardin mukaisesti lainaehtojen tosiasialliseen sisältöön kiinnitetään huomiota, ja kirjaustapa määritellään niiden, ei asiakirjan nimen perusteella. Vaikka lainaehdot sallisivatkin lainan kirjaamisen yrityksen omaan pääomaan, on tästä huolimatta kuitenkin sallittua kirjata laina myös vieraan pääoman eräksi. Täysin uutena asiana kirjanpitolakiin on otettu myös aktivoitujen kehittämismenojen vaikutus osakeyhtiön ja osuuskunnan jakokelpoiseen pääomaan (5 luku, 6 §). Jatkossa jakokelpoisesta pääomasta ei saa jakaa taseeseen aktivoitujen kehittämismenojen poistamatonta määrää.

Kirjanpitolaki (L 30.12.1997/1336) sisältää nykyisin myös kokonaan uuden, liitetietositettä koskevan pykälän (2 luku, 5 b §). Liitetietositte tulee jatkossa selventämään tilinpäätöksen liitetietoja entisestään. Varsinaisen kirjanpidon tapahtumat ovat tähänkin asti perustuneet tositteisiin, mutta tilinpäätöksen liitetiedot eivät välttämättä suoraan perustu mihinkään kirjanpidon tositteisiin, tällaisia ovat esimerkiksi lainojen vakuudet, kiinteistöinvestoinnin arvonnisäveronpalautusvastuun määrä, henkilöstön keskimääräinen lukumäärä jne. Jatkossa tällaisista liitetiedoista vaaditaan liitetietositte, jonka yhteys kyseiseen liitetietoon pitää olla vaikeuksitta todennettavissa.

Käytännössä kyseinen pykälä ei muuta mitään tilinpäätöksen laatimisen kannalta, aikaisemminkin lainojen vakuuksista on täytynyt pyytää lainanantajalta tiedot vakuuksista, jotta ne on saatu merkittyä liitetietoihin oikein. Myös kiinteistöinvestointien arvonnisäveronpalautusvastuusta ja henkilöstön keskimääräisestä lukumäärästä on täytynyt olla jokin laskelma tai muu vastaava jolla kyseinen tieto on saatu lisättyä tilinpäätöksen liitetietoihin. Aikaisemmin nämä kyseiset laskelmat eivät ole olleet tositteita eivätkä tilinpäätösasiakirjoja, jolloin niiden säilyttämisestä ei ole

laissa säädetty. Nykyisin nämä kyseiset laskelmat ovat tilinpäätöksen liitetietositteita. Jotta liitetietositteen ja itse liitetiedon välinen yhteys olisi todennettavissa, täytyy ne jotenkin kytkeä yhteen. Helpoiten tämä varmasti onnistuu niin, että liitetietositteista laaditaan listaus, mistä asioista tositteita on, ja sekä listaukselle että liitetietositteelle merkitään niin sanottu tositenumero, jonka perusteella niiden yhteys selviää. Näin ollen liitetietositteelle tulee samanlaiset säilytysvaatimukset kuin muillekin kirjanpidon tositteille.

### **3.3 Asetus mikro- ja pienyritysten tilinpäätöksestä**

Euroopan Unionin tilinpäätösdirektiivin (D 2013/34EU) muutoksen yhteydessä kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) lisäksi muutosta kaipasi kirjanpitoasetus (A 30.12.1997/1339). Kirjanpitoasetuksessa on säädetty tarkemmin tuloslaskelma- ja tasekaavoista sekä tilinpäätöksen liitetiedoista. Kun uudessa kirjanpitolaissa lisättiin yritysten kokoluokkia, ja noudatettiin EU:n asetuksen mukaista ”Pienet ensin” -periaatetta, täytyi kirjanpitoasetustakin muuttaa, jotta uudet pien- ja mikroyritysten kevennetyt liitetietovaatimukset saatiin mukaan Suomen lainsäädäntöön.

Hallituksen päätös tehdä kirjanpitoasetuksen rinnalle kokonaan uusi asetus pien- ja mikroyrityksille johtui lainsäädännön rakenteen yksinkertaistamisesta ja tilinpäätösvaatimusten paremmasta ymmärrettävyydestä (HE 89/2015). Kun uusi asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (A 30.12.2015/1753) koskee nimensä mukaisesti vain pien- ja mikroyrityksiä, jäi niin sanottu vanha kirjanpitoasetus koskemaan enää keskikokoisia ja suuria yrityksiä. Tilinpäätöksen laatijan on helpompi löytää asetuksen vaatimat liitetietovaatimukset yrityksen kokoluokituksen mukaan, eikä pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksen laatijan tarvitse käydä läpi koko kirjanpitoasetusta ja poimia sieltä vaadittavia tietoja.

Pien- ja mikroyritysasetuksen (A 30.12.2015/1753) ensimmäisessä luvussa on jo useampi huomion arvoinen seikka. 1 luvun 1 pykälän 5 momentissa sanotaan, että tilinpäätöksestä pitää ilmetä se seikka, onko tilinpäätös laadittu kyseisen asetuksen pien- tai mikroyrityssäännösten mukaisesti. Tämän tiedon lisäksi pitää tilinpäätöksessä kertoa myös oman pääoman muutokset ja hallituksen esitys voitonjakokelpoisten varojen käyttämisestä, jos kyseessä on osakeyhtiö tai osuuskunta. Kaksi



jälkimmäistä vaatimusta ovat olleet voimassa jo aikaisemminkin, mutta vaatimus käytettävästä säännöksestä on uusi. Vaikka pääsääntöisesti saa sellaisen käsityksen, että pien- ja mikroyrityksen ei tarvitse antaa tilinpäätöksen liitetietoina mitään muita tietoja kuin käsittelyssä olevan asetuksen mukaiset liitetiedot, tämä ei pidä paikkaansa. 1 luvun 2 pykälässä on mainittu, että asetuksen vaatimat liitetiedot ovat riittävät vain osakeyhtiölle sekä sellaisille avoimille yhtiöille ja kommandiittiyhtiöille, joiden kaikki vastuunalaiset yhtiömiehet ovat osakeyhtiöitä. Näin ollen, muiden yhtiömuotojen tilinpäätökseen tarvitsee vielä tarkistaa kyseistä yhtiömuotoa koskevasta laista, onko siellä annettu erikseen lisävaatimuksia liitetietojen suhteen.

Kun uudistettuun kirjanpitolakiin (L 30.12.1997/1336) otettiin mukaan pykälä oikean ja riittävän kuvan antamisesta, koskee se kaikkia kirjanpitovelvollisia. Koska EU:n uuden tilinpäätösdirektiivin (D 2013/34EU) tarkoitus oli helpottaa pienten yritysten hallinnollista taakkaa, päätettiin pien- ja mikroyrityksasetuksessa suoda mikroyrityksille helpotus oikean ja riittävän kuvan antamisvelvollisuudesta. Pien- ja mikroyrityksasetuksen (A 30.12.2015/1753) ensimmäisen luvun 3 pykälä toteaa, että pienyrityksen tilinpäätöksessä saattaa tulla se tilanne, että yritys joutuu antamaan kyseisen asetuksen ulkopuolisia tietoja liitetietoina täyttääkseen kirjanpitolain vaatimuksen oikean ja riittävän kuvan antamisesta. Kuten aiemmin tässä työssä on todettu, oikean ja riittävän kuvan antaminen aiheuttaa tilinpäätöksen laatijalle suuren vastuun, tyhjentävää listaa mahdollisista lisätiedoista ei ole annettu missään, vaan tilinpäätöksen laatijan täytyy tapauskohtaisesti miettiä olisiko jotain ylimääräisiä tietoja annettava. Pien- ja mikroyrityksasetuksen mukaisesti mikroyritykset on kokonaan vapautettu tästä oikean ja riittävän kuvan mahdollisesti vaatimista lisäliitetiedoista. Asetuksen mukaan mikroyrityksen tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan kunhan siinä on ilmoitettu kyseisessä asetuksessa mikroyritykseltä vaaditut liitetiedot. Muiden yhtiömuotojen kuin osakeyhtiön kohdalla tilinpäätöksen liitetietoina pitää vielä ilmoittaa kyseistä yhtiömuotoa koskevan lainsäädännön vaatimat liitetiedot, jotta oikean ja riittävän kuvan antamisvelvollisuus on täytetty (1 luku, 3 §).

Pien- ja mikroyrityksasetuksen (A 30.12.2015/1753) toisessa luvussa käsitellään pienyrityksen tuloslaskelma- ja tasekaavoja. Tuloslaskelma- ja tasekaavat sekä niiden noudattamissäännökset ovat pitkälti täysin samanlaiset kuin aikaisemmin nou-

datettaessa kirjanpitoasetusta, vain muutamia muutoksia on tullut. Tuloslaskelma-kaavoista on poistettu kokonaan satunnaiset tuotot ja kulut. Kyseiset erät ovat siis kokonaan poistuneet tuloslaskelmista, ja jatkossa aikaisemmin satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin mahdollisesti kirjatut erät kirjataan jatkossa liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin, poikkeuksen tähän tekee konserniavustukset, joille on uuteen tuloslaskelmakaavaan tehty oma erä kohtaan tilinpäätössiirrot. Vapaaehtoiset varaukset ovat kokeneet nimimuutoksen ja ovat jatkossa verotusperusteisia varauksia. Myös bruttotuloslaskelman käyttäminen on edelleen sallittua (1 §, 2 mom.). Taseen puolella on myös tehty vain vähäisiä muutoksia. Jatkossa käyvän arvon rahasto ei ole omassa pääomassa omana eränään, vaan se siirtyy muiden rahastojen alle. Kuten tuloslaskelmassakin, myös tasekaavoissa vapaaehtoiset varaukset muuttuvat verotusperusteisiksi varauksiksi. Nimimuutoksen on varausten ohella taseen puolella kokenut myös eläkelainat, jotka jatkossa löytyvät tasekaavoista samasta kohtaa kuin ennenkin, nyt vain nimellä takaisinlainat työeläkevakuutuslaitoksilta. Edelleen myös lyhennetyn tasekaavan käyttäminen on mahdollista (2 luku, 4 §).

Luvussa 3 on pien- ja mikroyritysasetuksessa (A 30.12.2015/1753) keskitytty pienyrityksen liitetietoihin. Kuten aiemminkin, tilinpäätöksen laatimisperiaatteet kuuluvat liitetiedoissa esitettäviin tietoihin (1 §). Uuden asetuksen myötä laatimisperiaatteiden kertominen saattaa kuitenkin tulla kyseeseen jopa huomattavasti lyhyempänä kuin aiemmin. Ensimmäisessä pykälässä on lueteltu tilanteita, jolloin kyseisen asian kohdalla voidaan jättää laatimisperiaatteita koskeva liitetieto kokonaan antamatta. Kyseiset tilanteet ovat:

- vaihto-omaisuudessa käytetty FIFO-menetelmää;
- taseeseen aktivoituneet aineettomat oikeudet, kehittämismenot, liikearvo ja muut pitkävaikutteiset menot poistetaan 10 vuoden aikana;
- pitkän valmistusajan vaatimat suoritteet kirjataan suoriteperusteen mukaan;
- rahoitusvälineet arvostetaan hankintamenuun tai sitä alempaan käypään markkinahintaan, sijoituskiinteistöt arvostettu hankintamenuun;
- ulkomaan valuutan muutoskurssina käytetty tilinpäätöspäivän kurssia;

- pysyvien vastaavien hyödykkeiden hankintamenoon luettu vain välittömät menot;
- suunnitelman mukaiset poistot vastaavat verotuksen enimmäispoistoja;
- arvonkorotuksia ei ole tehty;
- saadut avustukset on vähennetty hankintamenosta;
- vähäarvoiset ja alle kolmen vuoden kalusto kirjattu kokonaan kuluksi, ja
- rahoitusleasingit on kirjattu vuokratuloksi/-tuotoksi.

Jos yllämainitut asiat pitävät pienen tai mikroyrityksen tilinpäätöksessä paikkaansa, voidaan kyseiset laatimisperiaatteet jättää kokonaan mainitsematta tilinpäätöksen liitetiedoissa. Jos taas jokin laatimisperiaate poikkeaa yllä mainitusta, täytyy kyseisestä laatimisperiaatteesta antaa liitetieto. Myöskään tilinpäätöksen laatimisessa käytettyä tilinpäätössäännöstöä ei tarvitse erikseen mainita, jollei kyseessä ole kansainvälisten tilinpäätösstandardien mukaisesti laadittu tilinpäätös. Lyhimmillään laatimisperiaatteissa on mainittu ainoastaan saamisten, rahoitusarvopapereiden sekä velkojen arvostusperiaatteet. Laatimisperiaatteiden lisäksi liitetiedoista pitää käydä ilmi mahdolliset poikkeukselliset erät ja tilikauden jälkeiset olennaiset tapahtumat (2–3 §).

Jos tilinpäätökseen sisältyy pysyvien vastaavien arvonkorotuksia, rahoitusvälineiden tai sijoituskiinteistöjen käypään arvoon merkitsemisiä, pitää niistä esittää myös pien- ja mikroyrityksasetuksen (A 30.12.2015/1753) kolmannen luvun 2–3 §:ssä vaaditut tiedot. Jos mikroyritys noudattaa kyseisen asetuksen mikroyritystä koskevia säännöksiä, se ei saa merkitä rahoitusvälineitä ja sijoituskiinteistöjä käypään arvoon, joten tällöin kyseisiä liitetietoja ei vaadita mikroyrityksen tilinpäätöksessä. Halutessaan mikroyritys voi laatia tilinpäätöksensä noudattaen pienyritystä koskevia säännöksiä, jolloin kyseiset käypään arvoon merkitsemiset ovat sallittuja mikrokoiselle yrityksellekin, mutta tällöin tulee muistaa, että siinä tapauksessa mikroyrityskin on velvoitettu antamaan mahdollisia lisätietoja tilinpäätöksessään oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. (L 30.12.1997/1336, 5 luku, 2 a–2 b §.)

Tilinpäätöksen liitetietona pitää pien- ja mikroyrityasetuksen (A 30.12.2015/1753) mukaan ilmoittaa myös viiden vuoden kuluttua erääntyvien lainojen yhteismäärä (6 §) sekä yrityksen antamat vakuudet, taseen ulkopuoliset sitoumukset sekä eläkevastuut (7 §), tiedot emoyrityksestä (8 §), yrityksen toimitusjohtajalle ja hallituksen jäsenille annetut lainat (9 §), henkilöstön keskimääräinen lukumäärä (11 §) sekä omien osakkeiden ja osuuksien hankinnat ja luovutukset (12 §). Kyseiset tiedot on vaadittu ilmoitettavaksi jo aikaisemminkin, joten näiden suhteen ei tule muutoksia. Aikaisemmin pienen kirjanpitovelvollisen ei ole tarvinnut ilmoittaa liitetietoina liiketoimista intressitahojen kanssa, vaikka ne olisivatkin olleet olennaisia ja toteutettu ei-tavanomaisin kaupallisin ehdoin, uuden asetuksen myötä tähän on tullut muutos. Nykyisin sekä pien- että mikroyrityksen pitää kertoa tällaiset liiketoimet tilinpäätöksen liitetiedoissa. (3 luku, 10 §). Edellä mainittujen liitetietovaatimusten lisäksi asetuksen 3 luvun 13 pykälässä puhutaan vielä toimintakertomusta vastaavista tiedoista. Pykälän mukaan pienyrityksen ei tarvitse laatia kirjanpitolain (3 luku 1 a §) mukaista toimintakertomusta, mutta toimintakertomuksessa vaadittavat tiedot voivat tulla esitettäväksi pienyrityksen tilinpäätöksessä oikean ja riittävän kuvan antamisvelvollisuudella.

Pien- ja mikroyrityasetuksen (A 30.12.2015/1753) neljännessä luvussa käsitellään mikroyrityksen tuloslaskelma- ja tasekaavoja sekä annettavia liitetietoja. Mikroyritystä koskevat säännökset ovat pitkälti identtisiä pienyrityksen kanssa. Mikroyrityksen tuloslaskelmakaava on täsmälleen sama kuin pienyrityksenkin, myös bruttoloksesta alkavaa tuloslaskelmaa on mahdollisuus käyttää (1 §). Mikroyrityksen tasekaavana käytetään myös pienyrityksen tasekaavaa. Mahdollista on käyttää myös lyhennettyä tasekaavaa, kuten pienyrityksessäkin (2 §). 3 §:ssä todetaan, että myös mikroyritykseltä edellytetään tuloslaskelman ja taseen esittämistavan jatkuvuutta. Mikroyritys voi esittää tuloslaskelman ja taseen yksityiskohtaisemmin kuin asetus vaatii, sekä yhdistellä, nimetä uudelleen tai jättää eriä pois, jos se ei vaaranna oikean ja riittävän kuvan antamista, tai jos tällä tavoin esittämistapa on selkeämpi. Luvun neljännessä ja viimeisessä pykälässä käsitellään lyhyesti mikroyrityksen liitetietoja. Mikroyrityksen liitetiedot ovat lähes samat kuin pienyrityksenkin. Kaikki muut pienyritykseltä vaaditut liitetiedot pitää esittää myös mikroyrityksen tilinpäätöksessä paitsi, kuten aiemmin on mainittu rahoitusvälineiden ja sijoituskiinteistöjen käypään arvoon arvostamisesta vaadittuja liitetietoja, sekä toimintakertomuksessa

esitettäviä tietoja. Mikroyritys ei ole velvollinen laatimaan toimintakertomusta tai antamaan siinä vaadittavia tietoja muuallakaan tilinpäätöksessään. Mikroyritys voi kuitenkin halutessaan nämä tiedot tilinpäätöksen liitetietoina antaa.

### **3.4 Asetuksen vaikutukset tilitoimistoympäristöön**

Uuden pien- ja mikroyritysasetuksen (A 30.12.2015/1753) suurimpana muutoksena tilitoimistoille tulee varmasti olemaan vanhojen tasekirjapohjien korvaaminen uusilla tilinpäätöspohjilla, joissa on uuden asetuksen vaatimat liitetiedot. Vaikka aikaisemminkin pienyrityksen tilinpäätöksessä annettavat liitetiedot ovat poikenneet suuryritykseltä vaadituista liitetiedoista, tuli laki- ja asetusmuutosten myötä liitetietovaatimukseen muutoksia. Uusissa tilinpäätöksissä täytyy muistaa mainita, onko tilinpäätös laadittu pien- vai mikroyrityssäännösten mukaisesti. Myös se täytyy muistaa, että asetuksen mukaiset minimiliitetietovaatimukset koskevat vain osakeyhtiöitä, sekä sellaisia avoimia ja kommandiittiyhtiöitä joiden kaikki vastuunalaiset yhtiömiehet ovat osakeyhtiöitä. Näin ollen muiden yhtiömuotojen ollessa kyseessä, täytyy muistaa tarkastaa myös kyseistä yhtiömuotoa koskevan lain mahdollisesti asettamat vaatimukset tilinpäätöksen liitetiedoille. Esimerkiksi osuuskuntalaissa (L 14.6.2013/421, 8 luku) on määritelty tilinpäätöksessä ja toimintakertomuksessa esitettäviä tietoja, jotka täytyy ottaa huomioon kaiken kokoisien osuuskuntien tilinpäätöksiä laadittaessa.

Uuden pien- ja mikroyritysasetuksen (A 30.12.2015/1753) mukaisesti tilinpäätöksen liitetietoina on kerrottava tilinpäätöksen laatimisperiaatteista vain sellaiset periaatteet, jotka poikkeavat pien- ja mikroyritysasetuksen 3 luvun 1 pykälässä mainituista olettamaperiaatteista. Näin ollen laatimisperiaatteista voi tietyissä tapauksissa tulla erittäin lyhyet, joissa on mainittu vain saamisten, velkojen ja rahoitusarvopaperien arvostusperiaatteet. Aikaisemmin pienyritysten ei tarvinnut kertoa tilinpäätöksen liitetiedoissa liiketoimista intressitahojen kanssa, vaikka ne olisivatkin olleet olennaisia, eikä niitä olisi toteutettu tavanomaisin kaupallisin ehdoin. Nykyisin sekä pienettä mikroyrityksen liitetiedoissa pitää mainita olennaiset liiketoimet intressitahojen kanssa, jotka on tehty ei-tavanomaisin kaupallisin ehdoin (3 luku, 10 §).

Vaikka mikro- ja pienyrityksille on edellä mainituin osin tullut lisää liitetietovaatimuksia, ovat vaatimukset vielä aika paljon löyhemmät kuin pienyrityksiä suuremmilla yrityksillä. Keskikokoisten ja suuryritysten käyttämän kirjanpitoasetuksen (A 30.12.1997/1339) toisen luvun 7 b §:ssä puhutaan lähipiiristä, joka eroaa olennaisesti intressitahosta. Kirjanpitoasetuksen mukainen lähipiiri on määritelty tarkemmin kansainvälisissä tilinpäätösstandardeissa, tarkemmin sanottua IAS 24 -standardissa (2012). IAS 24 -standardin mukaan yrityksen lähipiiriin kuuluvat sellaiset henkilöt tai yhteisöt, joilla on määräysvalta tai huomattava vaikutusvalta tilinpäätöksen laatijaan. Tähän luokitellaan esimerkiksi emoyhtiö, tytäryhtiöt, sisaryhtiöt sekä osakkuusyritykset. Sama määritelmä on myös pien- ja mikroyrityksasetuksen mukaisilla intressitahoilla. Myös esimerkiksi toimitusjohtaja, hallituksen jäsen ja varajäsen, sekä yhtiön toimielimiin kuuluvat henkilöt on määritelty pien- ja mikroyrityksasetuksen mukaiseen intressitahoon, kuten IAS-standardin mukaiseen lähipiiriinkin. Asetuksen mukaiset määritelmät intressitahoihin lukeutuviin yhtiöihin ja henkilöihin loppuvat tähän. IAS 24 -standardin mukaan lähipiiriin lukeutuvat kuitenkin vielä myös esimerkiksi tilinpäätöstä laativan yhtiön avainhenkilöt ja sen emoyhtiön avainhenkilöt. Jotta lista ei loppuisi vielä tähän, yllämainittujen henkilöiden lapset ja puoliset kuuluvat myös lähipiiriin. Näin ollen keskikokoisten ja suuryritysten lähipiiritapahtumien kertominen tilinpäätöksen liitetietoina sisältää aika paljon enemmän selvittävää kuin pien- ja mikroyrityksen intressitahojen kanssa tehdyt liiketoimet vaativat.

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) kolmannen luvun 2 §:n tarkoittamaa oikeaa ja riittävää kuvaa on käsitelty pien- ja mikroyritysten osalta kyseessä olevassa asetuksessa. Pien- ja mikroyrityksasetuksen (A 30.12.2015/1753) ensimmäisen luvun 3 §:ssä otetaan kantaa asiaan. Kuten pykälässä todetaan, pienyrityksen tilinpäätöksen liitetiedoissa voi tulla esitettäväksi myös sellaisia seikkoja, joita asetuksessa ei ole mainittu, jos ne ovat tarpeellisia oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. Kyseinen säädös koskee siis pienyritysten osalta kaikkia yhtiömuotoja. Koska pienten yritysten hallinnollista taakkaa on haluttu vähentää, on mikroyrityksille annettu asetuksessa niin sanottu suojasatamasäännös (1 luku, 3 §, 2 mom.). Suojasatamasäännöksen mukaan mikroyrityksen tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan, kunhan siinä on ilmoitettu kyseisessä asetuksessa mikroyrityksiltä vaaditut liitetiedot. Asetuksen 1 luvun 2 §:ssä kerrotaan tarkemmin pien- ja mikroyritysten määritelmä, jonka mukaan pien- ja mikroyrityksiä ovat:

1. osakeyhtiö,
2. avoin tai kommandiittiyhtiö, jonka vastuunalaiset yhtiömiehet ovat osakeyhtiöitä, sekä
3. avoin tai kommandiittiyhtiö, jonka vastuunalaiset yhtiömiehet ovat 2 kohdassa tarkoitettuja yhtiöitä.

Yllä mainittuja yrityksiä koskevat siis pelkästään pien- ja mikroyrityasetuksessa mainitut vaatimukset. Kyseisten yritysten ei tarvitse esittää tilinpäätöksessään kuin asetuksessa mainitut liitetiedot, jos verotusta koskevassa laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä ei muuta edellytetä. Jos pien- tai mikroyritys ei kuulu edellä mainittuihin yrityksiin, tulee sen antaa tilinpäätöksen liitetietona myös kyseistä yhtiömuotoa koskevassa lainsäädännössä vaaditut tiedot. Vaikka joiltakin mikrokokoisilta yhtiömuodoilta vaaditaan mahdollisesti muitakin tilinpäätöksen liitetietoja, kuin vain asetuksen mukaisia, sovelletaan suojasatamasäännöstä omalla tavallaan näihin yhtiömuotoihin. Kun esimerkiksi osuuskuntamuotoinen mikroyritys on ilmoittanut tilinpäätöksensä liitetietoina sekä käsittelyssä olevan asetuksen vaatimat liitetiedot, että osuuskuntalain (L 14.6.2013/421) vaatimat liitetiedot, kyseinen tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan yhteisöstä. Mikrokokoisen yhtiön tilinpäätöksessä ei siis tarvitse miettiä oikean ja riittävän kuvan antamisen vaatimusta niin laajasti kuin sitä isommissa yrityksissä, jos se soveltaa tilinpäätöksen laatimiseen mikroyritystä koskevia säännöksiä.

Kun kirjanpitolakiin (L 30.12.1997/1336) otettiin uutena asiana mahdollisuus soveltaa rahoitusvälineisiin ja sijoituskiinteistöihin käyvän arvon mukaista arvostusta (5 luku, 2 a–2 b §), tuli pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksiin tältäkin osin eroavaisuus. Jos mikroyritys noudattaa kirjanpitolaissa ja sen nojalla annettuja säännöksiä mikroyrityksistä, se ei saa käyttää käyvän arvon mukaista arvostamista rahoitusvälineisiin eikä sijoituskiinteistöihin. Näin ollen kyseisiä liitetietojakaan ei siis vaadita mikroyrityksiltä. Mikroyritys kuitenkin saa arvostaa rahoitusvälineet ja sijoituskiinteistöt käypään arvoon, jos se soveltaa tilinpäätöksensä laatimiseen pienyritystä koskevia säännöksiä. Tässä tilanteessa tulee kuitenkin huomioida myös se, että mikäli mikroyritys haluaa arvostaa esimerkiksi rahoitusvälineet käypään arvoon, ja päättää laatia tilinpäätöksen pienyrityssäännösten mukaisesti, myös mikroyritysten saama

suojasatamasäännös poistuu. Silloin myös mikroyrityksen tilinpäätöksessä voi tulla esitettäväksi muitakin tilinpäätöksen liitetietoja kuin vain asetuksessa mainittuja, jotta tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan.

Käytännössä ehkä pieni, mutta jonkin verran työllistävä muutos koskee myös tuloslaskelma- ja tasekaavoja. Tuloslaskelmalta poistettiin kokonaan satunnaiset tuotot ja kulut, joka aiheuttaa muutoksia kaavoihin, vaikka satunnaisten tuottojen ja kulujen kirjanpitotilejä ei olisikaan käytetty. Aikaisemmin käytössä olleissa tuloslaskelma-kaavoissa on ollut mukana erä ”Voitto/tappio ennen satunnaisia eriä”, kirjanpitolain (30.12.1997/1336) muutoksen jälkeen kyseistä erää ei ole enää olemassa. Näin ollen tuloslaskelmakaavoista pitää poistaa kyseinen erä. Jatkossa satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin aiemmin kirjatut erät kirjataan liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin. Myös varauksien kohdalla tuli kaavoihin muutoksia. Aikaisemmat ”Vapaaehtoiset varaukset” nimettiin uudelleen, ja uusi nimi on ”Verotusperusteiset varaukset”. Näin ollen, sekä tuloslaskelma- että tasekaavoihin täytyy kyseisen kirjanpitotilin nimi muuttua.



## 4 OPPAIDEN LAATIMINEN

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) muutokset sekä uuden pien- ja mikroyritysasetuksen (A 30.12.2015/1753) voimaantuleminen vaikuttavat suoraan kirjanpitäjän käytännön työtehtäviin. Kirjanpitäjän työtä ohjaavat erilaiset lait ja asetukset joita työssä noudatetaan, ja joista asiantunteva kirjanpitäjä on ajan tasalla. Vuoden 2016 alussa voimaantulleilla kirjanpitolaille sekä pien- ja mikroyritysasetuksella on vaikutus jokaisen kirjanpitäjän työhön, esimerkiksi tilinpäätöksessä esitettävien tietojen muuttuminen sekä tuloslaskelma- ja tasekaavojen muutokset vaikuttavat hyvin pienienkin yhteisöjen tilinpäätöksiin. Koska laeista tehtävät tulkinnot saattavat pahimmillaan olla hyvinkin erilaisia, on tilitoimistoissa ehdottoman tärkeä luoda yhteiset käytännöt joita kaikki noudattavat. Näin ollen esimerkiksi tilinpäätösmallien luominen on tärkeää.

Tämän työn tarkoituksena on laatia kohdetilitoimiston henkilöstölle ohjeita ja malleja kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) muutoksiin sekä uuden pien- ja mikroyritysasetuksen (A 30.12.2015/1753) noudattamiseen. Jotta kohdetilitoimiston käytänteet pysyvät yhteneväisinä ja tehokkaina, nähtiin parhaimmaksi vaihtoehdoksi se, että kyseisten ohjeiden ja mallien tekeminen rajataan yhden henkilön tehtäväksi. Näin ollen vain yksi henkilö käyttää aikaansa asioihin perehtymiseen, eikä päällekkäisiä asioiden selvittelyjä eri henkilöiden välillä pääse tapahtumaan. Työn tarkoituksena on laatia seuraavat ohjeet kohdetilitoimiston henkilökunnalle:

1. lyhyt selvitys lakimuutoksista ja niiden vaikutuksista, sekä
2. ohje kirjanpito-ohjelmassa tehtävistä muutoksista koskien tuloslaskelma- ja tasekaavoja.

Työn tarkoituksena on myös laatia tarvittavat mallitilinpäätöspohjat erikokoisille yhtiöille ja yhtiömuodoille.

#### 4.1 Kohdetilitoimiston esittely

KMV-Tilitaito Oy on perustettu vuonna 2006, mutta sen juuret ulottuvat jo pidemmälle. Yrityksen perustaja, Juhani Viitala, aloitti tilintarkastuksien ja kirjanpitojen tekemisen jo 1990-luvun alussa KVM-Kehitys Oy:n nimissä. Vuonna 1995 yritykseen palkattiin ensimmäinen työntekijä. Alun perin yritys toimi perustajan talon vintillä, mutta 2000-luvun vaihteessa yritykselle vuokrattiin omat toimitilat Korttesjärven keskustassa sijaitsevasta liikekiinteistöstä, jossa KVM-Tilitaito Oy:n Korttesjärven toimisto sijaitsee edelleen. Vuosina 2000 ja 2002 yritykseen palkattiin seuraavat työntekijät. Vuonna 2006 siis perustettiin KVM-Tilitaito Oy, jonka alaisuuteen taloushallinnon palvelut siirrettiin. Yrityksen kysynnän kasvaessa, päätettiin vuonna 2007 perustaa Kauhavalle toinen toimisto. Korttesjärven toimistosta siirrettiin yksi työntekijä työskentelemään Kauhavalle, ja samalla sinne palkattiin myös uusi työntekijä. Vuonna 2010 yritys tarvitsi lisää työntekijöitä edelleen kasvavaan liiketoimintaan, näin Korttesjärven toimistolle palkattiin yksi uusi työntekijä. Tämän jälkeen yritykseen on palkattu yhteensä kuusi uutta kirjanpitäjää, sekä yksi laskutuksesta vastaava henkilö. KVM-Tilitaito Oy:n rekryointitarve on ollut 2010-luvulla keskimäärin yksi työntekijä vuodessa. Tällä hetkellä yrityksessä työskentelee kaksi HT-tilintarkastajaa, kymmenen kirjanpitäjää ja yksi laskuttaja. Vuonna 2014 KVM-Tilitaito Oy osti tilitoimiston liiketoiminnan Ylihärmästä, jonka toimintaa jatkamaan perustettiin tytäryhtiö KVM-Tilihärmä Oy. KVM-Tilihärmä oy:ssä työskentelee 3 taloushallinnon ammattilaista. (Kallio 2016; Viitala 2016.).

KVM-Tilitaito oy:n palveluihin kuuluu kirjanpidon, palkanlaskennan, tilinpäätöksen ja veroilmoitusten laatimisen lisäksi laskutuksen, myynti- ja ostoreskontrien ja maksuliikenteen hoitaminen, budjettien laatimiset ja niiden seuranta, tulos- ja rahoitusehdusteiden laatiminen, yritysanalyysit sekä konsultointipalvelut aina yrityksen perustamisesta veroneuvontaan ja omistajanvaihdosjärjestelyihin. Uusimpana palveluna yritys on alkanut tarjota asiakasyrityksilleen loma- ja sairaspoissaolojen tuurauksia koskien esimerkiksi palkanlaskentaa, myynti- ja ostoreskontrien tai maksuliikenteen hoitoa. KVM-Tilitaito oy teki aikaisemmin myös tilintarkastuksia ja tilintarkastajan lausuntoja esimerkiksi liikennelupahakemuksiin, nykyisin tilintarkastustoiminta on siirretty KVM-Kehitys oy:n puolelle. Yrityksessä on käytössä kaksi taloushallinnon ohjelmistoa, Atsoft oy:n Asteri taloushallinnon ohjelmisto, joka on yrityksen omalla

palvelimella Korttesjärven toimistolla, sekä Visma Fivaldi joka on niin sanottu pilvipalvelu, eli toimii selainpohjaisesti mistä tahansa käytettynä. Omien ohjelmien lisäksi yritys tukee asiakkaiden käyttämiä Hansa, Jydacom, Passeli sekä Visma Nova-ohjelmistoja. (Kallio 2016; Viitala 2016.)

## 4.2 Kohdetilitoimiston kehittämistarpeet

KMV-Tilitaito oy:n tärkein kehittämiskohde tällä hetkellä on uuden kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) aiheuttamien muutosten selvittäminen ja muutosten vaikutus kirjanpito- ja tilinpäätöskäytäntöön. Kirjanpitolaki on yksi kirjanpidon ja tilinpäätöksen laatimisen tärkeimmistä perusasioista, koska laki asettaa rajat sille mitä kirjanpidossa ja tilinpäätöksessä saa tehdä, mitä on pakko tehdä, mitä niiltä voi vaatia jne. (Kaisanlahti & Leppiniemi 2016a, V). Näin ollen, kirjanpitolain muutokset vaikuttavat suoraan kohdetilitoimiston toimintaan. Asiakasyritykset ovat ulkoistaneet taloushallintonsa yleensä sen vuoksi, ettei yrittäjällä ole tarpeeksi tietämystä kirjanpidon tekemisestä eikä aikaa niin sanotusti tuhlata resursseja kyseisen asian selvittämiseen. Kun taloushallinto on ulkoistettu, yrittäjä voi keskittyä parhaiten osaamaansa asiaan, eli oman työnsä tekemiseen. Yrittäjät luottavat valitsemansa tilitoimiston osaamiseen ja siihen, että tilitoimistossa ollaan perillä esimerkiksi lakimuutoksista ja niiden vaikutuksista taloushallinnon hoitamiseen.

Koska kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) muutokset sekä uusi pien- ja mikroyritysasetus (A 30.12.2015/1753) vaikuttavat kirjanpitäjän työhön, nousi ensimmäiseksi kehityskohteeksi lain ja asetuksen käytännön työhön vaikuttavien asioiden selvittäminen. Jokaisen kirjanpitäjän täytyy olla perillä kyseisistä muutoksista osatakseen tehdä työnsä oikein. Näin syntyi ajatus tehdä kohdetilitoimiston henkilöstölle lyhyt ja ytimekäs ohje siitä, mitkä asiat muuttuivat. Ohjeen tarkoituksena on saada henkilöstölle tietoon muuttuneet asiat, ja näin ollen he voivat asiakasyrityksensä kirjanpitoja ja tilinpäätöksiä laatiessa miettiä mitkä muutokset vaikuttavat juuri kyseessä olevaan asiakkaaseen. Osa muutoksista koskee vain hyvin pientä osaa kohdeyrityksen asiakkaista, joten ohjeessa on käyty läpi muutosten perusasiat. Toinen, erittäin tärkeä kehitystarve on tilinpäätöksen dokumentointia koskevat muutokset. Lakimuutoksen ja uuden asetuksen myötä tilinpäätöksessä esitettävät asiat

muuttuivat osittain, ja näin ollen kohdetilitoimiston käytössä olevat tilinpäätöksen mallipohjat ovat vanhentuneet. Uuden lain ja asetuksen mukaisten tilinpäätöspohjien laatiminen on siis ensiarvoisen tärkeää, jotta tilinpäätökset olisi jatkossakin laadittu oikein, ja niissä annettaisiin oikeat liitetiedot.

### 4.3 Oppaiden laatimisen vaiheet

Oppaiden laatimisen vaiheet alkoivat jo opinnäytetyön aiheen valitsemisella. Ennen tämän aiheen valitsemista kohdetilitoimistossa oli jo tiedossa tarve uusien tilinpäätösmallien tekemiselle sekä kirjanpitolain muutosten selvittämiseksi. Näiden seikkojen valossa kohdetilitoimisto ehdotti toimeksiantajan roolissa näiden asioiden selvittämistä ja tekemistä opinnäytetyön aiheeksi, joka kuulosti mielenkiintoiselta. Aihe on tällä hetkellä erittäin ajankohtainen, ja se hyödyttää konkreettisesti sekä toimeksiantajaa että opinnäytetyön tekijää. Opinnäytetyön aiheen varmistuessa ja oppaiden sekä mallien laatimisen tarpeesta määrittyi opinnäytetyö toiminnalliseksi opinnäytetyöksi. Toiminnallisessa opinnäytetyössä on kirjallisen opinnäytetyöraportin lisäksi jokin tuotos, esimerkiksi näyttely, dokumentti, käyttöopas, vaate, esine tai oppimateriaali (Vilkkä & Airaksinen 2004, 6). Tässä opinnäytetyössä kirjallisen raportin lisäksi on toteutettu useampia ohjeita ja malleja.

Koska tämän työn tekijälle tilitoimistoala on jo entuudestaan tuttu useiden työvuosien jälkeen, ei itse alaan ja sen kehitykseen perehtyminen vienyt hirveästi resursseja. Myös kirjanpitolaki (L 30.12.1997/1336) oli jonkin verran entuudestaan tuttu, joten työn tekeminen aloitettiin lakimuutosten selvittämällä. Lakimuutoksien selvittäminen toteutettiin vertaamalla uutta 1.1.2016 voimaantullutta kirjanpitolakia sitä ennen voimassa olleeseen kirjanpitolakiin pykälä pykälältä. Näin saatiin tarkasti selville se mitä oli muuttunut. Kirjanpitolaki olikin kokenut muutoksia lähes läpensä, mutta osa muutoksista oli kuitenkin lähinnä sanamuotojen tai lauserakenteiden muutoksia, sekä lain rakenteen parantamista, jolloin joitakin momenteja oli siirretty eri pykälä alle. Koska lakimuutosten läpikäyminen ja teoreettisen viitekehyksen luominen synnyttivät suhteellisen paljon tekstiä, päätettiin toimeksiantajan kanssa, että työn liitteeksi luodaan erillinen, lyhyt ja ytimekäs raportti yhtiön henkilökunnalle lakimuutoksista. Lakimuutosten tiedottaminen henkilökunnalle on erittäin tärkeää,

eikä heillä välttämättä ole aikaa selata kymmeniä sivuja tekstiä, jotta he löytävät etsimänsä asiat. Varsinkin kevät on taloushallinnon alalla aina kiireistä aikaa, jolloin tarvittavat tiedot täytyy olla nopeasti löydettävissä.

Koska kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) muutosten vaikutukset konkretisoituvat keväällä 2017, on oppaan oltava selkeä. Teoriaosuutta läpi käytäessä alkoi myös työn rajaaminen selkiytyä. Työstä rajattiin pois sellaiset asiat, jotka eivät vaikuta kohdetilitoimiston toimintaan tällä hetkellä millään tavalla. Kohdetilitoimiston henkilökunnalle laadittiin tämän työn ohessa taulukko-pohja (liite 1), johon henkilöstö sai jaotella asiakkaansa uuden kirjanpitolain kokoluokkien mukaan, ja näin saatiin tarkasti selville se, minkälaisia ja -kokoisia asiakkaita kohdetilitoimistolla on. Kun tiedettiin tarkalleen tilitoimiston asiakkaat, voitiin tiettyjä yhtiömuotoja ja kokoluokkia rajata kokonaan tämän työn ulkopuolelle. Näin ollen kohdeyrityksen kannalta olennaisiin asioihin pystyttiin käyttämään enemmän resursseja. Kirjanpitolain läpi käymisen jälkeen, otettiin työssä käsittelyyn toinen teoriaosio, valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (A 30.12.2015/1753).

Koska asetus oli kokonaan uusi, ei asiasta ollut aikaisempaa taustatietoa entuudestaan. Uudessa asetuksessa ei ole kirjanpidollisia säännöksiä, vaan säännökset käsittelevät nimensä mukaisesti tilinpäätöksen liitetietoja. Aikaisemmassa lainsäädännössä yhteisöt on jaettu vain pien- ja suuryrityksiin, joiden tilinpäätöksen liitetietojen eroista on säädetty kirjanpitoasetuksessa. Jo tuolloin pienyritysten liitetietovaatimukset ovat olleet paljon suppeammat kuin suuryritysten.

Kun työn teoriaosuus oli käyty läpi, laadittiin kohdetilitoimiston henkilökunnalle ohje lakimuutoksista. Ensin käytiin läpi lakimuutokset, jonka jälkeen arvioitiin niiden vaikutus kohdetilitoimiston henkilökunnan tarpeisiin. Ohjeen tarkoituksena on johdella henkilökuntaa kirjanpitolaisissa tapahtuneisiin muutoksiin, ja kertoa olennaisimmat työhön vaikuttavat muutokset. Ohjeen tarkoituksena ei ole kertoa ja selvittää kaikkia lakimuutoksia, koska ne on käyty lävitse jo tämän työn teoriaosuudessa, eikä ohjeesta silloin tulisi lyhyttä ja ytimekästä. Ohjeen avulla henkilökunta saa pintapuolisen käsityksen lakimuutoksista, ja voivat tarvittaessa olla heidän asiakkaita koskevissa muutoksissa yhteydessä tämän työn tekijään, jolloin lakimuutosten vaikutuksia ja mahdollisia käytännön toiminnan muutoksia mietitään yhdessä. Jos henkilö-

kuntaa kiinnostaa tutustua tarkemmin kirjanpitolain muutoksiin, heillä on mahdollisuus lukea myös koko opinnäytetyö, ja saada sitä kautta tiedot kaikista muutoksista. Opas kirjanpitolain muutoksista kohdetilitoimiston henkilökunnalle on tämän työn liitteenä 2.

Koska kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) muutokset vaikuttavat myös yhteisöjen käyttämiin tuloslaskelma- ja tasekaavoihin, tehtiin tämän opinnäytetyön ohella myös ohje (liite 3) kyseisten muutosten laatimiseksi kohdetilitoimiston käyttämässä kirjanpito-ohjelmassa. Ohjeessa käydään läpi, kuinka Atsoft Oy:n Asteri -kirjanpito-ohjelmassa muutetaan tuloslaskelmakaavaa niin, että tuloslaskelman rivit "Voitto/tappio ennen satunnaisia eriä" sekä "Satunnaiset erät" poistetaan kaavasta. Kirjanpito-ohjelmassa uusi tuloslaskelmakaava tallennettiin uudelle nimelle, jolloin vanhojen vuosien tuloslaskelmiin saadaan vielä tulostettua kyseiset rivit, jos se on jostain syystä tarpeen. Samassa ohjeessa on käyty läpi myös tuloslaskelma- ja tasekaavoihin tullut muutos koskien varauksia. Vapaaehtoiset varaukset ovat uuden lain mukaan verotusperusteisia varauksia, joten kyseisien erien nimet muutettiin kaavoihin. Jotta ohjeesta saatiin mahdollisimman selkeä, on siihen otettu mukaan "print screen" -kuvia havainnollistamaan, mistä oikeat valikot jne. löytyvät.

Koska opinnäytetyön yhtenä tavoitteena oli tarkoitus luoda kohdetilitoimistolle tarvittava mallitilinpäätöspohjat, oli tarkoituksenmukaista, että jokainen yrityksen kirjanpitäjä täytti omien asiakkaidensa tiedot kokoluokitustaulukkoon. Tällä tavalla saatiin selville se, minkä kokoisia eri yhtiömuotoja yrityksellä on asiakkainaan. Näin saatiin tietoon se, mille yrityksille ja kokoluokille uudet tilinpäätöspohjat täytyi luoda. Kaiken kaikkiaan kohdetilitoimistolla on yhtiömuotoisia asiakkaita 255 kappaletta. Asiakkaiden jakaumaa eri yhtiömuotojen ja kokoluokkien välille kuvataan taulukossa 2.

Taulukko 2. Kohdetilitoimiston asiakasjakauma kokoluokittain.

	Mikroyritys	Pienyritys	Keskikokoisyrittäjä	Yhteensä
Osakeyhtiö	106	26	2	134
Avoin yhtiö	8	1	-	9
Kommandiittiyhtiö	24	1	-	25
Yksityinen elinkeinonharjoittaja	39	-	-	39
Asunto-osakeyhtiö	26	-	-	26
Yhdistys	5	-	-	5
Kiinteistö osakeyhtiö	15	-	-	15
Osuuskunta	2	-	-	2
Yhteensä	225	28	2	255

Yllä olevan taulukon mukaisesti kohdetilitoimistolle luotiin tämän opinnäytetyön puitteissa 12 erilaista tilinpäätösmallipohjaa. Taloushallintoliitto ry on julkaissut tammi-kuussa 2016 Jouko Karttusen laatiman ”Pienen osakeyhtiön esimerkktilinpäätöksen”, johon kaikki laaditut tilinpäätöspohjat pitkälti perustuvat. Tilinpäätösmallipohjien laatimiseen on kirjanpitolain sekä pien- ja mikroyritysasetuksen läpi käymisen lisäksi käyty lävitse esimerkiksi osakeyhtiölakia, osuuskuntalakia, kirjanpitoasetusta ja niin edelleen. Koska tilinpäätösmallipohjat on pitkälti luotu kaikki samalla tavalla, käydään tässä raportissa läpi vain keskikokoisen osakeyhtiön tilinpäätösmallin luomisprosessia.

Keskikokoisen osakeyhtiön tilinpäätösmallin pohjana oli käytössä Karttusen (2016) laatima ”Pienen osakeyhtiön esimerkktilinpäätös”. Kyseisessä julkaisussa on laadittu nimensä mukaisesti tilinpäätös, jossa on määritelty lähes jokainen pieneltä osakeyhtiöltä kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) sekä pien- ja mikroyritysasetuksen (A 30.12.2015/1753) mukaan vaadittu liitetieto, sekä esimerkkiteksti jokaiseen liitetieteerään. Ainoat liitetiedot jotka Karttusen laatimasta esimerkktilinpäätöksestä puuttuvat, ovat oikean ja riittävän kuvan mukaiset liitetiedot. Tällaisia liitetietoja ei kaikkia voi esimerkktilinpäätöksessä mainita, koska kyseisistä liitetiedoista ei laissakaan

ole tarkkaa määritelmää. Oikean ja riittävän kuvan mukaiset liitetiedot ovat todella yrityskohtaiset, ja suurimmalla osalla varsinkaan pienyrityksistä niitä ei välttämättä ole laisinkaan. Pienen osakeyhtiön esimerkkitilinpäätöksen lisäksi keskikokoisen osakeyhtiön tilinpäätösmalliin on tarkasteltu kirjanpitolakia, kirjanpitoasetusta (A 30.12.1997/1339) sekä osakeyhtiölakia (L 21.7.2006/624). Pien- ja mikroyrityksensä mukaisesti vain pien- ja mikroyritykseltä vaadittavat liitetiedot, näitä suuremmat yritykset noudattavat tilinpäätöksen laatimisessa pääsääntöisesti kirjanpitoasetusta.

Keskikokoisen osakeyhtiön tilinpäätöksen laatimisperiaatteista saa liitetiedoissa jättää kertomatta lähes samat asiat kuin pienyrityksenkin. Poikkeuksen tähän muodostaa kehittämismenojen, liikearvon, muiden pitkävaikutteisten menojen sekä pysyvien vastaavien hyödykkeiden poistoajat ja -menetelmät. Pienyrityksen tilinpäätöksessä kyseisten erien poistoperiaatteita ei tarvitse mainita, jos ne täsmäävät verotuksen enimmäispoistojen kanssa. Kirjanpitoasetuksen (A 30.12.1997/1339, 2 luku, 4 §) mukaan kyseiset tiedot on kerrottava tilinpäätöksen liitetietoina. Keskikokoisen ja sitä suuremman kirjanpitovelvollisen pitää myös kertoa tilinpäätöksen liitetietoina mahdolliset oikaisut edelliseltä tilikaudelta esitettäviin tietoihin (2 luku, 2 §). Nyt kun tuloslaskelmakaavasta poistettiin erät satunnaiset tuotot ja kulut, on ohjeistuksena oikaista edelliseltä tilikaudelta tällaiset erät liiketoiminnan muihin tuottoihin tai kuluihin. Jos tällaisia eriä on siis tilinpäätöstä varten oikaistu, tulee kyseisistä oikaisuksista mainita liitetiedoissa. Myös päättyneen ja edellisen tilikauden vertailukelpoisuudesta täytyy mainita keskikokoisen osakeyhtiön tilinpäätöksen liitetiedoissa, jos tilikaudet eivät ole keskenään vertailukelpoiset (2 luku, 2 §). Kirjanpitoasetuksen (2 luku, 9 §) mukaan, keskikokoisen osakeyhtiön tilinpäätöksen liitetietoina pitää kertoa myös omistukset muissa yrityksissä. Osakeyhtiölain (L 21.7.2006/624, 8 luku, 5 § , 7 §) mukaan tilinpäätöksen liitetietoina pitää esittää yhtiön osakkeiden lukumäärä lajeittain, sekä osakelajien pääasialliset määräykset (5 §), mahdolliset yritysjärjestelyt, (7 §), osakeannit (7 §) sekä osakeoikeuksia koskevat päätökset (7 §).

Edellä mainittujen liitetietojen lisäksi keskikokoiselta osakeyhtiöltä vaaditaan myös toimintakertomuksen laatimista. Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336, 3 luku, 1 a §) mukaan seuraavat asiat on esitettävä toimintakertomuksessa:

- toiminnan kehittymistä koskevat seikat,



- olennaiset tapahtumat tilikauden aikana, tilikauden päättymisen jälkeen, sekä arvio tulevasta kehityksestä,
- selvitys tutkimus- ja kehitystoiminnan laajuudesta,
- riskit ja epävarmuustekijät,
- taloudellinen asema ja tulos,
- tunnusluvut ja muut kuin taloudelliset tunnusluvut henkilöstöstä ja ympäristövaikutuksista, sekä
- tiedot sivuliikkeistä.

Edellä mainittujen tietojen lisäksi toimintakertomuksessa tulee esittää tiedot käypään arvoon merkitsemisestä (L 30.12.1997/1336, 5 luku, 2 a §, 4 mom.) sekä tiedot omien osakkeiden ja osuuksien hankinnoista ja luovutuksista (L 21.7.2006/624, 8 luku, 8 §).

Yksi tärkeä asia oppaiden laatimisessa oli miettiä niiden toteutustapa. Koska kohdetilitoimistolla on toimistot sekä Korttesjärvellä että Kauhavalla, täytyi oppaiden olla helposti molempien toimistojen saatavilla. Mallitilinpäätöspohjien osalta oli helppo päätyä käyttämään Word-tiedostoja. Pohjien tarkoitus on kuitenkin se, että jokaiselle asiakkaalle otetaan käyttöön oikea pohja, josta ensimmäisellä kerralla poistetaan yrityksen osalta sellaiset tiedot, joita kyseisessä yrityksessä ei ole. Kaikilla ei esimerkiksi ole lainkaan rahoituslaitoksilta saatuja lainoja, jolloin tilinpäätöksestä jää kokonaan pois esimerkiksi yli viiden vuoden kuluttua erääntyvien pitkäaikaisten lainojen yhteismäärä, sekä annetut vakuudet. Pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksen liitetietoina on paljon sellaisia tietoja, jotka eivät koske suurinta osaa kohdeyrityksen asiakkaista. Kun alkuperäinen tilinpäätöspohja jää kuitenkin sellaisenaan olemaan, voi siitä jatkossa seuraavaa tilinpäätöstä tehdessä tarkastaa, olisiko yritykselle tullut jotain uusia liitetietoja ilmoitettavaksi verrattuna edelliseen tilinpäätökseen. Tästä syystä yrityksen palvelimelle tehtiin yhteinen kansio, johon kaikki mallitilinpäätöspohjat tallennettiin, ja jokainen yrityksen työntekijä pääsee kyseiseen kansioon. Lo-

pulta myös kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) muutoksista tehty opas, sekä ohje kirjanpito-ohjelmassa tehtäviin muutoksiin päätettiin tallentaa kyseiseen kansioon, josta ne olisivat helposti koko henkilökunnan saatavilla.

#### 4.4 Johtopäätökset

Vaikka kirjanpitolaki (L 30.12.1997/1336) koki paljon muutoksia, radikaaleja muutoksia ei ollut kovinkaan paljon. Suurimmat muutokset koskivat uutta liitetietotositetta, oikean ja riittävän kuvan antamisvelvoitetta sekä suunnitelman mukaisia poistoja. Liitetietotosite on kokonaan uusi asia, sitä ei ole aikaisemmin ollut missään laissa tai asetuksessa mukana. Liitetietotositteen tarkoituksena on avata tilinpäätöksen liitetietoja ja niiden perusteita tarkemmin. Liitetietotositteet helpottavat tilinpäätöksen tarkastamista, mutta varsinaisesti ulkopuolisiin tahoihin ne eivät vaikuta, koska ne eivät ole julkisia asiakirjoja. Kaikista liitetiedoista ei kuitenkaan vaadita tositetta, tällaisia ovat esimerkiksi tilinpäätöksen laatimisperiaatteet, joiden perusta on muuten ilmeinen. Jos taas yrityksellä on henkilökuntaa, täytyy tilinpäätöksen liitetiedoissa mainita henkilöstön keskimääräinen lukumäärä. Aikaisemminkin kyseinen tieto on liitetietona vaadittu, mutta sen laskemisperusteita ei ole tarkemmin kerrottu. Nyt kyseisestä liitetiedosta täytyy olla liitetietotosite, josta selviävät perusteet kuinka keskimääräinen lukumäärä on laskettu.

Aikaisemmin ilman ennalta laadittua suunnitelmaa on poistonsa saanut tehdä asunto- ja kiinteistöosakeyhtiöt, yhdistykset, säätiöt sekä ammatinharjoittajat. Jatkossa edellä mainituista saa poistot ilman ennalta laadittua suunnitelmaa tehdä vain asunto- ja tietyn tyyppiset kiinteistöosakeyhtiöt sekä ammatinharjoittajat. Näiden lisäksi uuden kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) mukaan ennalta laadittua poistosuunnitelmaa ei vaadita myöskään liikkeenharjoittajilta. Sen sijaan yhdistysten ja säätiöiden on jatkossa tehtävä poistonsa ennalta laadittujen suunnitelmien mukaan.

Oikean ja riittävän kuvan antamisen vaatimus on kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) uudistuksessa kaikkein haastavin asia. Jotta oikean ja riittävän kuvan antaminen toteutuu, joutuu tilinpäätöksen laatija miettimään tilinpäätöksen ulkopuolisille antamaa kuvaa, ja mahdollisesti esittämään ylimääräisiä tietoja, jotta oikea ja riittävä kuva annetaan. Mikään laki tai asetus ei ota kantaa siihen, mitä tällaiset tiedot ovat,

tai voisivat olla. Mikrokokoisten yritysten kohdalla oikean ja riittävän kuvan antaminen katsotaan toteutuneen, kunhan niiden tilinpäätöksissä esitetään pien- ja mikroyritysasetuksen (A 30.12.2015/1753) vaatimat tiedot, sekä muiden yhteisölakien kuin osakeyhtiölain (A 21.7.2006/624) vaatimat tiedot.

Uuden valtioneuvoston asetuksen pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (A 30.12.2015/1753) muutokset eivät suoranaisesti vaikuta kirjanpitäjän käytännön työhön, vaikka erittäin suuren muutoksen asetuskin on saanut aikaan. Pien- ja mikroyritysasetuksen myötä tilinpäätösmallipohjat täytyi tuottaa kokonaan uudelleen, jotta ne vastaavat uuden asetuksen vaatimuksia. Tilinpäätösmallien laatiminen helpottaa kirjanpitäjän työtä, koska mallipohjassa on merkittynä kaikki ne seikat, joita tilinpäätöksen liitetiedoilta vaaditaan. Näin ollen mallipohjat toimivat pelkkien pohjien lisäksi myös oppaina ja muistilistoina siihen, mitä kaikkea tilinpäätöksen liitetietoja laatiessa tulisi muistaa ja ottaa huomioon. Vaikka uuden asetuksen myötä pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksen liitetiedot saattavat jatkossa olla erittäin lyhyet, tuli asetuksen myötä myös jonkin verran kiristyksiä. Jatkossa sekä pien- että mikroyritysten täytyy kertoa tilinpäätöksen liitetiedoissa jos ne ovat tehneet olennaisia liiketoimia intressitahojen kanssa, joita ei ole toteutettu tavanomaisin kaupallisin ehdoin. Omalta osaltaan myös liitetietotositteiden vaatiminen lisäävät pien- ja mikroyritysten hallinnollista taakkaa.

## 5 YHTEENVETO

Tämän työn tavoitteena oli selvittää kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) muutokset, niiden vaikutukset tilitoimistoympäristöön, sekä luoda kohdetilitoimistolle tarvittavat oppaat ja mallit lakimuutoksesta. Työssä lähdettiin etsimään vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Mitä kirjanpitolaissa muuttui?
2. Kuinka muutokset tulisi kohdetilitoimistossa ottaa huomioon?
3. Mitä mahdollisia muutoksia kohdetilitoimiston kirjanpito-ohjelmissa on tehtävä?

Työssä perehdytään ensin hieman tilitoimistoalaan ja sen palveluihin yleisesti, sekä mietitään tilitoimistoalan kehittämistarpeita yleisesti. Tilitoimistoala on tällä hetkellä keskellä muutosta, ja tulee olemaan siellä vielä vuosien ajan. Taloushallinnon digitalisoituminen tulee vaikuttamaan voimakkaasti kirjanpitäjien työtehtäviin tulevaisuudessa, jolloin kirjanpitäjien osaaminen ei olekaan enää tositteiden kirjaamisessa, vaan mukaan tulee koko ajan enemmän konsultointia ja tulevan arvioimista.

Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) uudistus perustuu EU:n vuonna 2013 laatimaan niin sanottuun tilinpäätösdirektiiviin (D 2014/34EU), jossa pienet ja keskikokoiset yritykset on nostettu paremmin näkyviin. Direktiivin tarkoituksena on osoittaa EU:n jäsenmaille, kuinka isossa roolissa pienet ja keskikokoiset yritykset ovat, ja niiden hallinnollista taakkaa on näin ollen haluttu helpottaa. Kirjanpitolain muutosten myötä tehtiin myös uusi Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista (A 30.12.2015/1753), jossa on nimensä mukaisesti kerrottu pien- ja mikroyrityksiltä vaadittavat tilinpäätöksen liitetiedot. Suomessa pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksen liitetiedoissa esitettävät asiat ovat kuitenkin pitkälti samat kuin aikaisemminkin. Kirjanpitolain muutokset sekä uusi pien- ja mikroyritysasetus on tässä työssä käyty läpi luvussa 3.

Oppaiden ja mallipohjien laatiminen oli erittäin antoisaa, mutta osittain myös haastavaa ja raskasta. Kohdetilitoimiston asiakasyritysten kokoluokkien selvittämiseksi

laadittu taulukkopohja oli helppo ja nopea toteuttaa. Taulukkopohjasta on hyötyä kohdetilitoimiston henkilökunnalle myös jatkossa, jos jokainen päivittää taulukkoon omien asiakkaidensa tilinpäätöstiedot myös jatkossa. Näin koko ajan olisi ajantasaista tietoa siitä mihin kokoluokkaan yritykset kuuluvat, eikä uusia tilinpäätöksiä laatiessa tarvitsisi enää hakea kyseisiä tietoja edellisistä tilinpäätöksistä. Myös kirjanpito-ohjelman tuloslaskelma- ja tasekaavojen muuttamista varten tehty ohje oli nopea toteuttaa. Kyseinen kirjanpito-ohjelma on ollut yrityksen käytössä jo vuosia, jolloin sen käyttäminen on suurimmalle osalle henkilöstöstä tullut tutuksi. Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) muutoksista kertova opas henkilöstölle oli sitä vastoin hie-man työläämpi toteuttaa. Kirjanpitolain muutosten läpikäyminen ja sisäistäminen vaati runsaasti aikaa, eikä opasta voinut tätä ennen laatia. Muutama kohdetilitoimiston henkilöstöstä on jo tutustunut uuteen oppaaseen, jotta nähtiin oliko oppaaseen jäänyt tulkinnanvaraisia tai epäselviä asioita. Joitakin tarkentavia korjauksia oppaaseen tämän jälkeen tehtiin, ennen kuin se annettiin koko henkilöstön käyttöön. Opas käytiin myös lyhyesti läpi kohdetilitoimiston pitämässä viikkopalaverissa.

Kaikista haastavinta oli toteuttaa uudet mallitilinpäätöspohjat. Karttusen (2016) laatima ”Pienen osakeyhtiön esimerkkitilinpäätös” oli erittäin tärkeänä apuna tilinpäätöspohjia laadittaessa. Suurin osa laadittujen tilinpäätöspohjien esimerkkiteksteistä ovat toimeksiantajan toiveesta suoraan Karttusen laatimasta esimerkkitilinpäätöksestä. Koska Karttusen laatima esimerkki kohdistui vain pieniin osakeyhtiöihin, täytyi muiden yhtiömuotojen ja kokoluokkien kohdalla selvittää myös kyseisiä yhtiömuotoja koskevien lakien vaatimukset tilinpäätöksen liitetiedoista. Koska kohdetilitoimiston asiakkaissa oli myös keskikokoisia osakeyhtiöitä, täytyi niiden tilinpäätös-mallin laatimiseksi tarkastella pien- ja mikroyritysasetuksen (A 30.12.2015/1753) lisäksi myös kirjanpitoasetusta (A 30.12.1997/1339), joka sisältää paljon enemmän liitetietovaatimuksia. Jonkin verran esimerkkitekstejä keskikokoisen osakeyhtiön tilinpäätöspohjaan löytyi Timo Kaisanlahden ja Jarmo Leppiniemen (2016b) laatimasta ”Tilinpäätäjän käsikirjasta”.

Tämän opinnäytetyön tekemisestä oli selkeästi hyötyä sekä työn tekijälle, että toimeksiantajalle. Työtä tehdessä tekijä on nyt ajan tasalla kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336) sekä pien- ja mikroyritysasetuksen (A 30.12.2015/1753) vaatimuksista. Kun pelkän lakitekstin lisäksi on lakimuutosta käsitteleviä kirjoja täytynyt

käydä läpi, on lakiin päässyt paljon syvemmälle ja jotkin pykälät ovat auenneet ihan uudella tavalla. Työn tekeminen on siis edistänyt tekijän ammatillista osaamista. Myös lakitekstien lukeminen ja niiden ymmärtäminen on helpottunut. Tekijän lisäksi myös toimeksiantaja on hyötynyt tästä opinnäytetyöstä. Toimeksiantaja sai käyttöönsä ohjeita ja oppaita lakimuutoksista ja niiden vaikutuksista, jotka ovat apuna muulle henkilökunnalle lain vaatimusten ymmärtämisessä. Hyötynä toimeksiantajalla on myös se, että nyt yrityksen työntekijöissä on henkilö, joka on ottanut selvää kaikista kirjanpitolain muutoksista ja niiden vaikutuksista. Näin ollen muut työntekijät voivat tarvittaessa kysyä ja keskustella lakimuutoksista ja niiden tulkinnoista hänen kanssaan. Myös mallitilinpääätöspohjien tekeminen on hyödyttänyt toimeksiantajaa. Kun mallipohjat on otettu nyt konkreettisesti käyttöön, huomattiin kuinka tärkeää on se, että mallipohjien tekijä on myös perehtynyt lakeihin ja asetuksiin, joihin mallit pohjautuvat. Uusien pohjien käytöstä ja käytännön soveltamisesta on herännyt paljon kysymyksiä niitä käyttäessä, ja on ollut todella tärkeää, että joku henkilö on osannut vastata heränneisiin kysymyksiin, tai etsinyt kyseiset tiedot laista ja näin ollen auttanut pohjien käyttöönottamisessa. Mallipohjien käyttöönottamisen jälkeen niihin on tehty pieniä muutoksia ulkoasun tai sanamuotojen osalta, mutta suurempia korjaus- tai muutostarpeita ei ainakaan toistaiseksi ole tullut esille.

Suoria jatkotutkimuksia tai projekteja ei tällä hetkellä ole. Toki taloushallinnon alalla muutoksia tapahtuu jonkin verran lähes jatkuvasti, ja näistä muutoksista tulisi olla perillä. Tästä syystä kyseisellä alalla työntekijöiden kouluttaminen on tärkeää, koulutuksissa käydään yleensä läpi juurikin muuttuneita ja uusia asioita. Yksi jatkotutkimusaihe olisi seurata tiukasti hallituksen lakimuutosesityksiä jotka vaikuttavat taloushallinnon alaan. Tulevaisuudessa verotuslainsäädännön muutokset ovat hyvin todennäköisiä, oletettavasti jossain vaiheessa kirjanpitoa ja verotusta tuodaan lähemmäs toisiaan, jolloin nyt kirjanpitolaissa sallitut kirjaukset olisivat myös verotuksessa hyväksytyjä.

## LÄHTEET

A 30.12.1997/1339. Kirjanpitoasetus.

A 30.12.2015/1753. Valtioneuvoston asetus pien- ja mikroyrityksen tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista.

ACCA. 2016. Professional accountants – the future: Drivers of change and future skills. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 20.2.2017]. Saatavana: <http://www.accaglobal.com/content/dam/members-beta/images/campaigns/pa-tf/pi-professional-accountants-the-future.pdf>

D 78/660/ETY. Neljäs neuvoston direktiivi 78/660/ETY, annettu 25 päivänä kesäkuuta 1978, perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla, yhtiömuodoltaan tietyntyyppisten yhtiöiden tilinpäätöksistä.

D 83/349/ETY. Seitsemän neuvoston direktiivi 83/349/ETY, annettu 13 päivänä kesäkuuta 1983, perustamissopimuksen 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla, konsolidoiduista tilinpäätöksistä.

D 2013/34EU. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/34/EU, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, tietyntyyppisten yritysten vuositilinpäätöksistä, konsernitilinpäätöksistä ja niihin liittyvistä kertomuksista, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/43/EY muuttamisesta ja neuvoston direktiivien 78/660/ETY ja 83/349/ETY kumoamisesta ETA:n kannalta merkityksellinen teksti

HE 89/2015. 2015. Hallituksen esitys. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 23.10.2016]. Saatavana: [https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE\\_89+2015.aspx](https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_89+2015.aspx)

IAS 24. 2012. Related party disclosures. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 12.2.2017]. Saatavana: <http://www.ifrs.org/Documents/IAS24.pdf>

IAS 32. 2012. Financial Instruments: Presentation. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 26.11.2016]. Saatavana: [http://ec.europa.eu/internal\\_market/accounting/docs/consolidated/ias32\\_en.pdf](http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/docs/consolidated/ias32_en.pdf)

Kaisanlahti, T. & Leppiniemi, J. 2016a. Kirjanpitolaki: kommentaari. 4. uud.painos. Helsinki: Talentum media.

Kaisanlahti, T. & Leppiniemi, J. 2016b. Tilinpäätäjän käsikirja. 3., uud.painos. Helsinki: Talentum Pro.

Kaisalahti, T. & Leppiniemi, J. 2016c. Pien- ja mikroyrityksen tilinpäätös. Helsinki: Talentum Pro.

Kallio, P. 2016. Toimitusjohtaja. KMV-Tilitaito Oy. Haastattelu 13.10.2016.

Karttunen, J. 2016. Pienen osakeyhtiön esimerkktilinpäätös. 9.painos. Helsinki: Taloushallintoliiton Julkaisut Oy.

Kirjanpitolautakunta. 7.12.2010. Kirjanpitolautakunnan yleisohje asunto-osakeyhtiöiden ja muiden keskinäisten kiinteistöyhtiöiden kirjanpidosta, tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 30.12.2016]. Saatavana: <http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/all/074334A2C020B394C22577FB003AE682>

Kirjanpitolautakunta. 1.2.2011. Yleisohje kirjanpidon menetelmistä ja aineistoista. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 29.10.2016]. Saatavana: [http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/0/6e7df338f7ac91c4c22578550029471e/\\$FILE/KILA%20menetelm%C3%A4ohje%2001%2002%2011\).pdf](http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/0/6e7df338f7ac91c4c22578550029471e/$FILE/KILA%20menetelm%C3%A4ohje%2001%2002%2011).pdf)

Kirjanpitolautakunta. 1950/15.3.2016. Omaehtoinen lausunto vuoden 2016 alusta voimaan tulleista kirjanpitolainsäädännön muutoksista. [Verkkosivu]. [Viitattu 11.12.2016]. Saatavana: <https://www.edilex.fi/kila/1950>

L 24.6.1968/360. Laki elinkeinotulon verottamisesta.

L 26.5.1989/530. Yhdistyslaki.

L 30.12.1993/1501. Arvonlisäverolaki.

L 30.12.1997/1336. Kirjanpitolaki.

L 21.7.2006/624. Osakeyhtiölaki.

L 19.12.2008/878. Laki Finanssivalvonnasta.

L 22.12.2009/1599. Asunto-osakeyhtiölaki.

L 14.6.2013/421. Osuuskuntalaki

L 18.9.2015/1141. Tilintarkastuslaki.

Leppäsalo, J. 2015. Uuden kirjanpitolain vaikutukset tilitoimistotyöhön. [Verkkajulkaisu]. Lahti: Lahden ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 5.2.2017]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2015112317286>



- Lydman, K. 2016. Uusi kirjanpitolaki käytännössä: keskeiset muutokset. Helsinki: Tietosanoma.
- Metsä-Tokila, T. 2011. Taloushallinnon palvelut: Toimialaraportti 1/2011. [Verkojulkaisu]. Työ- ja elinkeinoministeriö. [Viitattu 14.10.2016]. Saatavana: [http://www.temtoimialapalvelu.fi/files/2112/Taloushallinnon\\_palvelut\\_lokakuu\\_2011.pdf](http://www.temtoimialapalvelu.fi/files/2112/Taloushallinnon_palvelut_lokakuu_2011.pdf)
- Mäki, J. 2016. Kirjanpitolain ja pien- ja mikroyrityksen tilinpäätösasetuksen tuomat muutokset yksityisen elinkeinonharjoittajan kirjanpitoon ja tilinpäätökseen. [Verkojulkaisu]. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 5.2.2017]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016112417210>
- Palm, E. 2015. Uuden kirjanpitolain vaikutuksia tilitoimiston toimintaan. [Verkojulkaisu]. Helsinki: Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 5.2.2017]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201505066414>
- Rekola-Nieminen, L. 2016a. Kirjanpitolaki Käytännössä. Helsinki: Edita.
- Rekola-Nieminen, L. 2016–2017. Kirjanpitokoulu. Tilisanomat 2–4/2016, 1/2017. Helsinki: Suomen Taloushallintoliitto ry.
- Rieki, O. 2016. Kirjanpitolaki päivitetty – Mitä muuttui? Katselmus kirjanpitolain muutokseen. [Verkojulkaisu]. Oulu: Oulun ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 5.2.2017]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016092914681>
- Taloushallinnon säädökset. 2015. Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336. Helsinki: ST-Akatemia Oy.
- Tilastokeskus. 2016. Yritykset toimialoittain 2015. [Verkkosivu]. [Viitattu 14.10.2016]. Saatavana: [http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin\\_yri\\_yrti/?tablelist=true](http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_yri_yrti/?tablelist=true)
- Viitala, J. 2016. Hallituksen puheenjohtaja. KMV-Tilitaito Oy. Haastattelu 13.10.2016.
- Vilka, H. & Airaksinen, T. 2004. Toiminnallinen opinnäytetyö. 1. – 2.painos. Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Voutilainen, A. 2015. 2016 uudistus kirjanpitolakiin ja se vaikutus tilitoimistotyöhön. [Verkojulkaisu]. Savonia-Ammattikorkeakoulu. Liiketalouden koulutusohjelma. Opinnäytetyö. [Viitattu 5.2.2017]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201505188625>

## LIITTEET

Liite 1. Taulukkopohja asiakkaiden jakamiseksi kokoluokittain.

Liite 2. Opas kirjanpitolain muutoksiin

Liite 3. Ohje tuloslaskelma- ja tasekaavojen muutoksiin kirjanpito-ohjelmassa



## LIITE 2 Opas kirjanpitolain muutoksiin

### Yritysten kokoluokitukset

- Kokoluokitusten raja-arvot muuttuivat:
  - Mikroyritys, enintään 1 saa ylittyä päättyneellä ja ed. tilikaudella
    - Liikevaihto 700 000 €
    - Taseen loppusumma 350 000 €
    - Henkilöstöä tilikaudella keskim. 10
  - Pienyritys, enintään 1 saa ylittyä päättyneellä ja ed. tilikaudella
    - Liikevaihto 12 000 000 €
    - Taseen loppusumma 6 000 000 €
    - Henkilöstöä tilikaudella keskim. 50
  - Suuryritys, ylittyy vähintään kaksi päättyneellä ja ed. tilikaudella
    - Liikevaihto 40 000 000 €
    - Taseen loppusumma 20 000 000 €
    - Henkilöstöä tilikaudella keskim. 250
  - Jos pienyrityksen raja-arvoista ylittyy kaksi, mutta suuryrityksestä enintään yksi raja-arvo, on kyseessä keskikokoisyrittäjä.
- tallentakaa omien asiakkaiden kokoluokitustaulukko omalle koneelle, sieltä voi tarkastaa rajat sekä asiakkaiden luokat.
- Jos jollain ei ko. taulukkoa ole enää itsellä tallessa, laittakaa sähköpostia Hei-dille, niin lähetetään taulukko uudestaan.
-

## **Kirjaamisperusteet**

- Laskuperusteinen kirjanpito sallittua tilikauden aikana (aikaisemmin sallittu vain maksu- ja suoriteperusteinen kirjanpito), tilinpäätöksen oltava edelleen pääsääntöisesti suoriteperusteinen.
- HUOM! Maksuperusteinen kirjanpito sallittu alv-lain mukaan vain sellaisilla verovelvollisilla;
  - o joihin ei sovelleta kirjanpitolakia,
  - o jotka saavat laatia maksuperusteisen tilinpäätöksen, tai
  - o joiden liikevaihto enintään 500 000 euroa.

## **Maksuperusteinen tilinpäätös**

- Maksuperusteinen tilinpäätös sallittu ainoastaan mikroyhdistykseltä, muille laadittava edelleen suoriteperusteisesti.
- Jos mikroyhdistykselle laatii maksuperusteisen tilinpäätöksen, pitää liitetiedoissa mainita seuraavat asiat:
  - o Arvio maksuperusteen käyttämisen vaikutuksesta tulokseen ja taloudelliseen asemaan,
  - o Ostovelat,
  - o Myyntisaamiset,
  - o Vaihto-omaisuuden muutos,
  - o Pysyvien vastaavien muutos,
  - o Vieraan pääoman korkojen suoriteperusteinen määrä, sekä
  - o Lomapalkkavelkojen suoriteperusteinen määrä.
- Mietittävä tarkkaan onko maksuperusteisen tilinpäätöksen tekeminen kuitenkin järkevä asia -> asiakaskohtaista.

### **Kirjausajankohta**

- Kirjaukset tehtävä siinä ajassa, että esim. veroilmoitukset (myös alv) perustuvat tehtyyn kirjanpitoon! Esim. alvittomat voidaan tehdä jopa kerran vuodessa. (Aikaisempi vaatimus, kirjaukset tehtävä viimeistään 4 kk kuluttua esim. kuukauden päättymisestä).
- Poikkeus! Esim. hallituksen pitää pystyä täyttämään valvontavelvollisuudet, esim. OPO:n negatiivisuus! Ts. jos yrityksellä menee huonosti, kirjanpito tehtävä ajantasaisemmin.

### **Liitetietotosite**

- Jokaisesta liitetiedosta oltava tosite, jos liitetiedon perusta ei ole ilmeinen.
- Esim. pitkäaikaisista lainoista ja vastuusitoumuksista pyydettävä AINA lainantajan (pankki tms.) antama vastuut ja vakuudet –dokumentti.
- Esim. kiinteistöinvestoinnin alv palautusvastuusta ja henkilöstön keskimääräisestä lukumäärästä oltava laskelma liitetietotositteena!
- Tase-erittely –mallin lopussa liitetietotositteen yksilöintiä koskeva taulukko, sekä esimerkkejä mahdollisista liitetietotositteista.

### **Kirjanpitoaineiston muoto**

- Kirjanpitoaineiston ei tarvitse olla kirjallisessa muodossa, sähköinen riittää. Koskee myös tilinpäätöstä!

### **Rahoituslaskelma**

- Vain suuryritykset, yhtiömuodolla ei väliä!

### **Toimintakertomus**

- Kesikokoiset- ja suuryritykset, vain osakeyhtiö ja osuuskunta.
- Toimintakertomustietojen esittäminen pakollista myös joillain pienemmillä yhtiömuodoilla, esim. osuuskunta, as oy. Otettu huomioon jo tilinpäätöspohjissa!

### **Oikea ja riittävä kuva**

- Mikro-oy:t vapautettu kokonaan. Muiden mikrojen kohdalla vaaditaan pien- ja mikroasetuksen lisäksi kertomaan ko. yhtiömuotoa koskevan lain vaatimat tp- ja toimintakertomustiedot. Otettu huomioon jo mikrojen tilinpäätöspohjissa, eli asia näiden osalta ok!
- Kaikissa muissa kokoluokissa tilinpäätöksessä voi joutua esittämään myös muita kuin pohjissa olevia tietoja. Listaa kyseisistä asioista ei ole, mietittävä tapauskohtaisesti! Pääsääntöisesti ko. asiat ovat poikkeuksellisia!
- Jos tulee mieleen pitäisikö jokin asia tämän pykälän perusteella mainita tilinpäätöksessä, ota yhteyttä Heidiin tai Päiviin, mietitään yhdessä!

### **Netottamiskielto**

- Netottamiskielto otettu nyt lakiin mukaan yhtenä tilinpäätösperiaatteista, ollut aikaisemmin hyvän kirjanpitotavan mukainen periaate.
- Tuloja ja menoja, saamisia ja velkoja ei saa vähentää toisistaan!

### **Satunnaiset tuotot ja kulut**

- Satunnaiset tuotot ja kulut poistettu tuloslaskelmakaavoista!
- Jatkossa kirjaus liiketoiminnan muihin tuottoihin ja kuluihin.
- Kaavamuutosten ohje palvelimella yhteiset –kansiossa!

### **Vapaaehtoiset varaukset**

- Vapaaehtoiset varaukset, nimi muuttunut, nykyisin Verotusperusteiset varaukset.
- Muutettava tasekaavoja, ohje palvelimella samassa tiedostossa kuin edellinen.

## Hankintameno

- Hankintamenuon saadaan lukea välillisistä menoista kohtuullinen osa (aikai-  
semmin piti olla olennainen), sekä kaikki hankintaan liittyvät korkokulut koko-  
naisuudessaan.
- Välilliset kustannukset voitava selvittää kustannuslaskelmien avulla!

## Arvopaperit

- Nykyisin myös pysyvien vastaavien arvopaperit saadaan arvostaa käypään  
arvoon, katso tarkemmin KPL 5 luku 2 – 2 a §.
- HUOM! Mikroyritys ei saa noudattaa tätä, jos se laatii tilinpäätöksen mikroyri-  
tyksen säännöksiä noudattaen!
- Mahdollista laatia tp mikron kohdalla myös pienyrityksen säännöksillä, jolloin  
käypään arvoon arvostamista saa käyttää, tällöin tp:ltä vaaditaan pienyrityk-  
sen mukaista oikean ja riittävän kuvan antamista!

## Sijoituskiinteistöt

- Myös sijoituskiinteistöt voidaan arvostaa käypään arvoon, katso KPL 5 luku  
2 b §.
- HUOM! Myös tämä evätty mikrosäännöksiä käyttäviltä mikroyrityksiltä.

## Rahoitusleasingsopimukset

- Voi käsitellä nykyisin kuten myynti ja osto, kts. KPL 5 luku 5 b §.
- HUOM! Käsittele myynnin ja oston tapaan ei ole verotuksessa sallittua -> tätä  
käytäntöä oikaistava verotusta varten!

## Pääomalaina

- Kirjataan pääsääntöisesti vieraaseen pääomaan, KPL 5 luku 5 c §.



### **Aktivoidut kehittämismenot**

- Aktivoitujen kehittämismenojen taseessa jäljellä oleva määrä tulee vähentää jakokelpoisista varoista -> osaa ei saa jakaa!

### **Ammatin- ja liikkeenharjoittajat**

- Ei pakollista pitää kahdenkertaista kirjanpitoa, kts. tarkat raja-arvot KPL 1 luku 1 a §.
- Poistot saa tehdä ilman ennalta laadittua suunnitelmaa.

### **Suunnitelmapoistot**

- Liikearvo, kehittämis- ja tutkimusmenot sekä muut pitkävaikutteiset menot poistettava 10 vuoden aikana, jollei muuta voida luotettavasti arvioida.
  - o Ennen 1.1.2016 kirjatut hyödykkeet saa poistaa alkuperäisen suunnitelman mukaan.
- Ilman ennalta laadittua suunnitelmaa poistot saa jatkossa tehdä ammatin- ja liikkeenharjoittajan lisäksi sellaiset kirjanpitovelvolliset, joiden toiminta perustuu kiinteistön hallintaan.
  - o Ennen 1.1.2016 kirjatut hyödykkeet saa poistaa ilman ennalta laadittua suunnitelmaa, jos se vanhan lain mukaan oli mahdollista

Tässä kirjanpitolain muutokset pähkinänkuoressa. Jos tulee kysyttävää, olkaa yhteydessä!

### LIITE 3 Ohje tuloslaskelma- ja tasekaavojen muutoksiin kirjanpito-ohjelmassa.

Tilikartan muokkaaminen

Asteri

Tarkista ensin onko joulukuussa 2016 päättyvällä tai edellisellä tilikaudella kirjattu satunnaisia tuottoja. Jos on, korjaa ne ensin oikeille tileille:

Satunnaiset tuotot -> Liiketoiminnan muut tuotot

Satunnaiset kulut -> Liiketoiminnan muut kulut

Jos edellisellä tilikaudella on kirjattu satunnaisia tuottoja tai kuluja, käy ennen tilinpäätösraporttien tulostamista korjaamassa kyseiset erät oikeille tileille (liiketoiminnan muut...), tulosta tarvittavat raportit ja käy poistamassa tekemäsi korjaustositte edelliseltä tilikaudelta. Huom! Jos kyseessä keskisuuri yhtiö, ed. tilikauden muutoksesta mainittava tilinpäätöksen liitetiedoissa!

Tilinpäätösrunosta poistetaan satunnaisia eriä koskevat rivit. Mene kirjanpito-ohjelmassa Työvaiheet -> Tilinpäätösrunon muokkaus.

Tosno	Päivämäärä	Lsno		et	Kredit	S
549	30.11.2016				****	
549	30.11.2016				****	
549	30.11.2016				****	
550	30.11.2016				1531	
551	30.11.2016	780			****	
551	30.11.2016	781			****	
551	30.11.2016			*	3042	
552	30.11.2016		Bruttokirjattujen ALV-saamine	1536	1035	
552	30.11.2016		Bruttokirjattujen ALV-saamine	1536	1110	
552	30.11.2016		Bruttokirjattujen ALV-saamine	1536	1120	
552	30.11.2016		Bruttokirjattujen ALV-saamine	1536	4000	
552	30.11.2016		Bruttokirjattujen ALV-saamine	1536	4001	

Valitse vuorotellen satunnaisia eriä koskevat rivit ja valitse yläpalkista Muokkaa -> Poista. Poista myös yksi ns. ylimääräinen tyhjä rivi kun olet poistanut satunnaisia eriä koskevat rivit (runkoon jää kaksi tyhjää riviä peräkkäin).

ASTERI K			
Tiedosto Muokkaa Työvaihe Yritys Ikkuna Ohje			
aika16.wtr			
Teksti	Pienin tili	Suurin tili	Kerroin
**Henk			
***Palk	6000	6019	-1
***Eläk	6020	6029	-1
***Muu	6030	6089	-1
***Muu	6090	6095	-1
**Poist			
***Suunniteiman mukaiset poistot	7000	7049	-1
***Arvonl. pys.vast. hyödykk.	7050	7059	-1
***Vaiht.vast.poik.arv.al.	7060	7099	-1
**Liiketoiminnan muut kulut	6096	6999	-1
			---
**LIIKEVOITTO (-TAPPIO)			summa
**Rahoitustuotot ja -kulut			
***Tuotot osuuksista konserniyrityksissä	7150	7159	-1
***Tuotot osuuksista om.yht.yrityksissä	7160	7199	-1
***Tuotot muista pys.vast. sij. konserniyr.	7110	7149	-1
***Tuotot muista pys.vast.sij. muilta	7100	7109	-1
***Muut korko- ja rahoitustuotot konserniyr.	7391	7399	-1
***Muut korko- ja rahoitustuotot muilta	7200	7390	-1
***Arvonalentumiset pys.vast. sijoituksista	7600	7649	-1
***Arvonalentumiset vaiht.vast.rah.arv.pap.	7650	7699	-1
***Korkokulut ja muut rahoituskulut konserniyr.	7560	7599	-1
***Korkokulut ja muut rahoituskulut muilta	7400	7550	-1
			---
▶ **VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ			summa
**Satunnaiset erät			
***Satunnaiset tuotot	8000	8099	-1
***Satunnaiset kulut	8100	8199	-1

Tämän jälkeen muokataan vielä Vapaaehtoisten varausten nimi Verotusperusteinen varaus. Eli muokkaa tuloslaskelmasta ko. kohta tilinpäätössiirtojen alta:

ASTERI K			
Tiedosto Muokkaa Työvaihe Yritys Ikkuna Ohje			
Tilinpäätösrunko d:\winkp\...ka16.wtr			
Teksti	Pienin tili	Suurin tili	Kerroin
***Korkokulut ja muut rahoituskulut konserniyr.	7560	7599	-1
***Korkokulut ja muut rahoituskulut muilta	7400	7550	-1
			---
**VOITTO (TAPPIO) ENNEN TP. SIIRT. JA VEROJA			summa
**Tilinpäätössiirrot			
***Poistoeron muutos	9000	9099	-1
▶ ***Vapaaehtoisten varausten muutos	9100	9199	-1
**Tuloverot			
***Tilikauden verot	9200	9229	-1

ASTERI			
Tiedosto Muokkaa Työvaihe Yritys Ikkuna Ohje			
Tilinpäätösrunko d:\winkp\...ka16.wtr			
Teksti	Pienin tili	Suurin tili	Kerroin
***Korkokulut ja muut rahoituskulut konserniyr.	7560	7599	-1
***Korkokulut ja muut rahoituskulut muilta	7400	7550	-1
			---
**VOITTO (TAPPIO) ENNEN TP. SIIRT. JA VEROJA			summa
**Tilinpäätössiirrot			
***Poistoeron muutos	9000	9099	-1
▶ ***Verotusperusteisten varausten muutos	9100	9199	-1
**Tuloverot			
***Tilikauden verot	9200	9229	-1
***I askennalliset verot	9230	9249	-1

Tämän jälkeen tehdään taseen puolella sama nimen muutos:

ASTERI KI			
Tiedosto Muokkaa Työvaihe Yritys Ikkuna Ohje			
Tilinpäätösrunko d:\winkp\...ka16.wtr			
Teksti	Pienin tili	Suurin tili	Kerroin
**Tilikauden voitto (tappio)			näytä voitto/tappio
**TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ			
***Poistoero	2100	2109	-1
▶ ***Vapaaehtoiset varaukset	2110	2119	-1
**PAKOLLISET VARAUKSET			
***Eläkevaraukset	2130	2139	-1
***Verovaraukset	2140	2149	-1
***Muut pakolliset varaukset	2150	2159	-1

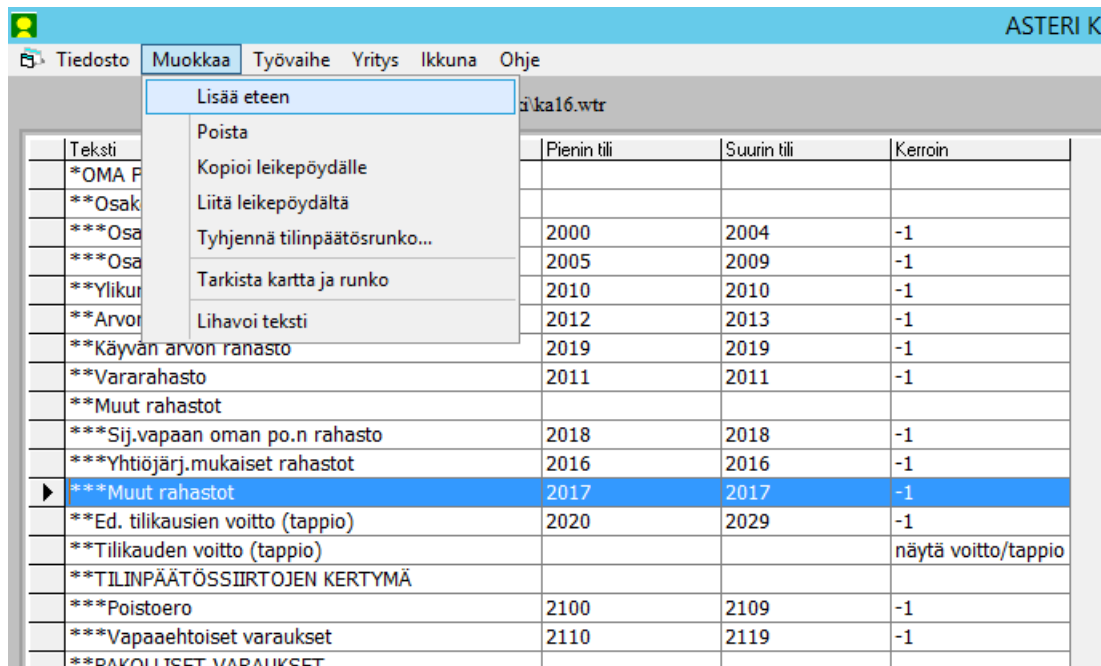
Oma pääoma muuttui lakimuutoksen yhteydessä niin, että Käyvän arvon rahasto ei enää ole taseessa omana eränään, vaan se kuuluu jatkossa muiden rahastojen alle. Käy siirtämässä ko. erä Tilinpäätösrunгон muokkauksen puolella seuraavasti.

Alkutilanne:



Teksti	Pienin tili	Suurin tili	Kerroin
*OMA PÄÄOMA			
**Osakepääoma			
***Osakepääoma	2000	2004	-1
***Osakepääoman korotus	2005	2009	-1
**Ylikurssirahasto	2010	2010	-1
**Arvonkorotusrahasto	2012	2013	-1
▶ **Käyvän arvon rahasto	2019	2019	-1
**Vararahasto	2011	2011	-1
**Muut rahastot			

Lisää rivi oikeaan kohtaan opoa:



Teksti	Pienin tili	Suurin tili	Kerroin
*OMA PÄÄOMA			
**Osakepääoma			
***Osakepääoma	2000	2004	-1
***Osakepääoman korotus	2005	2009	-1
**Ylikurssirahasto	2010	2010	-1
**Arvonkorotusrahasto	2012	2013	-1
**Käyvän arvon rahasto	2019	2019	-1
**Vararahasto	2011	2011	-1
**Muut rahastot			
▶ ***Muut rahastot	2017	2017	-1
**Ed. tilikauden voitto (tappio)	2020	2029	-1
**Tilikauden voitto (tappio)			näytä voitto/tappio
**TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ			
***Poistoero	2100	2109	-1
***Vapaaehtoiset varaukset	2110	2119	-1
**PÄIKÖITSET VARAUKSET			

Tilanne muutoksen jälkeen:

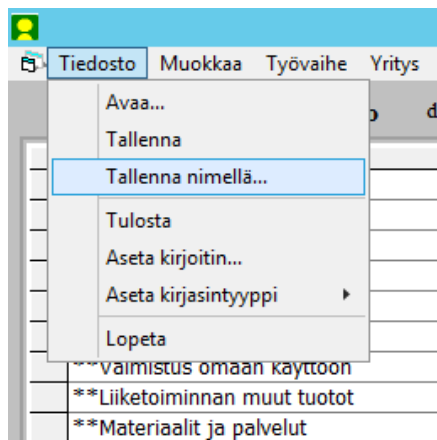
ASTERI KIRJURIT

Tiedosto Muokkaa Työvaihe Yritys Ikkuna Ohje

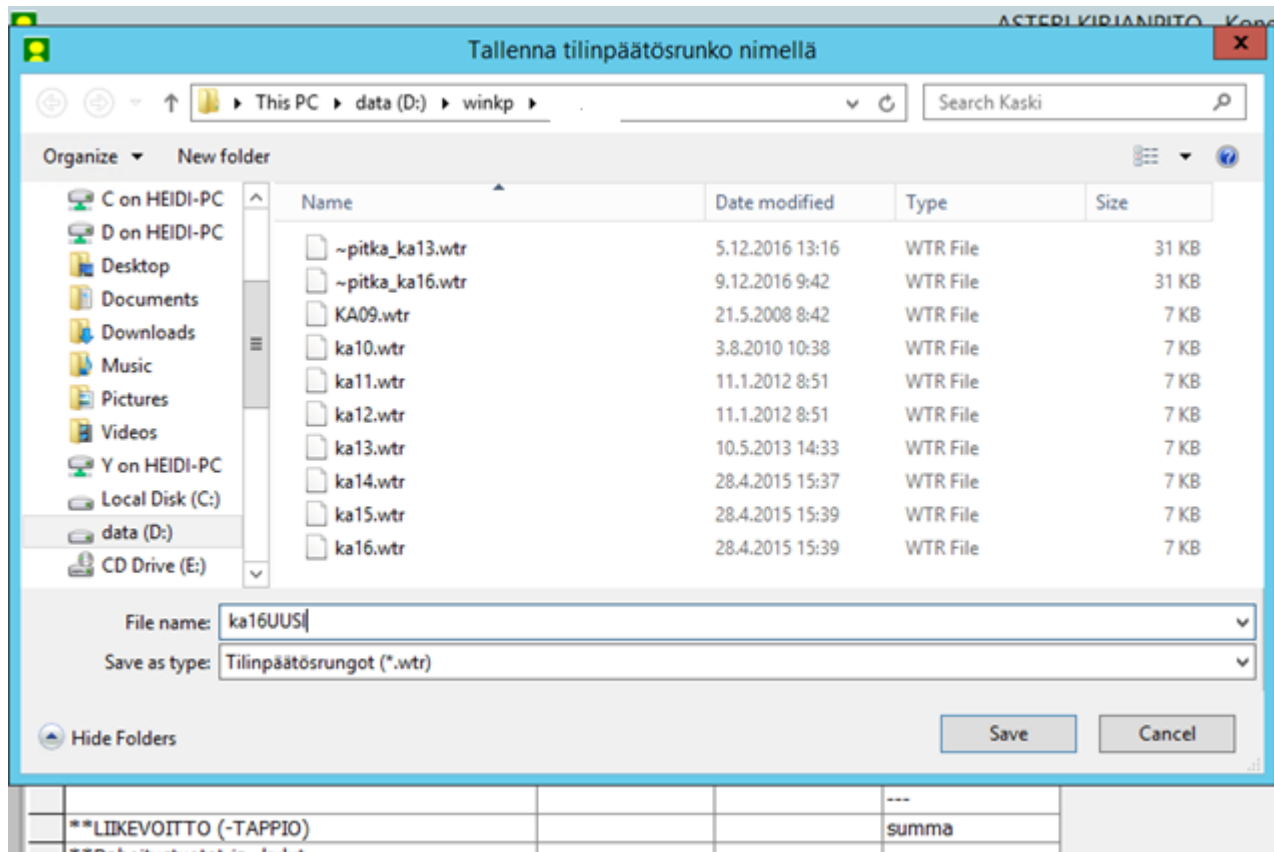
**Tilinpäätösrunko** d:\winkp\...ka16.wtr

Teksti	Pienin tili	Suurin tili	Kerroin
*OMA PÄÄOMA			
**Osakepääoma			
***Osakepääoma	2000	2004	-1
***Osakepääoman korotus	2005	2009	-1
**Ylikurssirahasto	2010	2010	-1
**Arvonkorotusrahasto	2012	2013	-1
**Vararahasto	2011	2011	-1
**Muut rahastot			
***Sij.vapaan oman po.n rahasto	2018	2018	-1
***Yhtiöjärj.mukaiset rahastot	2016	2016	-1
▶ ***Käyvän arvon rahasto	2019	2019	-1
***Muut rahastot	2017	2017	-1
**Ed. tilikauden voitto (tappio)	2020	2029	-1
**Tilikauden voitto (tappio)			näytä voitto/tappio
**TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ			
***Poistoero	2100	2109	-1
***Vapaaehtoiset varaukset	2110	2119	-1
***VAPAAEHTOISET VARAUKSET			

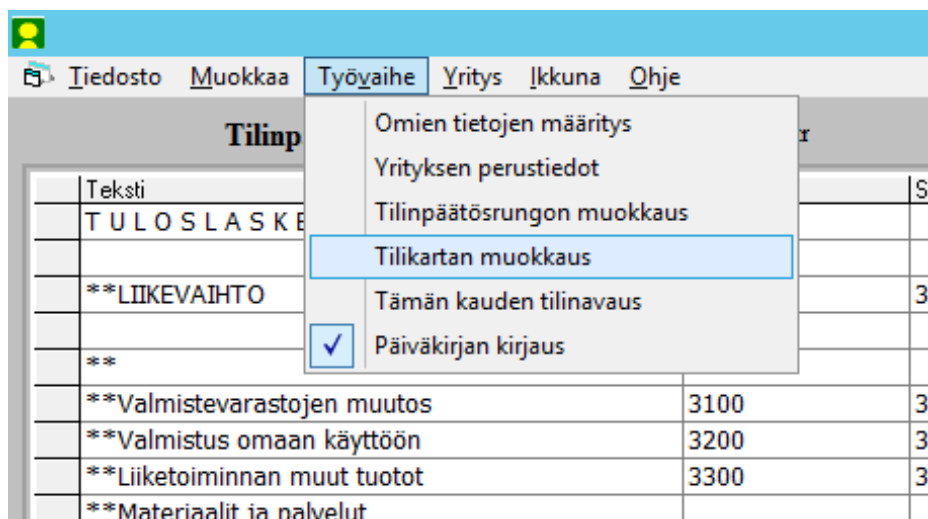
Näiden muutosten jälkeen tilinpäätösrunko tallennetaan uudelle nimelle valikosta Tiedosto -> Tallenna nimellä.



Rungon nimeen voi lisätä vaikka sanan uusi tmv.



Käydään vielä vaihtamassa myös tilikarttaan varausten tilien nimet oikein. Eli Työ- vaihe -> Tilikartan muokkaus.



Muutettavat tilit ovat siis seuraavat:

2110 Vapaaehtoiset varaukset -> Verotusperusteiset varaukset

9100 Vapaaeht. varausten muutos -> Verotusperust. varausten muutos

Etsi tilikartasta ko. tilit ja vaihda nimet seuraavasti, klikkaa ko. tiliä, ylävalikosta Muokkaa -> Muuta nimi, ALV-tunnus, tase-er...

Tilinumero		Kuun alkusaldo	Kuun
1730	Etsi tili ...	0,00	
2000	Muuta nimi, ALV-tunnus, tase-er...	- 2 500,00	
2005	Lisää tili ...	0,00	
2010	Lisää useampi tili (rak.palv.alv) ...	0,00	
2011	Poista tili	0,00	
2012	Kopioi leikepöydälle	0,00	
2016	Sarakkeet alkuasetelmaan	0,00	
2017		0,00	
2019	käynnin arvon tanssio	0,00	
2020	ed. tilikausien voitto/tappio	- 166 934,06	
2025	tilikaud. aik. jaettu osinko	13 550,00	
2080	pääomalina pitkäaikainen	0,00	
2100	kertynyt poistoero	0,00	
▶ 2110	vapaaehtoiset varaukset	0,00	
2130	eläkevaraukset	0,00	
2140	verovaraukset	0,00	
2150	muut pakolliset varaukset	0,00	
2300	joukkovelkakirjal. pitkäaik.	0,00	

Jos yritys on saanut konserniavustusta, ne kirjataan jatkossa tuloslaskelmaan Tilinpäätössiirtojen alle. Eli tee tarvittaessa näille uusi tili, katso tilinpäätössiirtojen alle kuuluvat tilinumerot tilinpäätösrunosta, jotta ko. tili tulostu tuloslaskelmalle oikein.

Tästä eteenpäin ohjeet riippuvat siitä, onko edellisellä tilikaudella ollut satunnaisia tuottoja tai kuluja. Jos ei, ota kyseinen tilinpäätösrunko käyttöön alla olevin ohjein. Samalla voit myös poistaa tilikartasta kokonaan tilit 8000 Satunnaiset tuotot ja 8100 Satunnaiset kulut (Paikasta Työvaihe -> Tilikartan muokkaus, valitse ko. tili ja ylävalikosta Muokkaa -> Poista tili. Ohjelma kysyy vielä varmistuksen haluatko poistaa ko. tilin, paina ok).

Jos ko. eriä on edellisellä tilikaudella ollut, anna kyseisten kirjanpidon tilien vielä olla tilikartassa, ja ota uuden lain mukainen tilinpäätösrunko käyttöön vasta siinä vaiheessa kun tulostat tilinpäätöstulosteita, joissa satunnaisia eriä ei enää saa olla. Kun aloitat seuraavan tilikauden (1.1.2017 jälkeen alkava), käy tällöin vaihtamassa alla olevien ohjeiden mukaisesti uusi tilinpäätösrunko käyttöön.



Tämän jälkeen otetaan vielä uusi juuri muokattu tilikartta käyttöön seuraavasti. Ylävalikosta Työvaihe -> Omien tietojen määrittäminen.

Tilinumero	ALVtunnus	Tilinnimi	Kuun de
69841	AOB9	luottotappio	0
6985		luottotappio	0
6986		arvopaperit	0
6990	AOB24	muut liikeku	0
69901	AOB23	muut liikeku	0
6991	AOB14	muut liikeku	0
69911	AOB13	muut liikeku	0
6994	AOB10	muut liikekulut ALV 10%	0,00
69941	AOB9	muut liikekulut ALV 9%	0,00
6995		muut liikekulut	847,05
6996		Vähennyskelvottomat kulut	0,00
7000		suunnitelman muk. poistot	0,00

Klikataan Tilinpäätösrungon vieressä olevaa Selaa-painiketta

**Omien tietojen määrittäminen**

Tietokanta: d:\winkp\...ka16.wkp

Yrityksen nimi: \_\_\_\_\_

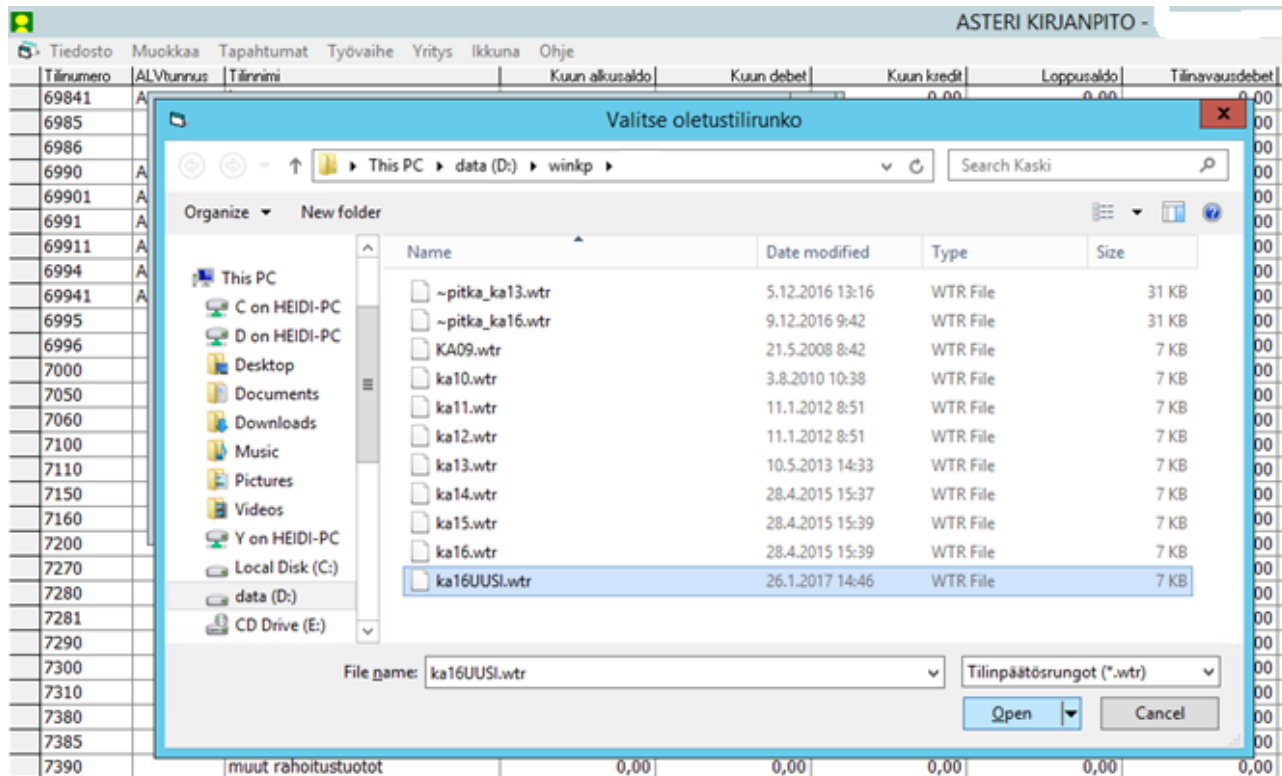
Tilikausi: 1.1.-31.12.2016

Tilinpäätösrunko: d:\winkp\...ka16.wtr **Selaa ...**

Rahayksikkö: EURO

OK    Peruuta

Valitaan juuri tallennettu tilinpäätösrunko ja valitaan open.



Sitten vain ok.

Käy tämän jälkeen tulostamassa tuloslaskelma ja tase, ja tarkista jotta kaikki tulostuu oikein.